

Studijní texty ke služebnímu oboru Media, audiovize, regulace vysílání

Obsah

1. Základní harmonizační rámec evropské audiovizuální politiky	2
2. Evropské standardy regulace v televizním vysílání.....	7
3. Státní fond kinematografie	12
4. Péče o filmové dědictví	16
5. Duální systém vysílání v ČR	19
6. Právní ukotvení médií veřejné služby	22
7. Financování médií veřejné služby	27
8. Regulační rámec elektronických médií v ČR	30
9. Pojmové znaky Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, Rady České televize a Rady Českého rozhlasu	33
10. Principy tiskového práva v ČR	36
11. Institut práva na odpověď a dodatečného sdělení	40
12. Základní povinnosti provozovatelů vysílání	43
13. Ochrana dítěte jako konzumenta audiovizuálního a rozhlasového obsahu	50
14. Pravidla obsahové a kvantitativní regulace obchodních sdělení	54
15. Regulace reklamy na specifické komodity – potraviny, humánní léčivé přípravky, alkohol a tabák	60
16. Mediální gramotnost a role koregulace a regulace v médiích	70
17. Licenční řízení pro udělení licence k rozhlasovému a televiznímu vysílání a evidence audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání	78
18. Základní důvody pro zánik, neprodloužení a odnětí oprávnění k vysílání	84
19. Základní členění licencovaných programů podle zákonných kritérií – pokrytí, způsob šíření, obsah vysílání, oprávnění k vysílání	90
20. Pluralita informací v rozhlasovém a televizním vysílání	97

1. Základní harmonizační rámec evropské audiovizuální politiky

Obecná východiska

Evropská audiovizuální politika vychází ze základů evropských aktů primárního práva a na ně navazujících sekundárních předpisů. Dokumenty ustavující samotnou podobu EU obsahují některé konkrétní principy, z nichž se následně odvíjí evropská harmonizační legislativa pro audiovizuální oblast.

Listina základních práv Evropské unie v článku 11 nazvaném Svoboda projevu a informací stanoví, že každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování veřejné moci a bez ohledu na hranice. A dále že svoboda a pluralita sdělovacích prostředků musí být respektovány. Současně ustanovení čl. 167 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie vyžaduje, aby Unie ve své činnosti podle ostatních ustanovení uvedené Smlouvy přihlížela ke kulturním hlediskům, zejména s cílem uznávat a podporovat rozmanitost svých kultur.

Další podmínky pro audiovizuální mediální služby vycházejí ze skutečnosti, že tyto služby jsou ve stejné míře kulturními i ekonomickými službami. Právě ekonomický aspekt audiovizuálních služeb znamená, že audiovizuální mediální služby jsou službou, která se má volně pohybovat v rámci jednotného vnitřního trhu bez ohledu na hranice členských států. Ve vztahu k audiovizuálním službám mají tudíž být respektovány základní zásady vnitřního trhu, jako je volná hospodářská soutěž a rovné zacházení, a bylo tak dosaženo snížení překážek pro vstup na tento trh.

Za účelem zamezení narušování hospodářské soutěže, zvýšení právní jistoty, pomoci při dotvoření vnitřního trhu a usnadnění vzniku jednotného informačního prostoru bylo rozhodnuto používat pro všechny audiovizuální mediální služby, jak pro televizní vysílání (lineární audiovizuální mediální služby), tak pro audiovizuální mediální služby na vyžádání (nelineární audiovizuální mediální služby), alespoň základní stupeň koordinovaných pravidel. Na druhou stranu se tato harmonizovaná pravidla nedotýkají pravomocí členských států nastavit si dle svých tradic a potřeb systém autorizace (udělování licencí nebo registrace) a kontroly těchto služeb.

Směrnice televize bez hranic, směrnice o audiovizuálních mediálních službách

V roce 1989 byla přijata směrnice „Televize bez hranic“ (Television without frontiers Directive), jež měla reflektovat rozvoj televizních programů daný možnostmi kabelových rozvodů a satelitního šíření. Díky principu země původu tak jeden televizní program, který byl pod jurisdikcí jednoho členského státu, mohl být na území EU volně bez dalšího šířen, aniž by podléhal licenčním procedurám na územích států, kde byl šířen. Jednalo se o obrovský přelom ve využití možností tehdejších technologií v příjmu televizního vysílání, a sice kabelových sítí a satelitního vysílání. Z důvodu nastavení základních společných pravidel pro celý evropský prostor byly směrnicí Televize bez hranic vytyčeny základní požadavky na obsah televizního vysílání. Tyto požadavky byly v devadesátých letech

doplněny, stále se však jednalo pouze o oblast televizního vysílání. Postupem doby, s rozvojem interaktivních technologií a internetu, bylo zřejmé, že tato pravidla nepostihují služby, které svým obsahem konkurují televiznímu vysílání, z povahy věci však nespádají do jeho definičního vymezení. Jelikož služby na vyžádání nebyly kvalifikovány jako televizní vysílání, přestože nabízely stejný nebo obdobný obsah, byl do té doby platný regulační rámec modifikován. Rozdíl mezi oběma službami spočívá ve způsobu poskytování služby. Když o době sledování rozhoduje uživatel, který si pořad vybírá z katalogu sestaveného poskytovatelem služby, jedná se o audiovizuální mediální služby na vyžádání. Naopak televizní vysílání znamená, že provozovatel vysílání poskytuje stejný program všem ve stejnou dobu. Směrnice o audiovizuálních mediálních službách z roku 2007 navázala na systém pravidel pro televizní vysílání a doplnila jej o soubor méně přísných, flexibilnějších pravidel pro služby na vyžádání určené veřejnosti. Toto odstupňování je dáno právě možnostmi výběru uživatele, který si sám zvolí konkrétní pořad a čas jeho sledování.

Za účelem sjednocení tří znění směrnice (1989, 1997, 2007) bylo v roce 2010 přijato oficiální kodifikované znění – směrnice č. 2010/13/EU. Tento formální krok byl učiněn z důvodu přehlednosti platných pravidel, obsahově nepřinesl nic nového.

Technologický rozvoj přinášel další možnosti distribuce a konzumace audiovizuálního obsahu. Z těchto důvodů se přistoupilo k další revizi směrnice, jejíž znění je platné od prosince 2018 a má být transponováno do právních řádů členských států do 19. září 2020. Smyslem nové směrnice bylo postihnout nový typ obsahu tzv. obsah vytvářený uživateli, který je dostupný prostřednictvím služby videoplatformy pro sdílení videonahrávek. Typické pro tuto službu je to, že uživatelé umísťují svůj obsah nebo obsah někoho jiného prostřednictvím zprostředkovatelské služby ostatním uživatelům. Zprostředkovatel služby platformy pro sdílení videonahrávek nerozhoduje o umístění obsahu, nemá tzv. redakční kontrolu, má však možnost nastavit podmínky užívání služby takovým způsobem, že uživatelé této platformy dodržují základní podmínky předepsané směrnicí. Nejde tak o nějakou předběžnou cenzuru či automatické filtrování obsahu (je zcela v kompetenci poskytovatele služby, jaké podmínky si pro uživatele nastaví), ale jde o to, aby uživatel dostal informaci, že ten který konkrétní audiovizuální obsah umístěný na platformě může být ohrožující z hlediska vývoje nezletilých, z hlediska ochrany lidské důstojnosti či může podněcovat k terorismu.

Právní úroveň regulace audiovizuálního obsahu v EU se po roce 2019 harmonizovala na tři základní stupně:

Audiovizuální mediální služby v podobě televizního vysílání s nejdetailejšími požadavky na regulaci (dáno charakteristikou služby, kdy divák dostává ke konzumaci hotový program, může jej pouze sledovat).

Audiovizuální mediální služby na vyžádání, tzv. VOD (divák si sám vybírá z katalogu pořadů sestavených poskytovatelem služby), které se blíží televiznímu vysílání co do podoby služby i úrovně regulace, ale ne s tak rozsáhlými požadavky jako v případě TV.

Platformy pro sdílení videonahrávek s nejnižší mírou intenzity regulace (dáno povahou služby, kdy poskytovatel nenese redakční odpovědnost za obsah dostupný prostřednictvím této služby).

Je však třeba dodat, že poslední revize směrnice sblížila úroveň regulace mezi jednotlivými stupni, především u audiovizuálních mediálních služeb. Byla sjednocena celá řada požadavků pro televizní vysílání a služby na vyžádání, například ochrana nezletilých, zpřístupňování pro sluchově nebo zrakově postižené osoby, základní obsahové náležitosti obchodních sdělení (reklama, sponzorství, umístění produktu).

Příkladem odlišných povinností pro TV služby je maximální limit reklamy vysílané během dne (0.00h – 6. 00h. bez omezení, 6.00 h -18. 00 hod 20%, 18.00 h. - 24 h. 20% vysílacího času v tomto období). U služeb na vyžádání není stanoven žádný časový limit pro reklamu, musí být však plněny obecné požadavky na obsah reklamy, například reklama či sponzorský vzkaz nesmí obsahovat diskriminaci z důvodu rasy, nebo zobrazovat nezletilé v nebezpečných situacích apod. stejně jako u televizního vysílání. U platform pro sdílení uživatelských videí měly být tyto obecné požadavky zohledněny v podmínkách užívání služby a dodržovány samotným poskytovatelem služby, avšak bez možnosti správního postihu samotného uživatele, který na platformu umístí svoji videonahrávku (postih musí řešit poskytovatel služby v rámci podmínek používání služby).

Dalším příkladem je podpora evropské tvorby. Pro televizní vysílání je stanoveno, že provozovatel vysílání vyhrazuje většinový podíl svého vysílání evropským dílům, přičemž 10 % z těchto děl je vyrobeno nezávislymi producenty (ne samotným provozovatelem vysílání) s tím, že je zde ještě nastaven pevný podíl pro současná díla, od jejichž prvního zveřejnění neuplynulo více než 5 let. Pro služby na vyžádání je naproti tomu stanoveno, že poskytovatel má v rámci své služby zajistit 30% podíl evropských děl, a u platform pro sdílení videonahrávek žádné povinnosti vůči evropské tvorbě stanoveny nejsou.

Významným prvkem nové směrnice je formální začlenění samoregulačních a koregulačních mechanismů pro potřeby dosahování cílů vytyčených směrnicí. Jedná se o obecný trend, kterým se efektivně přispívá k ochraně koncového uživatele a nastavuje se určitá etická míra odpovědnosti mezi jednotlivými soutěžiteli na trhu. To platí především v oblastech, kde není reálné monitorovat všechny subjekty podřízené pod vymezený právní režim, kdy nelze jednoduše kontrolovat poskytovatele toho kterého konkrétního obsahu, tedy oblast regulace internetu, konkrétně služeb sdíleného videa. Na druhou stranu je třeba poznamenat, že v některých zemích samoregulační režimy mají již dlouholetou tradici a efektivně doplňovaly dohled státních orgánů ještě v době tradičních médií.

Dalšími novými prvky je stanovení základních požadavků pro ustavování národních regulačních orgánů (v případě ČR je to Rada pro rozhlasové a televizní vysílání) a formální zakotvení společné konzultační platformy evropských regulačních orgánů ERGA (The European Regulators Group for Audiovisual Media Services).

Podpora audiovize

Evropská unie, vědoma si silného postavení audiovizuálního průmyslu mezi dalšími kulturními a kreativními odvětvími, a jeho významu pro společnost, zavedla podpůrný mechanismus v podobě programu Kreativní Evropa. Jedná se o nařízení (tedy přímo použitelný předpis EU bez nutnosti jeho transpozice do národního práva) na podporu kinematografie a kulturních a kreativních odvětví, které vytváří jednotný rámec pro financování projektů v oblasti scénických umění, výtvarného umění, nakladatelství a literatury, filmu, televize, hudby, mezioborového umění, kulturního dědictví a videoher a projektů využívajících synergii mezi různými sektory a zvyšujících účinnost poskytované podpory. Program Kreativní Evropy má tři základní tematické části:

- dílčí program MEDIA - podpora evropské kinematografie a audiovizuálního průmyslu,
- dílčí program Kultura - podpora mezinárodních projektů v oblasti kulturních a kreativních odvětví,
- mezioborová část - finanční záruky, prostředky na vypracování studií a podpora efektivnějšího sběru dat s cílem zdokonalit argumenty pro strategická opatření, nebo prostředky na podporu pilotních projektů spolupráce mezi audiovizuálním a dalšími kulturními a kreativními odvětvími.

Program Kreativní Evropa rovněž využívá Evropská komise ke své účasti na činnosti Evropské audiovizuální observatoře a k jejímu spolufinancování. Evropská audiovizuální observatoř jako součást širších struktur Rady Evropy se sídlem ve Štrasburku sbírá data z audiovizuální oblasti, analyzuje je, vede seznamy poskytovatelů služeb. Evropská komise tato data pak využívá při hodnocení efektivity nastavených podpůrných mechanismů jak v programu Kreativní Evropa, tak například směrnicí o audiovizuálních mediálních službách.

Evropská unie a další země

Evropská audiovizuální politika se rovněž promítá do obchodních a kulturních vztahů s dalšími neevropskými zeměmi. Obecně platí, že EU si klade jako výchozí požadavek vyjímát kulturní a audiovizuální služby z obchodních liberalizačních dohod s cílem chránit tyto průmysly od světové konkurence. Na druhou stranu jsou uzavírány kulturní protokoly, které definují podmínky pro spolupráci se třetími zeměmi v kulturní oblasti včetně audiovizuálních služeb. Jsou tak vytvořeny podmínky pro navazující koprodukční dohody.

Evropský parlament v usneseních ze dne 1. prosince 2005 a 4. dubna 2006 o jednacím kole z Dohá a o ministerských konferencích Světové obchodní organizace požadoval, aby byly základní veřejné služby, jako jsou audiovizuální služby, vyňaty z liberalizace v rámci kol jednání o Všeobecné dohodě o obchodu službami (GATS). Ve svém usnesení ze dne 27. dubna 2006 Evropský parlament vyslovil podporu Úmluvě UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů, v níž je zejména uvedeno, že „kulturní činnosti, statky a služby mají jak hospodářskou, tak i kulturní povahu, jelikož jsou nositeli identit, hodnot a významů, a že by se s nimi tudíž nemělo zacházet, jako by měly pouze obchodní hodnotu“.

Rozhodnutím Rady 2006/515/ES ze dne 18. května 2006 o uzavření Úmluvy o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů byla schválena úmluva UNESCO jménem Společenství. Úmluva vstoupila v platnost dne 18. března 2007.

2. Evropské standardy regulace v televizním vysílání

Vývoj

Pro oblast televizního vysílání platí harmonizované požadavky dané směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1808 ze dne 14. listopadu 2018, kterou se mění směrnice 2010/13/EU o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách) s ohledem na měnící se situaci na trhu.

Od roku 1989 představovala základní dokument ES v oblasti televizního vysílání Směrnice Rady č. 89/552/EHS, o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání (tzv. Směrnice "Televize bez hranic"), novelizovaná v roce 1997 směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 97/36/ES. Jejím hlavním cílem byla realizace jednoho ze základních principů EU - svobodného pohybu služeb - televizních programů. Stanovení minimálních standardů televizního vysílání (regulace reklamy, ochrana dětí a mládeže, apod.) umožnilo, aby televizní programy mohly volně překračovat hranice států uvnitř společenství. Směrnice upravila mezinárodní aspekt vysílání tím, že vymezila jurisdikci členských států nad jednotlivými provozovateli vysílání, a současně zaručila jejich svobodný příjem. Významným cílem "Televize bez hranic" byla rovněž podpora distribuce a produkce evropských televizních programů. Do českého právního řádu byla implementována zákonem č. 231/2001 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání a o změně dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Od doby přijetí směrnice televize bez hranic proběhly tři významné novelizace pravidel pro televizní vysílání. Nejprve se rozsah úpravy rozšířil o nová pravidla, následně dvě velké revize přinesly uvolnění některých požadavků a větší flexibilitu pro provozovatele vysílání. Od roku 2007 byla směrnice přejmenována na směrnici o audiovizuálních mediálních službách, neboť došlo o rozšíření pole působnosti na další typ služeb. Televizní vysílání tak spadlo pod obecnou kategorii audiovizuálních mediálních služeb jako samostatná podkategorie s vlastními pravidly.

Princip televizního vysílání EU

Směrnice o audiovizuálních mediálních službách vymezuje audiovizuální mediální službu jako službu hospodářské povahy, jejímž hlavním účelem nebo hlavním účelem její oddělitelné části je poskytování pořadů, za které nese redakční odpovědnost poskytovatel mediálních služeb, široké veřejnosti za účelem informování, zábavy nebo vzdělávání prostřednictvím sítí elektronických komunikací. Pojem audiovizuální mediální služby zahrnuje jak televizní vysílání, jakožto lineární službu, tak audiovizuální služby na vyžádání, jakožto nelineární službu. Pro obě služby platí charakteristický znak, že poskytovatel těchto služeb má tzv. redakční odpovědnost, faktickou kontrolu nad poskytovaným obsahem. U televizního vysílání určuje, co a kdy se vysílá, provozovatel vysílání, zatímco u služeb na vyžádání si obsah/pořady vybírá sám uživatel/divák. Televizní vysílání je tak vymezeno jako audiovizuální mediální služba, která je poskytována za účelem simultánního sledování

pořadů, nerozhoduje způsob šíření, tj. zemskou cestou prostřednictvím vysílačů, kabelovými rozvody, vysíláním přes internet jako živé streamování nebo prostřednictvím družic (satelitní příjem).

Poskytování televizního vysílání stojí na principu země původu, tj. není třeba povolení/licencí pro každé území členského státu, kde je toto vysílání dostupné, ale stačí, že jeden stát má toto vysílání ve své jurisdikci, má nad ním kontrolu a garantuje vynucení plnění předepsaných požadavků. Z tohoto důvodu bylo nutné sjednotit základní rámec požadavků, aby po celé EU platil stejný režim. Ve skutečnosti směrnice stanoví základní požadavky, členské státy si mohou přijmout detailnější či přísnější úpravu, ale minimální základ předepsaný směrnicí musí být dodržen. V praxi tyto rozdílnosti znamenají, že občas dochází k řešení sporů mezi jednotlivými členskými státy, neboť státy, kde je služba dostupná, nemají možnost zasahovat do těch programů, které nejsou v jejich jurisdikci. Směrnice za tím účelem stanoví mechanismy řešení sporů.

Požadavky kladené na TV vysílání

Identifikace poskytovatele služby a právo na odpověď a dodatečné sdělení

Uživatel služby/divák má mít možnost zjistit, kdo je poskytovatel té které služby, a poskytovatel za tím účelem o sobě poskytuje potřebné údaje. Tato identifikace má vazbu na institut práva na odpověď, kdy každý, jehož čest nebo dobrá pověst byla zasažena uvedením nepravdivých informací v televizním vysílání, má právo požadovat na provozovateli vysílání zveřejnění odpovědi nebo jiné formy nápravy, tedy aby zazněla reakce od dotčené osoby na uvedené skutečnosti (viz otázka č. 11).

Ochrana nezletilých a lidské důstojnosti

Stanovení omezení k vysílání pořadů v televizním vysílání ve vztahu k ochraně nezletilých (jejich tělesnému, duševnímu a mravnímu vývoji) je jedním z hlavních důvodů regulace televizního vysílání v EU. Požadavky na ochranu nezletilých prošly během let své existence určitými modifikacemi, ale v principu je stále požadováno, aby nezletilé osoby neměly možnost sledovat pořady, které mohou narušit jejich fyzický, psychický a mravní vývoj. Je na členských státech, jaká opatření pro splnění tohoto účelu zvolí. Nejčastěji se v televizním vysílání volí doba vysílání například po 22 hod., technická opatření tj. kódování pořadů/či celých programů, pornografie a bezdůvodné násilí musí vždy podléhat nejpřísnějším opatřením.

Kromě toho mají poskytovatelé televizního vysílání zajistit divákům dostatečné informace o obsahu, který by mohl narušit tělesný, duševní a mravní vývoj nezletilých osob. Za tím účelem mají poskytovatelé televizního vysílání využívat systém popisující potencionálně škodlivou povahu obsahu. Konkrétní obsahové či věkové kategorie nejsou směrnicí předepsány s ohledem na rozmanitost vnímání škodlivosti obsahu (např. erotiky, vulgarismů) mezi jednotlivými státy EU.

Vedle ochrany nezletilých směrnice stanoví obecný požadavek respektovat a chránit lidskou důstojnost s tím, že televizní vysílání nesmí obsahovat žádné podněcování k nenávisti či

veřejné podněcování ke spáchání teroristického činu. Opatření uplatňovaná v této souvislosti musí dodržovat Listinu základních práv.

Zpřístupňování pro zdravotně postižené

Jedním z dalších zásadních cílů směrnice je podpora zpřístupňování obsahu pro osoby se zdravotním postižením. V případě směrnice o audiovizuálních mediálních službách se jedná o osoby se zrakovým nebo sluchovým hendikepem. Směrnice rovněž s ohledem na různé přístupy členských států nestanoví konkrétní opatření či kvóty, nicméně důsledně požaduje, aby zpřístupnění pořadů v televizním vysílání bylo postupně navyšováno. Mezi prostředky zpřístupňování se uvádí titulky pro sluchově postižené, zvukový popis (audiopopis). Potupné zvyšování podílu zpřístupněných pořadů na celkovém vysílání má být provozovateli zpracováno do tzv. akčních plánů, které jsou předkládány regulačním orgánům. Regulační orgány následně informují Evropskou komisi o výsledcích.

Podpora evropské tvorby

Důraz na kulturní identitu Evropy, jazyková a kulturní rozmanitost jednotlivých států je vyjádřena požadavkem na obligatorní vysílání evropských děl. Evropským dílem je takové dílo, které pochází ze státu EU (je vytvořeno autory a pracovníky pocházejícími ze státu EU), případně státu, který je smluvní stranou Evropské úmluvy o přeshraniční televizi (úmluva Rady Evropy) nebo díla vytvořená v koprodukcí na základě dohod Unie se třetími státy.

V televizním vysílání je povinnost vyhradit nadpoloviční podíl vysílacího času evropským dílům, nezapočítává se vysílání zpravodajství, sportovních událostí, reklamy. Na druhou stranu je třeba ke každému televiznímu programu přistupovat individuálně a tam, kde to není vhodné či dokonce možné s ohledem na tematické zaměření programu, není naplnění podílu evropských děl vyžadováno. U programů, kde lze vyhradit nadpoloviční podíl evropských děl, se navíc vyhrazuje 10% podíl pro díla vytvořená nezávislými producenty (smyslem je do výroby evropských pořadů zapojit další subjekty, než jsou samotní provozovatelé vysílání). V tomto podílu by měla být i zahrnuta díla, od jejichž prvního zveřejnění neuplynulo víc než pět let.

Vysílání událostí značného společenského významu a právo na krátká zpravodajství

Subjekty televizního vysílání mohou získat výhradní vysílací práva k událostem vysoce zajímavým pro veřejnost. Je však nezbytné podporovat v celé Unii pluralitu médií prostřednictvím rozmanitosti zpravodajské produkce a zpravodajských pořadů a respektovat zásady uznané článkem 11 Listiny základních práv Evropské unie. Z toho důvodu členské státy mohou přijímat opatření na ochranu práva na informace a na zajištění širokého přístupu veřejnosti k televiznímu přenosu vnitrostátních nebo jiných událostí zásadního společenského významu, jako jsou olympijské hry a mistrovství světa a mistrovství Evropy v kopané. Pro tento účel mají členské státy právo přijmout opatření, která mají za cíl upravit výkon výhradních vysílacích práv pro tyto události subjekty televizního vysílání, které spadají do jejich pravomoci. V praxi to vypadá tak, že po důkladné analýze členský stát sestaví seznam vybraných událostí, a buď je vydá jako vnitrostátní opatření, nebo zašle Evropské komisi, a

ta, pokud jej schválí, publikuje jej v Úředním věstníku Unie. Událost vybraná v seznamu událostí značného společenského významu nemůže být vysílána prostřednictvím kódovaného/placeného přístupu, ke kterému divák nemá běžný přístup. Události vybrané členskými státy a zveřejněné v Úředním věstníku Unie nemohou být žádným provozovatelem vysílání v celé EU poskytovány tak, že by k nim podstatná část veřejnosti v daném členském státě, pro který věstník platí, neměla přístup.

Pro všechny ostatní události, které nejsou pokryty ochranou v rámci seznamu událostí značného společenského významu, platí možnost, aby si provozovatel vysílání z těchto událostí pořídil krátký záznam pro potřeby zpravodajství, případně požádal držitele výhradních práv o poskytnutí výňatku. Za účelem ochrany základní svobody přijímat informace a pro zajištění úplné a řádné ochrany zájmů diváků v Unii musí tedy ti, kdo vykonávají výhradní vysílací práva k události vysoce zajímavé pro veřejnost, udělit ostatním subjektům televizního vysílání právo použít krátké výňatky pro účely obecných zpravodajských pořadů, a to za spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek při řádném zohlednění výhradních práv.

Obchodní sdělení

Vysílání obchodních sdělení je nejčastější a nejvýznamnější zdroj příjmů poskytovatelů služeb televizní vysílání. Mezi obchodní sdělení se řadí reklama, teleshopping, sponzorské vzkazy, product placement. Směrnice jednak definuje obecné požadavky pro všechna tato obchodní sdělení a dále pak definuje další požadavky pro televizní reklamu, a to jak z hlediska dalších nároků na podobu těchto reklam, tak z hlediska jejich množství v televizním vysílání. Kvantitativní pravidla/omezení televizní reklamy jsou jedním z nejvýraznějších rysů evropské úpravy, jež zásadně odlišuje evropský vysílací prostor od severoamerického.

Televizní reklama má svá pravidla z hlediska celkového objemu reklamy v televizním vysílání. Ta tím účelem jsou stanoveny limity 20% podílu reklamy v televizním vysílání v časovém období 6.00h. – 18.00h. a dále od 18.00h. – 24.00h. V období od 0.00 h - 6.00h. není žádné omezení. Rozdělení dne do dvou časových pásem má ten důvod, aby provozovatel podíl 20% významně nepřeléval mezi jednotlivými částmi dne podle toho, kdy je divácky nejatraktivnější čas, a divák by tak v nejsledovanějším čase tzv. primetime byl zahlcen reklamou. Další typickým rysem evropské regulace televizní reklamy jsou omezení v přerušování vysílaného pořadu reklamou. Některé pořady, především jde o vysílání kinematografických děl a zpravodajství, lze přerušovat až po uplynutí 30 min. intervalu. Zároveň bylo akceptováno, že provozovatel do tohoto intervalu 30 minut může započít upoutávky na vlastní pořady.

Na televizní reklamě lze dobře ilustrovat proměny intenzity regulace v evropském televizním prostoru. Od původní úpravy, kdy byl stanoven jak hodinový limit i limit pro celý den, následně pouze hodinový limit až po současné flexibilní vymezení tří časových pásem během dne. Obdobně tomu bylo u umístění produktu tzv. product placement, který byl původní směrnici televize bez hranic považován za skrytou (nepovolenou) reklamu, následně byl povolen jen jako výjimka v určitých typech pořadů (filmy a seriály) s pevně nastavenými podmínkami pro použití a v současné úpravě je formálně plně legalizován. Tento trend je dán

skutečností, že televizní vysílání je vystaveno konkurenci ze strany jiných typů služeb nabízejících tentýž nebo obdobný obsah, přičemž tento typ služeb nebyl tolik svázán regulací. I přes výrazné rozvolnění pravidel pro televizní vysílání stále platí, že televizní vysílání je nejpřísněji regulovaná služba v režimu směrnice o audiovizuálních mediálních službách.

3. Státního fond kinematografie

Dne 1. ledna 2013 nabyl účinnosti zákon 496/2012 Sb. o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuaci), na jehož základě vznikl nový samostatný právní subjekt Státní fond kinematografie (Fond). Nahradil Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie zřízený v roce 1992, v jehož čele stál ministr kultury.

Fond je státní instituce, která je primárně určena k podpoře kinematografie, a to jak ve fázi výrobní, tak následné distribuční a propagační. Tuto podporu poskytuje z finančních zdrojů, které vymezuje zákon. Kromě přidělování finanční podpory Fond rovněž k podpoře kinematografie přispívá svojí propagační, metodickou a koncepční činností v oblasti kinematografie a udělováním koprodukčních statutů.

Fond tak hraje v podpoře kinematografie zcela zásadní roli. Jako jediná instituce v ČR podporuje především vývoj filmů, jejich výrobu a distribuci. V některých okruzích podpory (filmové festivaly, filmová výchova) doplňuje jiné zdroje podpory či na ně navazuje jako v případě grantového řízení Ministerstva kultury.

Struktura Fondu

Fond je příslušný hospodařit s majetkem ČR, jedná se o samostatnou účetní jednotkou, jež patří do působnosti Ministerstva kultury. V čele Fondu stojí **ředitel**, dalšími orgány jsou **Rada Fondu** (Rada) a **Dozorčí výbor**. Rada především rozhoduje o udělení podpory, stanovuje koncepci a strategii podpory kinematografie, stanovuje a následně zveřejňuje kritéria hodnocení projektů. Rada o podpoře rozhoduje na základě expertních analýz vypracovaných nezávislými **experty**, které jmenuje ministr kultury. Rada má 9 členů, kteří jsou voleni a odvoláváni Poslaneckou sněmovnou na návrh ministra z řad uznávaných osobností, které mají zkušenosti z oblasti kinematografie. Dozorčí výbor je sestaven z 9 členů jmenovaných ministrem kultury z řad zástupců jednotlivých plátců poplatků z vysílání reklamy a správních poplatků na návrh těchto plátců a jeho úkolem je kontrolovat činnost a hospodaření Fondu. Organizační, administrativní, ekonomickou a technickou činnost fondu zajišťuje Kancelář Fondu.

Finanční zdroje Fondu

Finančními zdroji Fondu jsou audiovizuální poplatky:

- poplatek z kinematografického představení
- poplatek z poskytování audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání (například Voyo, HBO Go)
- poplatek z převzatého televizního vysílání (například UPC, Vodafone, Kabelová televize Kadaň)
- poplatek z vysílání reklam od provozovatelů celoplošného televizního vysílání (Nova, Prima, Barrandov)

Dalším příjmem je dotace ze státního rozpočtu účelově určená na poskytování podpory kinematografie, zejména pak na vývoj a výrobu českých kinematografických děl, na podporu kin, propagaci české kinematografie v ČR i v zahraničí nebo na výchovu filmového diváka. Výše dotace odpovídá výnosu z audiovizuálních poplatků. Významným zdrojem příjmů jsou rovněž výnosy z obchodního využití filmů, k nimž Fond vykonává práva výrobce a s nimiž na základě licenční smlouvy obchoduje Národní filmový archiv. Jedná se o filmy, které byly natočeny v období státního filmového monopolu (například Vesničko má středisková, Na samotě u lesa, Sestřičky).

Činnost Fondu

a) Fond poskytuje podporu kinematografie

Fond podporuje celé spektrum činností v oblasti kinematografie, především samotné filmy ve všech stadiích vzniku, od první verze scénáře až po distribuci do kin. Kinům pak pomáhá financovat jejich digitalizaci a modernizaci. Podporuje také vzdělávání, aby v ČR mohly vyrůst nové generace významných autorů, kvalitních filmových profesionálů a filmových vědců. Podporuje i činnost institucí propagujících dobré jméno české kinematografie či pořádání filmových festivalů a přehlídek, výzkumné projekty či publikace v oblasti filmové vědy, podporuje i propagaci české kinematografie.

Fond uděluje podporu v těchto deseti okruzích:

- vývoj českého kinematografického díla,
- výroba českého kinematografického díla,
- distribuce kinematografického díla,
- projekt v oblasti technického rozvoje a modernizace kinematografie,
- propagace českého kinematografického díla,
- publikační činnost v oblasti kinematografie a činnost v oblasti filmové vědy
- zachování a zpřístupňování národního filmového dědictví,
- vzdělávání a výchova v oblasti kinematografie,
- filmový festival a přehlídka v oblasti kinematografie, nebo
- ochrana práv ke kinematografickým dílům a jejich záznamům.

V každém okruhu Rada pravidelně vypisuje výzvy k podávání žádostí o podporu, a to podle ročního plánu výzev neboli Krátkodobé koncepce. Podpora kinematografie je selektivní, což znamená to, že nejsou automaticky podpořeny všechny projekty, které se na základě výzvy o podporu přihlásí, ale Rada z nich k udělení podpory selektuje/vybírá ty nejkvalitnější, nejlépe připravené.

b) Fond poskytuje filmové pobídky

Další formou podpory je poskytování filmových pobídek. Tato podpora není vázána na finanční zdroje Fondu. Finanční prostředky na filmové pobídky jsou Fondu poukázány každoročně ve výši schválené v rámci státního rozpočtu prostřednictvím Ministerstva kultury, Fond nemá tyto prostředky garantovány ze zákona. Pobídky se vztahují jak na české, tak na zahraniční produkce natáčené v České republice a mají formu vratky ve výši až 20 % tzv.

uznatelných nákladů utracených při audiovizuální produkci. Vratka je žadatelům vyplácena přímo státem po ukončení produkce v České republice. Cílem je podpora filmové produkce v ČR a zvýšení konkurenceschopnosti českého filmového průmyslu v evropském a světovém měřítku. Systém udílení pobídek je automatický – každý film, který splní podmínky dané zákonem a Statutem Fondu (včetně minimální výše uznatelných výdajů vynaložených v České republice), může pobídku ve výši 20 % uznatelných nákladů získat (toto ale platí teoreticky, neboť poptávka často převyšuje finanční možnosti státu).

Žádosti o registraci pobídkových projektů posuzuje pětičlenná Komise pro filmové pobídky především z hlediska splnění formálních a obsahových předpokladů. Posuzuje tedy, zda projekt:

- je v souladu s příslušnými předpisy Evropské unie, což se prokazuje kulturním testem při podání žádosti o registraci,
- je v souladu s právními předpisy České republiky,

Vedle poskytování podpory Fond vykonává další činnosti, a sice spravuje autorská práva a práva výrobce k československým filmům vyrobeným v letech 1965 až 1991, vede evidenci v oblasti audiovize, vykonává správu audiovizuálních poplatků a metodickou, propagační a koncepční činnost a přiděluje koprodukční statut podle Úmluvy nebo jiné mezinárodní smlouvy o filmové koprodukci. Koprodukční statut vydávají národní filmové instituce na základě parametrů definovaných v Evropské úmluvě o filmové koprodukci a slouží k tomu, aby mezinárodní koprodukce získala právo žádat v těchto institucích o podporu stejně jako národní film. Mezinárodně koprodukované filmy usilující o podporu více státních filmových institucí musí prostřednictvím každého svého producenta předložit ve svých národních institucích totožné dokumenty, potvrzující shodu na spolupráci na společném dílu, a to jak ve smyslu jeho financování, tak ve smyslu uměleckém. Národní instituce si vzájemně potvrdí shodu dokumentace podané každým producentem díla a dílu vydají tzv. koprodukční statut, opravňující koproducenty podat žádost o podporu na každé jedné národní instituci. Získání koprodukčního statutu je nezbytné i pro filmová díla, která chtějí žádat o peníze z evropského fondu Eurimages. Fond Eurimages vznikl při Radě Evropy jako fond na podporu výroby, šíření a dalšího využití evropských filmových děl a je na Úmluvu přímo navázán. Z tohoto fondu byla podpořena celá řada filmových děl vyrobených v české koprodukci, v poslední době například filmy *Národní třída* či *Staříci*.

České filmové centrum

Součástí Fondu je České filmové centrum (CFC), které reprezentuje českou kinematografii a filmový průmysl v zahraničí, spolupracuje s významnými filmovými trhy a festivaly, poskytuje aktuální informace o českém filmu a pomáhá propojit české filmové tvůrce se zahraničními filmovými profesionály. Mezi jeho hlavní úkoly patří propagovat českou kinematografii na stáncích na vybraných zahraničních i domácích filmových festivalech (MFF Berlinale, MFF Cannes, MFF Karlovy Vary). Další důležitou aktivitou je konzultační činnost a vzdělávání. CFC spolupracuje se vzdělávacími platformami a koprodukčními trhy,

pravidelně sbírá informace o připravovaných českých filmových projektech a konzultuje jejich potenciál uvedení na filmových festivalech v zahraničí.

Filmová komise (Czech Film Commission, FC) rovněž spadá pod Fond a funguje jako nezávislý prostředník mezi domácími a zahraničními filmaři, ale obecně také mezi filmaři na jedné a místními úřady a institucemi na druhé straně. Hlavním cílem práce FC je spoluvytvářet stabilní a konkurenceschopné filmařské prostředí přívětivé pro českou a zahraniční audiovizuální produkci. Komise informuje zahraniční filmové profesionály, investory a odborná média zejména o možnostech a podmínkách natáčení v Česku, o systému filmových pobídek Fondu, lokacích a právních aspektech natáčení, aktuálních produkcích, v neposlední řadě pak také zprostředkovává kontakt na místní partnery. Místní filmaře Filmová komise podporuje v jednáních s úřady na národní i komunální úrovni, představuje jim možnosti natáčení v regionech a propojuje je s tuzemskými regionálními filmovými kanceláři i s filmovými kanceláři za hranicemi České republiky. Mezi základní aktivity Filmové Komise patří spolupráce s regionálními filmovými kanceláři, které poskytují filmařům podporu a servis při natáčení v daném regionu. Cílem filmových kanceláří je zejména posílení místní ekonomiky, využití lokálních služeb a lidských zdrojů. Komise jim pomáhá s propagací, marketingem a poskytuje jim poradenství při jejich zakládání.

4. Péče o filmové dědictví v ČR

Péči o filmové dědictví v ČR zajišťuje primárně **Národní filmový archiv (NFA)**.

NFA je státní příspěvkovou organizací Ministerstva kultury a v souladu s § 42 odst. 2 písm. d) zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je specializovaným archivem pro audiovizuální archiválii. NFA patří k deseti nejstarším a největším filmovým archivům na světě. Byl založen roku 1943, v České republice se řadí k nejvýznamnějším paměťovým institucím. Postavení a činnost NFA upravuje zákon č. 496/2012 Sb., o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuaci), ve znění pozdějších předpisů, v němž je také definován pojem národní filmové dědictví:

Národním filmovým dědictvím se rozumí audiovizuální díla a jejich hmotná zachycení, zejména originální negativy, rozmnožovací a zabezpečovací materiály, duplikační kopie a duplikátní negativy a ostatní audiovizuální archiválie související s jejich tvorbou, distribucí a zpřístupňováním veřejnosti, která dokumentují historii kinematografie, kultury a společnosti, která jsou majetkem České republiky a přísluší s nimi hospodařit Archivu, jakož i práva výrobce ke zvukově obrazovým záznamům, která Archivu náleží podle jiného právního předpisu, a práva k předmětům práv duševního vlastnictví nebo k jejich užití Archivem pro Českou republiku smluvně nabytá a jím vykonávaná.

Posláním NFA je pečovat o filmové dědictví, zprostředkovávat veřejnosti jeho poznávání a napomáhat rozvoji českého audiovizuálního průmyslu a filmové kultury.

Vedle plnění archivní role se podílí na zpřístupňování a prezentaci audiovizuálního dědictví veřejnosti, zabývá se vědeckou, publikační a výchovnou činností a přispívá k rozvoji současné české kinematografie a pohyblivého obrazu. Do sbírky NFA patří audiovizuální archiválie včetně soudobé dokumentace, písemných archiválií a literatury. NFA také koordinuje aktivity Kanceláře Kreativní Evropa (program podpory evropských kulturních a kreativních odvětví), jejíž součástí je i kancelář Media Desk.

Jednou z klíčových úloh NFA je nejen ochrana a péče o české filmové dědictví, ale také další rozvoj sbírky NFA. Proto se každý rok sbírka rozrůstá nejen o filmové materiály, písemné archiválie, filmové reklamní materiály, knihy a další dokumenty, ale také o nová díla a to nejen díky nabídkové povinnosti, ale i dalšími cestami. Součástí rozvoje sbírky je i systematické budování Knihovny NFA jakožto studijního centra sloužícího i široké veřejnosti.

V rámci **nabídkové povinnosti** (v souladu se zákonem č. 496/2012 Sb.) NFA jedná se všemi výrobci českých kinematografických děl o přijetí výsledků jejich práce do archivu a jejich uložení pro příští generace. Jde o vlastní audiovizuální díla, písemné dokumenty související s tvorbou, scénáře, propagační materiály – a to v tištěné i elektronické podobě. Rozšiřování sbírky probíhá také díky zpracovávání studentských a experimentálních filmů, vymykajících se klasickým distribučním kino-formátům, a rodinných a amatérských filmů.

Zpřístupňování sbírky probíhá několika cestami - přes archivní kino Ponrepo, knihovnu, badatelnu, klasickou kinodistribuci až po digitální restaurování a kurátorskou práci na výstavních projektech.

NFA vykonává práva výrobce k československým filmům vyrobeným do roku 1964 a pro Státní fond kinematografie (SFKMG) na základě smlouvy z roku 2014 zajišťuje obchodování s právy výrobce k filmům vyrobeným po roce 1965. Tyto klasické české filmy tak může dobře prezentovat v tuzemsku i zahraničí, a to formou klasické kinodistribuce, v televizích, na VoD platformách a speciálními uvedenými.

Vzhledem k tomu, že drtivá většina distribuce je v současné době digitální, NFA se zaměřuje na **digitalizaci** filmových materiálů, jejich zpracování a následné dlouhodobé uchování digitalizátů. V poslední době byly v kinech uvedeny například digitálně restaurované filmy *Lásky jedné plavovlásky* a *Spalovač mrtvol*. Digitálně restaurovaná *Extase* Gustava Machatého na festivalu v Benátkách získala cenu Best restored film 2019. Restaurování všech tří snímků probíhalo pod vedením NFA ve spolupráci s Mezinárodním filmovým festivalem Karlovy Vary a za finančního přispění soukromých subjektů a mecenášů.

V rámci **zpřístupňování on-line** se daří umístit české filmy na Netflix a další VoD platformy. Také byl zaveden ve spolupráci s Blue Sky Film Distribution YouTube kanál Česká filmová klasika, na kterém jsou postupně publikovány české a československé filmy. NFA také monitoruje legálně dostupné české filmy na internetu a tento přehled zveřejňuje na Filmovém přehledu v sekci Film online. Komplementární součástí tohoto způsobu zpřístupňování filmového dědictví je monitoring a mazání nelegálního obsahu. O českém filmovém dědictví včetně filmografie je veřejnost informována především na internetovém portále Filmový přehled.

V letech 2014 – 2016 v NFA proběhl dosud nejrozsáhlejší projekt digitálního restaurování českého filmového dědictví, podpořený zeměmi Evropského hospodářského prostoru (EHP) a spolufinancovaný MK. V rámci projektu bylo digitálně restaurováno 14 filmů českého filmového fondu (například *Obchod na korze*, *Adelheid*, *Ikarie XB I*).

NFA je aktivním členem Asociace evropských kinematék (ACE) a Mezinárodní federace filmových archivů (FIAF).

Další institucí, jež se podílí na péči o filmové dědictví, je **Státní fond kinematografie**, který mimo jiné uděluje podporu projektům zaměřeným na zachování a zpřístupňování národního filmového dědictví. Podporu je možné získat na:

1. restaurování a/nebo digitální přepis českého filmu nebo kolekce českých filmů včetně jejich zpřístupnění divákům
2. projekty záchrany národního filmového dědictví a jejich dlouhodobé zachování

3. několikaleté projekty, která umožní digitalizovat (restaurovat), uložit a zpřístupnit celé kolekce filmů, tudíž i dramaturgickou práci, koncepční přípravu distribuce titulů apod. Podmínkou poskytnutí takové podpory je garance stability průběhu celého projektu.

Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění - **FAMU** disponuje Laboratoří CPA (Centrum poradenství a analytických služeb), která slouží jako kalibrované a certifikované pracoviště, umožňující porovnávat kvalitu filmových digitalizátů a rovněž provádět vzorkování a analýzy dochovaných filmových archiválií.

Mezi všemi uvedenými institucemi bylo v roce 2017 uzavřeno memorandum o spolupráci na digitálním restaurování českého filmového dědictví za účelem optimalizace postupů a přístupů k digitálnímu restaurování, tak aby bylo národní filmové dědictví zpřístupněno současným divákům v podobě co nejlépe odpovídající té, kterou mělo v době svého prvního uvedení, k čemuž má přispět zapojení tvůrců a filmových historiků do procesu digitalizace.

5. Duální systém vysílání v ČR

Pojem duální systém vysílání znamená koexistenci provozovatelů vysílání veřejnoprávního a privátního sektoru. Je možné říci, že jde o symbiózu evropské tradice, která zastávala princip státního nebo veřejnoprávního monopolu vysílání, s vysloveně tržním, komerčním pojetím vysílání, které vzniklo v USA a které proniklo do Evropy v 80. letech. Dle českého právního řádu vedle sebe existují provozovatelé vysílání ze zákona (Český rozhlas a Česká televize) a provozovatelé vysílání na základě licence.

Média veřejné služby jsou nejen ve vyspělých zemích považována za součást moderní společnosti. Úkoly médií veřejné služby jsou koncipovány na základě principu univerzality, tj. jednoho celkového poslání vůči celé společnosti určené k uspokojování individuálních zájmů. Za situace, kdy se trh poskytovatelů rychle fragmentuje a vznikají tak noví provozovatelé vysílání, silné veřejnoprávní médium slouží jako referenční bod a prostředek sebeidentifikace pro občany celého státu.

Evropské hledisko

Na úrovni EU je role veřejnoprávního vysílání uznána Protokolem 29 připojeným ke Smlouvě o fungování EU a důležitost systému tzv. duálního vysílání uvádí směrnice o audiovizuálních mediálních službách. Tyto předpisy jsou podpořeny řadou doporučení a deklarácí Evropského Parlamentu, Rady ministrů, a Rady Evropy. Zejména Rada Evropy, jakožto organizace, jejíž hlavní poslání je ochrana lidských práv a podpora právního státu, považuje existenci veřejnoprávního vysílání za nezbytnou a důležitou pro současnou společnost.

V souvislosti s digitalizací vysílání a i digitalizací obsahu se pro veřejnoprávní média objevují nové možnosti. Nejen že jsou hlavní hybnou silou přechodu na digitální vysílání, ale mohou svoji roli doplnit a aktualizovat prostřednictvím nových technologií. Tuto skutečnost za jasně daných pravidel uznala Evropská komise ve Sdělení k uplatňování pravidel veřejné podpory veřejnoprávnímu vysílání. Rada Evropy z pohledu dalšího rozvoje veřejnoprávního vysílání také vyzývá, viz doporučení Výboru ministrů č. 1/2012 o správě médií veřejné služby nebo doporučení č. 3/2007 o úloze veřejnoprávních sdělovacích prostředků v informační společnosti.

Situace v České republice

Legislativní rámec pro rozhlasové a televizní vysílání v České republice byl vytvořen v roce 1991. Zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání umožnil vytvoření duálního systému vysílání v Československu. První soukromá stanice, FTV Premiéra, začala vysílat pro oblast Středočeského kraje 20. června 1993, první celoplošná soukromá stanice, TV NOVA, začala vysílat 4. února 1994. V roce 2001 pak byl přijat nový zákon o rozhlasovém a televizním vysílání (zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání), který je dosud platný. Vedle sebe tak v současnosti existují média veřejné služby (Český rozhlas, zřízen na základě zákona č. 484/1991 Sb.,

o Českém rozhlasu, a Česká televize, zřízena na základě zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi) a soukromá (komerční) média.

Česká právní úprava obsažená v zákoně č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, rozlišuje provozovatele vysílání ze zákona (Česká televize a Český rozhlas) a provozovatele vysílání na základě licence (soukromá média). Jak již označení v zákoně napovídá, veřejnoprávní média nejsou držiteli licence k vysílání, oprávnění k vysílání vzniká přímo na základě zákona. Z hlediska zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání jsou práva a povinnosti provozovatelů vysílání ze zákona a provozovatelů vysílání na základě licence z velké části stejné, ovšem specifické postavení provozovatelů vysílání ze zákona se odráží v povinnostech nebo omezeních nad rámec těch, které platí pro provozovatele vysílání na základě licence. Jde například o:

- povinnost sestavovat programovou skladbu tak, aby provozovatel vysílání ze zákona ve svém vysílání poskytoval vyváženou nabídku pro všechny obyvatele,
- povinnost v případě provozovatele televizního vysílání ze zákona opatřit 70 % vysílaných pořadů titulky (oproti 15 % v případě provozovatele vysílání na základě licence), zpřístupnit pro osoby se zrakovým postižením 10 % vysílaných pořadů (oproti 2 % v případě provozovatele vysílání na základě licence) a 2 % vysílaných pořadů vyrobít v českém znakovém jazyce nebo simultánně tlumočit do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením (pro provozovatele vysílání na základě licence tato povinnost neplatí vůbec) nebo
- možnost zařazovat velmi omezené množství reklamy do vysílání, například v případě provozovatele televizního vysílání ze zákona pouze do programů ČT 2 a ČT 4 kromě případů, kdy je vysílání reklamy podmínkou k získání práv k televiznímu vysílání sportovní či kulturní události.

Kromě toho je za účelem zajištění plurality informací zakázané i slučování provozovatelů vysílání ze zákona s jinými provozovateli na základě licence nebo personální propojení jejich statutárních orgánů, potažmo společníků.

Další odlišnosti pak vyplývají ze zákonů, které zřizují média veřejné služby. Jmenovitě tak jde o zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, a zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu. Česká televize a Český rozhlas jsou provozovateli vysílání se specifickými úkoly veřejné služby. Oba provozovatelé jsou nezávislí na státu, nedostávají žádné státní subvence a jejich činnost je financována příjmy z rozhlasových a televizních poplatků a příjmy z vlastní podnikatelské činnosti (prodej reklamního času, ale i výnosy z autorských práv, pronájmu techniky atd.). Výjimkou je zde úhrada nákladů spojených s vysíláním Českého rozhlasu do zahraničí, které jsou hrazeny ze státního rozpočtu. Česká televize a Český rozhlas poskytují službu veřejnosti tvorbou a šířením televizních, resp. rozhlasových programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb. Orgánem, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu činnosti České televize, je Rada České televize, u Českého rozhlasu Rada Českého rozhlasu. Do působnosti Rady České televize a Rady Českého rozhlasu mj. náleží jmenování a odvolávání generálního ředitele České televize,

resp. Českého rozhlasu, schvalování rozpočtu a závěrečného účtu, rozhodování o stížnostech týkajících se generálního ředitele apod. Podrobněji viz kapitola č. 6.

6. Právní ukotvení médií veřejné služby

Médium veřejné služby v podmínkách České republiky je možné obecně vymezit jako sdělovací prostředek, který má příjem z veřejných prostředků a právně definovaný rozsah činnosti za účelem plnění potřeb společnosti jako celku. V České republice to jsou Český rozhlas, Česká televize a Česká tisková kancelář. V případě České tiskové kanceláře definice neplatí zcela, způsob financování je odlišný, viz níže.

Český rozhlas

Je právnickou osobou, která je zřízena na základě zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu. Český rozhlas je funkčně a majetkově oddělený od státu, hospodaří s vlastním majetkem a zároveň vlastním jednáním nabývá práv a zavazuje se. Ve vztahu k České republice neodpovídá Český rozhlas za závazky státu a stát naopak neodpovídá za závazky Českého rozhlasu.

Dle zákona Český rozhlas poskytuje veřejnou službu obzvláště tvorbou a šířením rozhlasových programů, ale i multimediálního obsahu a doplňkových služeb. Hlavní úkoly poskytování veřejné služby jsou zejména:

- poskytování informací pro svobodné vytváření názorů,
- přispívání k právnímu vědomí obyvatel,
- rozvoj kulturní identity obyvatel,
- vytváření a šíření programů a poskytování rozmanité a vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel,
- výroba a vysílání pořadů (zejména zpravodajských, publicistických, dokumentárních, uměleckých, dramatických, sportovních, zábavných a vzdělávacích a pro děti a mládež).

Český rozhlas provozuje analogové i digitální rozhlasové vysílání s celoplošnými i regionálními programy, provozuje i vysílání do zahraničí (Radio Prague International) a kromě toho má i vlastní síť zpravodajů v České republice i v zahraničí. V kontextu činnosti v oblastech nových technologií a služeb poskytuje informace prostřednictvím internetových stránek a nabízí k online poslechu živé vysílání i zvukové soubory (audioarchiv a podcasty). Pro potřeby šíření zákonem vyjmenovaných programů se zákonem zaručuje přidělení odpovídajících kmitočtů ze strany Českého telekomunikačního úřadu.

Součástí Českého rozhlasu jsou rozhlasová studia v sídlech krajů. Oproti České televizi mají tato studia stále přiděleny vlastní vysílací frekvence, což je dáno analogovou vysílací technologií v FM pásmu.

Zdroje financování Českého rozhlasu jsou rozhlasového poplatky vybírané dle zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích, a vlastní podnikatelská činnost (viz otázka č. 7). Náklady spojené s vysíláním do zahraničí jsou hrazeny ze státního rozpočtu.

Rada Českého rozhlasu

Veřejnost vykonává kontrolu Českého rozhlasu skrze Radu Českého rozhlasu, která má 9 členů volených Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky na funkční období 6 let. Návrhy kandidátů předkládají organizace a sdružení představující kulturní, regionální, sociální, odborové, zaměstnavatelské, náboženské, vzdělávací, vědecké, ekologické a národnostní zájmy. V čele je předseda a místopředseda, kteří jsou voleni Radou z jejích členů. Členové Rady mají nárok na měsíční odměnu.

Rada mimo jiné:

- jmenuje a odvolává generálního ředitele a ředitele rozhlasových studií,
- schvaluje rozpočet a závěrečný účet,
- schvaluje návrhy generálního ředitele na zřizování nebo zrušení rozhlasových studií,
- rozhoduje o stížnostech týkajících se generálního ředitele,
- obecně dohlíží na plnění úkolů veřejné služby,
- schvaluje dlouhodobé plány rozvoje (programového, technického, ekonomického),
- zřizuje dozorčí komisi.

Dozorčí komise je poradním orgánem Rady ve věcech kontroly hospodaření Českého rozhlasu. Má za úkol sledovat, zda jsou účelně a hospodárně využívány finanční prostředky a majetek Českého rozhlasu.

Každý rok předkládá Rada Českého rozhlasu Poslanecké sněmovně Výroční zprávu o činnosti Českého rozhlasu a Výroční zprávu o hospodaření Českého rozhlasu. Pokud Poslanecká sněmovna dvakrát po sobě neschválí Výroční zprávu o činnosti Českého rozhlasu nebo Výroční zprávu o hospodaření Českého rozhlasu, je možné Radu Českého rozhlasu odvolat. Radu je též možné odvolat, neplní-li Rada opakovaně své povinnosti stanovené zákonem o Českém rozhlasu.

Generální ředitel

Statutárním orgánem Českého rozhlasu je generální ředitel, který je jmenován Radou na základě výsledku výběrového řízení na funkční období 6 let. Je ze své činnosti odpovědný Radě a může se účastnit jejích jednání. Může být Radou Českého rozhlasu odvolán, například pokud Český rozhlas neplní opakovaně úkoly veřejné služby.

Česká televize

Je právnickou osobou, která je zřízena na základě zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi. Česká televize je funkčně a majetkově oddělená od státu, hospodáří s vlastním majetkem a zároveň vlastním jednáním nabývá práv a zavazuje se. Ve vztahu k České republice neodpovídá Česká televize za závazky státu a stát naopak neodpovídá za závazky České televize.

Dle zákona Česká televize poskytuje veřejnou službu obzvláště tvorbou a šířením televizních programů, ale i multimediálního obsahu a doplňkových služeb za účelem naplňování potřeb

společnosti (demokratických, sociálních a kulturních) a potřeby zachovat mediální pluralitu. Hlavní úkoly poskytování veřejné služby jsou zejména:

- poskytování informací pro svobodné vytváření názorů,
- přispívání k právnímu vědomí obyvatel,
- rozvoj kulturní identity obyvatel,
- vytváření a šíření programů a poskytování rozmanité a vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel,
- výroba a vysílání pořadů (zejména zpravodajských, publicistických, dokumentárních, uměleckých, dramatických, sportovních, zábavných a vzdělávacích a pro děti a mládež).

Česká televize provozuje zemské digitální celoplošné televizní vysílání, multiplex veřejné služby, zajišťuje i regionální vysílání a kromě toho má i vlastní síť zpravodajů v České republice i v zahraničí. Oproti Českému rozhlasu využívá Česká televize pouze digitální technologii k šíření pozemního vysílání, a sice prostřednictvím systému DVB-T2, který umožňuje datovou kompresi všech televizních programů v HD kvalitě do jednoho multiplexu (balíčku) využívající jednu síť kmitočtů. I Česká televize má ze zákona nárok na vyhrazení odpovídajících kmitočtů ze strany Českého telekomunikačního úřadu.

V souladu s úkoly vymezenými zákonem poskytuje Česká televize informace rovněž prostřednictvím svých internetových stránek a audiovizuální mediální služby na vyžádání (ivysílání) a online vysílání svých pořadů tam, kde tomu nebrání vysílací či autorská práva.

Zdroje financování České televize jsou televizní poplatky vybírané dle zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích, a vlastní podnikatelská činnost (viz kapitola č. 7).

Rada České televize

Veřejnost vykonává kontrolu České televize skrze Radu České televize, která má 15 členů volených Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky na funkční období 6 let. Návrhy kandidátů předkládají organizace a sdružení představující kulturní, regionální, sociální, odborové, zaměstnavatelské, náboženské, vzdělávací, vědecké, ekologické a národnostní zájmy. V čele je předseda a místopředseda, kteří jsou voleni Radou z jejích členů. Členové Rady mají nárok na měsíční odměnu.

Rada mimo jiné:

- jmenuje a odvolává generálního ředitele a ředitele televizních studií,
- schvaluje rozpočet a závěrečný účet,
- schvaluje návrhy generálního ředitele na zřizování nebo zrušení televizních studií,
- rozhoduje o stížnostech týkajících se generálního ředitele,
- obecně dohlíží na plnění úkolů veřejné služby,
- schvaluje dlouhodobé plány rozvoje (programového, technického, ekonomického), kontroluje účelné a hospodárné využívání finančních zdrojů a majetku České televize,
- zřizuje dozorčí komisi.

Dozorčí komise je poradním orgánem Rady ve věcech kontroly hospodaření České televize. Má za úkol sledovat, zda jsou účelně a hospodárně využívány finanční prostředky a majetek Českého rozhlasu.

Každý rok předkládá Rada České televize Poslanecké sněmovně Výroční zprávu o činnosti České televize a Výroční zprávu o hospodaření České televize. Pokud Poslanecká sněmovna dvakrát po sobě neschválí Výroční zprávu o činnosti Českého rozhlasu nebo Výroční zprávu o hospodaření Českého rozhlasu, je možné Radu České televize odvolat. Radu je též možné odvolat, neplní-li Rada opakovaně své povinnosti stanovené zákonem o České televizi.

Generální ředitel

Statutárním orgánem České televize je generální ředitel, který je jmenován Radou na základě výsledku výběrového řízení na funkční období 6 let. Je ze své činnosti odpovědný Radě a může se účastnit jejích jednání. Může být Radou České televize odvolán, například pokud Česká televize neplní opakovaně úkoly veřejné služby.

Česká tisková kancelář

Je právnickou osobou, která je zřízena na základě zákona č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři. Česká tisková kancelář je funkčně a majetkově oddělená od státu, hospodáří s vlastním majetkem a zároveň vlastním jednáním nabývá práv a zavazuje se. Ve vztahu k České republice neodpovídá Česká tisková kancelář za závazky státu a stát naopak neodpovídá za závazky České tiskové kanceláře.

Posláním České tiskové kanceláře je poskytovat objektivní a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů. Česká tisková kancelář poskytuje službu veřejnosti šířením slovního a obrazového zpravodajství z České republiky a ze zahraničí a to i do zahraničí. Kromě toho za úplatu poskytuje slovní a obrazové zpravodajství ostatním hromadným sdělovacím prostředkům. Dále též zřizuje síť poboček, zpravodajů a spolupracovníků v České republice a v zahraničí.

Zdroje financování České tiskové kanceláře jsou příjmy z úplatného poskytování služeb a příjmy z podnikatelské činnosti

Rada České tiskové kanceláře

Veřejnost vykonává kontrolu České tiskové kanceláře skrze Radu České tiskové kanceláře, která má 7 členů volených Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky na funkční období 5 let. V čele je předseda, který je volen Radou z jejích členů.

Rada dbá na důsledné plnění poslání tiskové kanceláře, jmenuje a odvolává generálního ředitele, schvaluje rozpočet a závěrečný účet, schvaluje Statut tiskové kanceláře, rozhoduje o stížnostech týkajících se ředitele a činnosti tiskové kanceláře. Vedle toho i překládá Poslanecké sněmovně každý rok výroční zprávu o činnosti a hospodaření tiskové kanceláře.

Generální ředitel

Statutárním orgánem České tiskové kanceláře je generální ředitel, který je jmenován Radou na funkční období 6 let. Je ze své činnosti odpovědný Radě a může se účastnit jejích jednání. Může být Radou tiskové kanceláře odvolán na základě hlasování Rady.

7. Financování médií veřejné služby

Zvláštní postavení médií veřejné služby v evropském kontextu

Česká televize a Český rozhlas jsou zřízeny zvláštními zákony (č. 483/1991Sb., o České televizi ač. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu) k poskytování veřejné služby spočívající v provozování televizního, resp. rozhlasového vysílání a dalších doplňkových služeb na území České republiky, za účelem naplnění demokratických, sociálních a kulturních potřeb společnosti a potřeby zachování plurality v oblasti poskytování informací veřejnosti. Evropská unie příkládá postavení médií ustavených k plnění veřejné služby zvláštní důležitost, když jako součást zakládacích smluv připojuje v protokolu č. 29 ke Smlouvě o fungování EU uznání jejich specifického postavení. Rovněž Rada Evropy považuje postavení médií veřejné služby v moderní společnosti za zásadní zejména v době, kdy dochází k atomizaci informačních zdrojů, globalizaci a koncentraci hlavních poskytovatelů informací a záměrným dezinformačním kampaním. Obě evropské organizace požadují takový systém financování, který médiím veřejné služby zajistí plnění jejich poslání a řádné plnění uložených úkolů. V evropském prostoru je přitom nejběžnějším systémem jejich financování prostřednictvím rozhlasových a televizních poplatků, a to zejména z důvodu zajištění jejich nezávislosti na výkonné moci a veřejných rozpočtech. I v České republice jsou rozhlasové a televizní poplatky hlavním zdrojem příjmů obou veřejnoprávních vysílatelů.

Vazba na pravidla veřejné podpory EU

Sdělení o použití pravidel státní podpory na veřejnoprávní vysílání 2009/C 257/01 (dále jen „Sdělení“) navazuje svou úpravou na Protokol č. 29 o systému veřejnoprávního vysílání v členských státech, který stanoví, že ustanovení Smlouvy o fungování EU se nedotýkají pravomocí členských států financovat veřejnoprávní vysílání, pokud je takové financování poskytováno k plnění veřejných služeb. Sdělení tedy připouští existenci státní podpory pro účely veřejnoprávního vysílání, ovšem za specifikovaných podmínek. Jeho podstatou je garantovat provozovatelům veřejné služby v oblasti rozhlasového a televizního vysílání prostor pro rozvoj jejich služeb, ale zároveň stanovit omezení a postupy, aby nedocházelo k narušování hospodářské soutěže a nepřipustnému využívání veřejných prostředků. Za tímto účelem Sdělení vyžaduje po členských státech Evropské unie jednak zavedení systému finanční kontroly zajišťujícího, aby výše veřejných prostředků poskytnutých k plnění veřejné služby odpovídala nákladům nezbytným k jejímu poskytování, a jednak úpravu procesu zavádění nových významných služeb nebo významných změn stávajících služeb v rámci poskytování veřejnoprávního rozhlasového a televizního vysílání.

Právní úprava v České republice

Financování médií veřejné služby upravují zákony o České televizi, Českém rozhlasu a zákon o rozhlasových a televizních poplatcích. Jejich účelem je rámcově vymezit zdroje a pravidla jejich financování. V České republice je financování médií veřejné služby postaveno na vícezdrojovém financování, které tvoří jednak prostředky z veřejných zdrojů (tzv.

koncesionářské poplatky), a jednak příjmy z vlastní hospodářské činnosti samotných provozovatelů. Specificky je upraveno financování České tiskové kanceláře, které není přiznáno financování prostřednictvím poplatků.

Zákon č. 483/1991Sb., o České televizi

Zákon o České televizi ve svém § 2 vymezuje veřejnou službu České televize a hlavní úkoly veřejné služby, v § 3 návazně stanoví, jakým způsobem ČT tuto veřejnou službu naplňuje. § 10 uvádí, že finančními zdroji České televizi jsou televizní poplatky vybírané podle zvláštního právního předpisu (zákon o rozhlasových a televizních poplatcích) a příjem z vlastní podnikatelské činnosti. Televizní poplatek je hlavní zdroj příjmů. Prostředky, které ČT prostřednictvím poplatků získá, mají charakter veřejné podpory a nelze jimi financovat jinou činnost než veřejnou službu. Naopak příjem z vlastní činnosti umožňuje investovat do jiných projektů (charita, obchodní projekty). Významným zdrojem příjmů při vlastní podnikatelské činnosti je příjem z odvysílaných obchodních sdělení (reklama, sponzorské vzkazy, umístění produktu). Objem televizní reklamy upravuje zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání v § 50, který povoluje na programech ČT2 a ČT4 vyčlenit 0,5% denního vysílacího času reklamě s tím, že v době od 19h. do 22hod nesmí přesáhnout 6 minut v průběhu jedné hodiny. Na ostatních programech je reklama obecně nepřípustná, avšak je-li vysílání nezbytnou podmínkou pro získání práv k televiznímu vysílání sportovní či kulturní události, je povolena se stejnými omezeními jako u programů ČT2 a ČT4. Česká televize není oprávněna přelévat nevyužitý limit pro vysílání reklamy mezi jednotlivými svými programy. Ostatní obchodní sdělení (především z povahy věci) časové omezení nemají.

Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu

Zákon o Českém rozhlasu ve svém § 2 vymezuje veřejnou službu Českého rozhlasu a hlavní úkoly veřejné služby, v § 3 návazně stanoví, jakým způsobem ČRo tuto veřejnou službu naplňuje. § 10 uvádí, že finančními zdroji Českého rozhlasu jsou rozhlasové poplatky vybírané podle zvláštního právního předpisu (zákon o rozhlasových a televizních poplatcích) a příjem z vlastní podnikatelské činnosti. Rozhlasový poplatek je hlavní zdroj příjmů. Prostředky, které ČRo prostřednictvím poplatků získá, mají charakter veřejné podpory a nelze jimi financovat jinou činnost než veřejnou službu. Naopak příjem z vlastní činnosti umožňuje investovat do jiných projektů (charita, obchodní projekty). I u Českého rozhlasu je významným zdrojem příjmů při vlastní podnikatelské činnosti příjem odvysílaných obchodních sdělení. Objem rozhlasové reklamy upravuje zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání v § 51. Celoplošné programy mají omezení max. 3 minut denního vysílacího času a 5 minut denního vysílacího času na místním okruhu (programu regionálních studií). Stejně jako u České televize nelze nevyužitý reklamní čas na jednom programu přesouvat na jiný.

Zákon č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích

Tento zákon určuje výši rozhlasových a televizních poplatků, vymezuje, z jakého titulu poplatková povinnost vzniká, kdo je povinen platit a kdo naopak není, určuje podmínky výběru poplatku a sankce.

Zákon o rozhlasových a televizních poplatcích je postaven na povinnosti platit tento poplatek ze zařízení technicky způsobilého k příjmu rozhlasového resp. televizního vysílání. Mezi tato zařízení se nepočítají mobilní telefony vybavené FM přijímačem a zařízení, která jsou schopna spustit vysílání prostřednictvím internetu.

Fyzická osoba platí jeden rozhlasový poplatek, i když vlastní více zařízení/přijímačů podléhajících poplatkové povinnosti, včetně těch v automobilech, a to i případně za celou společnou domácnost. Naopak právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby platí z každého přijímače, který používají ke své činnosti (to neplatí pro prodejny a servisy spotřební elektroniky). Zákon dále vyjmenovává osoby a subjekty, které jsou od poplatku osvobozeny - zrakově nebo sluchově postižené osoby, školy a dále osoby v sociální tísní (pod hranicí 2,15 násobku životního minima).

Výše poplatků je pevně stanovena u rozhlasového na 45 Kč a u televizního na 135 Kč.

Česká televize a Český rozhlas jsou správci evidence poplatníků a zákon je opravňuje i k vymáhání těchto poplatků. Za účelem větší efektivity při kontrole plnění poplatkové povinnosti zákon stanoví oběma provozovatelům možnost vyžádat si od dodavatele zajišťujícího dodávku elektřiny informaci o odběrných místech s údaji odběratele.

Zákon o České tiskové kanceláři

Zákon č. 517/1992 o České tiskové kanceláři uvádí jako zdroj financování příjem z vlastní obchodní činnosti. Teoreticky je připuštěna možnost financování ze státního rozpočtu, přičemž se současně stanoví, že tato dotace nemůže být použita ke krytí zráta. Dotace však není ve skutečnosti udělována, Česká tisková kancelář je soběstačná ze své obchodní činnosti.

8. Regulační rámec elektronických médií v ČR

Vedle tzv. klasických médií (např. tištěné noviny) existují média elektronická, mezi něž řadíme televizní a rozhlasové vysílání, video a šíření obsahu prostřednictvím internetu.

Legislativní rámec pro rozhlasové a televizní vysílání v České republice byl vytvořen v roce 1991. Zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání umožnil vytvoření duálního systému vysílání, tj. koexistenci veřejnoprávního a privátního sektoru, což mělo za následek mimořádně dynamický rozvoj v oblasti médií. V roce 2001 byl přijat nový zákon č. 231/2001 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání a o změně dalších zákonů, který ve znění pozdějších předpisů platí dodnes. Tímto zákonem se zejména stanoví práva a povinnosti provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání, tedy povinnosti platící pro všechny provozovatele jak soukromé neboli licencované, tak ty založené ze zákona neboli veřejnoprávní, upravuje se řízení o udělení licence k provozování vysílání a proces registrace provozovatelů převzatého vysílání (viz kapitoly č. 14 a 17 a 18). Dohled nad dodržováním zákona v oblasti rozhlasového a televizního vysílání vykonává Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, ústřední správní úřad, který je tímto zákonem zřízen (viz kapitola č. 9). Zákon pokrývá televizní vysílání šířené jakoukoli formou, nejčastěji to je zemské vysílání prostřednictvím vysílačů, prostřednictvím kabelových systémů, satelitu ale i prostřednictvím internetu. Musí se však jednat o pojmový znak vysílání tedy lineární služby, a sice simultánního vysílání neurčitému počtu osob (dle dispozic přenosové techniky). V oblasti rozhlasového vysílání není zákonem pokryta oblast rozhlasového vysílání šířeného prostřednictvím internetu. Provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání se rozumí osoba, která sestavuje program, určuje způsob organizace vysílání a zajištění šíření tohoto vysílání pod svým nezaměnitelným označením a nese odpovědnost za odvysílaný obsah (tzv. redakční odpovědnost).

V České republice působí dva poskytovatelé veřejné služby v oblasti televizního a rozhlasového vysílání, a to Česká televize a Český rozhlas. Tyto veřejnoprávní instituce jsou tzv. provozovateli vysílání ze zákona, které stát pověřil specifickými úkoly veřejné služby. Oba provozovatelé jsou nezávislí na státu, nedostávají žádné státní subvence a jejich činnost je financována příjmem z rozhlasových a televizních poplatků a příjmem z vlastní podnikatelské činnosti (jedná se zejména o prodej reklamního času, o výnosy z autorských práv, pronájem techniky atd.). Česká televize a Český rozhlas poskytují službu veřejnosti tvorbou a šířením televizních, resp. rozhlasových programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb. Orgánem, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu činnosti České televize, je Rada České televize, u Českého rozhlasu Rada Českého rozhlasu. Právní rámec činnosti obou institucí je tvořen samostatnými zákony č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, a č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů. Tyto zákony upravují podrobnosti poskytování veřejné služby rozhlasového a televizního vysílání, pravomoci generálních ředitelů institucí, postavení a kompetence Rady Českého rozhlasu a Rady České televize a otázky hospodaření obou provozovatelů vysílání. Na Českou televizi a Český rozhlas jako provozovatele vysílání

se vedle speciální úpravy obsažené v uvedených dvou zákonech vztahují i povinnosti upravené obecně zákonem o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

Segment audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání je v českém právním řádu upraven zákonem č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon rámcově vymezuje, na jaké služby se vztahuje, ustavuje evidenci poskytovatelů těchto služeb, základní soubor jejich povinností a sankce za porušení zákona. Dohled nad poskytováním audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání dle uvedeného zákona je svěřen Radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Úprava zákona je zaměřena na služby, jejichž hlavním cílem je poskytování pořadů veřejnosti za účelem informování, zábavy nebo vzdělávání, a které umožňují sledování pořadů v okamžiku zvoleném uživatelem a na jeho individuální žádost na základě katalogu pořadů sestaveného poskytovatelem dané služby. Jedná se tedy o úpravu oblasti služeb, které rozhlasové a televizní vysílání ve vztahu k příjemci informací v dnešní společnosti do určité míry doplňují, popřípadě mu v některých případech konkurují. Předmětem těchto služeb je poskytování pořadů, jako jsou např. celovečerní film, záznam sportovní události, situační komedie, dokumentární pořady, pořady pro děti nebo původní televizní hra. V praxi se často jedná o pořady, které byly uvedeny v rámci klasického televizního vysílání. V současné době se profiluje celá řada nelineárních služeb, které stojí čistě na základě individuální nabídky s původním obsahem, který byl vytvořen pro účely služby na vyžádání – za úplat.

Řada povinností provozovatelů televizního vysílání a poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání vyplývá z evropské regulace tohoto sektoru služeb (viz otázky č. 1 a 2). Příslušná směrnice byla naposledy revidována v roce 2018. Nejvýraznější změnou je nepochybně zahrnutí nově vymezeného segmentu služeb – platform pro sdílení videonahrávek, do regulačního rámce audiovizuálních mediálních služeb. Nově vymezené služby (které jsou službami elektronického obchodu, spadajícími i nadále do regulace směrnice Evropské unie o elektronickém obchodu) budou nuceny plnit specifické požadavky ochrany ve vztahu k nezletilým osobám a ochrany veřejnosti z hlediska podněcování k nenávisti, násilí nebo terorismu. Aby ochrana těchto zájmů byla zajištěna, budou poskytovatelé služby platformy pro sdílení videonahrávek povinni uplatňovat zákonem stanovenou škálu opatření k ochraně.

Právní úprava směrnice 2010/13/EU ve znění směrnice 2018/1808 je v době tvorby tohoto textu předmětem návrhu její transpozice do českého právního řádu, a to prostřednictvím návrhu zákona o službách platform pro sdílení videonahrávek a o změně zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů.

Oblasti poskytování služeb v rámci elektronických médií se v českém právním řádu týkají i další právní normy. Významným předpisem, jehož hlavním účelem je zajištění ochrany spotřebitele, je zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, který je jako obecný právní předpis upravující komerční komunikaci aplikován subsidiárně též na reklamu a sponzorování v rozhlasovém a televizním vysílání a ve službách na vyžádání, a to v případech, kdy zákon o provozování vysílání nebo zákon o službách na vyžádání nestanoví úpravu speciální.

Jak již bylo zmíněno, hlavním příjmem provozovatelů televizního a rozhlasového vysílání ze zákona, tj. České televize a Českého rozhlasu, jsou rozhlasové a televizní (tzv. koncesionářské) poplatky. Předmět těchto poplatků, vymezení osoby poplatníka a příslušnou evidenci, výběr poplatků a související otázky upravuje samostatný zákon č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

V rámci regulačního rámce elektronických médií je nezbytné se zmínit též o zákonu č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů. Úprava tohoto zákona, která je původně koncipována pouze pro periodický tisk ve hmotné podobě (tj. tištěná periodika), doznává v době tvorby tohoto textu změny v podobě úpravy tzv. elektronického povinného tisku, resp. elektronického povinného výtisku. Úprava zákona se tak rozšiřuje též na segment elektronicky vydávaného periodického tisku, byť pouze s ohledem na zajištění uchovávání jeho elektronických výtisků určenými knihovnami.

S regulačním rámcem elektronických médií a s ohledem na konvergenci obsahu tvořeného pro televizní vysílání a audiovizuální mediální služby na vyžádání úzce souvisí též zákon č. 496/2012 Sb., o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovizi), ve znění pozdějších předpisů. Uvedený předpis upravuje povinnosti při výrobě a zpřístupňování kinematografických a jiných audiovizuálních děl, postavení a činnost příspěvkové organizace Ministerstva kultury - Národního filmového archivu, a v neposlední řadě postavení a činnost Státního fondu kinematografie, který poskytuje podporu projektům v oblasti kinematografie a pobídky filmovému průmyslu.

Do výčtu regulačního rámce je konečně třeba zahrnout též zákon 206/2005 Sb., o ochraně některých služeb v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a služeb informační společnosti, kterým byla do českého právního řádu transponována Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. listopadu 1998 č. 98/84/ES o právní ochraně služeb s podmíněným přístupem a služeb tvořených podmíněným přístupem. Uvedený zákon upravuje ochranu některých služeb v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a služeb informační společnosti, a to formou zákazu výroby, dovozu, šíření, prodeje, pronájmu nebo přechovávání (pro obchodní účely) nedovolených zařízení, resp. formou zákazu instalace, údržby nebo náhrady takových zařízení (pro obchodní účely) nebo jejich propagace. Nedovolenými zařízeními je přitom třeba rozumět dekodéry služeb s podmíněným přístupem.

9. Pojmové znaky Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, Rady České televize, Rady Českého rozhlasu

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání je ústředním správním úřadem, který byl zřízen zákonem č. 231/2001 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání byla zřízena jako správní úřad vykonávající státní správu v oblasti rozhlasového a televizního vysílání, převzatého rozhlasového a televizního vysílání a v oblasti audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání poskytovaných podle zákona č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání), ve znění pozdějších předpisů.

Radu pro rozhlasové a televizní vysílání tvoří 13 členů, které jmenuje a odvolává předseda vlády na návrh Poslanecké sněmovny, přičemž funkční období členů je 6 let.

Zákon č. 231/2001 Sb. zdůrazňuje nezávislost uvedeného správního úřadu, když stanoví, že členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání vykonávají své funkce osobně a pro jejich výkon nesmějí přijímat žádné pokyny a instrukce. Nesmějí rovněž zastávat funkce v politických stranách nebo hnutích a vystupovat v jejich prospěch.

Zákon dále upravuje podrobnosti o předpokladech pro výkon funkce člena Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, okamžik vzniku a zániku jeho členství, neslučitelnost funkce člena s veřejnými funkcemi i jeho nezbytnou nezávislost (a osob jemu blízkých) na obchodních společnostech, které podnikají v oblasti hromadných sdělovacích prostředků, audiovize a reklamy, a na provozovatelích vysílání, provozovatelích převzatého vysílání a poskytovatelích audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání.

Působnost a povinnosti Rady pro rozhlasové a televizní vysílání vymezují § 5 a 6 zákona č. 231/2001 Sb.

Hlavními úkoly tohoto orgánu jsou mj. dohled na dodržování právních předpisů v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a podmínek stanovených v rozhodnutí o udělení licence či v rozhodnutí o registraci, dohled nad obsahovou nezávislostí vysílání a převzatého vysílání, dohled nad zachováváním a rozvojem plurality programové nabídky a informací v oblasti vysílání a převzatého vysílání. Tento ústřední správní úřad uděluje, mění a odnímá licence k provozování vysílání, vydává, mění a zrušuje rozhodnutí o registraci k provozování převzatého vysílání, vede evidenci provozovatelů vysílání a provozovatelů převzatého vysílání podle zákona č. 231/2001 Sb., a evidenci poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání podle zákona č. 132/2010 Sb.

Z výkonu dozoru nad zachováváním právních předpisů v oblasti rozhlasového a televizního vysílání, převzatého rozhlasového a televizního vysílání a audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání vyplývá kompetence Rady pro rozhlasové a televizní vysílání monitorovat obsah

těchto služeb, upozorňovat provozovatele vysílání, provozovatele převzatého vysílání a poskytovatele audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání na porušení povinností stanovených právními předpisy (nebo v případě vysílání na porušení podmínek udělené licence) a stanovit jim lhůtu k nápravě. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání rovněž ukládá sankce podle zákona č. 231/2001 Sb., podle zákona č. 132/1010 Sb., a rovněž podle obecné právní úpravy zákona č. 40/1995 Sb.

Podmínky ustavování, existence a fungování regulačních orgánů členských států Evropské unie pro oblast audiovizuálních mediálních služeb (týkající se např. jejich funkční, rozhodovací a rozpočtové nezávislosti) byly v roce 2018 zařazeny do evropské regulace provedené směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1808 ze dne 14. listopadu 2018, kterou se mění směrnice 2010/13/EU o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách) s ohledem na měnící se situaci na trhu. Požadavky této směrnice musejí být transponovány do českého právního řádu. V období tvorby tohoto textu je proto zpracováván návrh příslušné právní úpravy (prostřednictvím návrhu zákona o službách platform pro sdílení videonahrávek), jímž je navrhována mj. změna úpravy zákona č. 231/2001 Sb. věnovaná Radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Pro řádnou přípravu na zvláštní část úřednické zkoušky je proto nezbytné sledovat aktuální vývoj v mediální legislativě a úpravu platných právních předpisů.

Od Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, která je ústředním správním úřadem, je třeba odlišovat Radu České televize a Radu Českého rozhlasu. Česká televize a Český rozhlas jsou provozovateli televizního, resp. rozhlasového vysílání ze zákona, veřejnoprávními institucemi, které stát zákonem pověřil poskytováním veřejné služby v oblasti rozhlasového a televizního vysílání. Jedná se právnické osoby, které hospodaří s vlastním majetkem, a jejichž činnost je financována příjmem z rozhlasových a televizních (tzv. koncesionářských) poplatků a příjmem z vlastní podnikatelské činnosti (např. prodej reklamního času, výnosy z autorských práv, pronájem techniky atd.). Jejich postavení a činnost jsou upraveny samostatnými zákony, a to zákonem č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů.

Veřejná služba v oblasti televizního vysílání, tj. posílání České televize, je charakterizována jako služba veřejnosti tvorbou a šířením televizních programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb na celém území České republiky za účelem naplňování demokratických, sociálních a kulturních potřeb společnosti a potřeby zachovat mediální pluralitu.

Veřejná služba v oblasti rozhlasového vysílání, tj. posílání Českého rozhlasu, je charakterizována jako služba veřejnosti tvorbou a šířením rozhlasových programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb na celém území České republiky a do zahraničí. Zákony č. 483/1991 Sb. a č. 484/1991 Sb. pak blíže specifikují hlavní úkoly veřejné služby v oblasti televizního a rozhlasového vysílání, např. poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření

názorů, vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví, rozvíjení kulturní identity obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin, a výroba a vysílání zejména zpravodajských, publicistických, dokumentárních, uměleckých, dramatických, sportovních, zábavných a vzdělávacích pořadů a pořadů pro děti a mládež.

Ze skutečnosti, že Česká televize a Český rozhlas jsou nezávislé na státu, plyne specifická úprava dohledu nad plněním jejich poslání, tj. nad plněním jimi poskytované veřejné služby. Zákon o České televizi a zákon o Českém rozhlasu za tímto účelem zřizují Radu České televize, resp. Radu Českého rozhlasu, jako orgány, jimiž veřejnost uplatňuje své právo na kontrolu činnosti veřejnoprávních vysílatelů. Úkolem těchto orgánů tedy je v zastoupení veřejnosti kontrolovat, zda oba provozovatelé vysílání plní veřejnou službu v shodě se zákonným vymezením.

Rada České televize má 15 členů a Rada Českého rozhlasu má devět členů. Všechny volí a odvolává Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky tak, aby v radách byly zastoupeny významné regionální, politické, sociální a kulturní názorové proudy.

Ze skutečnosti, že členové obou těchto rad reprezentují veřejnost, které je určena služba České televize a Českého rozhlasu, plyne i způsob nominace jejich členů. Návrhy kandidátů na členy rad totiž Poslanecké sněmovně předkládají organizace a sdružení představující kulturní, regionální, sociální, odborové, zaměstnavatelské, náboženské, vzdělávací, vědecké, ekologické a národnostní zájmy. Členové rad jsou voleni z navržených kandidátů na funkční období 6 let, přičemž každé 2 roky je volena jedna třetina členů.

Zákony o České televizi a o Českém rozhlasu upravují související otázky, jako jsou předpoklady pro výkon funkce členů rad, neslučitelnost jejich funkce s jinými veřejnými funkcemi, a další omezení pro členy rad i osoby jim blízké (§ 4 a 5 obou zákonů).

Z výše uvedeného vymezení činnosti rad vyplývá i vymezení jejich působnosti, do níž náleží zejména dohled na plnění úkolů veřejné služby v oblasti televizního (v případě Rady České televize), resp. rozhlasového vysílání (v případě Rady Českého rozhlasu). Rady schvalují dlouhodobé plány programového, technického a ekonomického rozvoje poskytovatelů vysílání ze zákona, a mohou vydávat doporučení týkající se programové nabídky. Mezi další oprávnění náleží jmenování a odvolávání generálního ředitele České televize, resp. Českého rozhlasu (a stanovení jejich odměn), schvalování rozpočtu a závěrečného účtu České televize a Českého rozhlasu a kontrola jejich plnění, schvalování (na návrh generálního ředitele) Statutu České televize, resp. Českého rozhlasu, rozhodování o stížnostech týkajících se generálního ředitele České televize, resp. Českého rozhlasu a další zákonné pravomoci.

Ve věcech kontroly hospodaření České televize zřizuje Rada České televize dozorčí komisi, která je jejím poradním orgánem, a jejímž úkolem je sledovat, zda jsou finanční zdroje a majetek České televize účelně a hospodárně využívány (obdobně zřizuje dozorčí komisi Rada Českého rozhlasu). Dozorčí komise jsou povinny upozorňovat rady na zjištěné nedostatky a předkládat jim návrhy na jejich odstranění.

10. Principy tiskového práva v ČR

Tiskové právo v ČR staví na ústavních principech zaručených **Listinou základních práv a svobod** (Listina), zejména pak na právech na svobodu projevu a na informace dle čl. 17, přičemž se jedná o politická práva, jejichž garantem je stát.

(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

(3) Cenzura je nepřípustná.

(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

(5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.

Dle čl. 22 Listiny zákonná úprava politických práv a svobod musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti. Z univerzality práv zaručených Listinou vyplývá, že mají v politické oblasti umožnit každému ovlivňovat veřejný život. Výkon práv dle čl. 17 Listiny lze omezit pouze zákonem z taxativně vymezených důvodů. Minimální regulace obsahu v periodickém tisku vychází ze svobodné soutěže periodik.

Tiskové právo představuje soubor právních norem, které regulují oblast vydávání tiskovin, ať už periodických nebo neperiodických. Úprava tiskového práva je obsažena zejména v **zákoně č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)**, ve znění pozdějších předpisů, a dále v zák. č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů. Tiskový zákon definuje pojem periodické publikace a reguluje některá práva a povinnosti vydavatelů a dalších fyzických a právnických osob v souvislosti s vydáváním periodického tisku. Tiskový zákon se vztahuje téměř na veškerý tištěný periodický tisk vydávaný a šířený na území České republiky (výjimky jsou v zákoně explicitně uvedeny) i na periodický tisk na českém území pouze šířený, tedy vydaný v zahraničí. Ustanovení tiskového zákona o oznámení v naléhavém veřejném zájmu, evidenci periodického tisku a povinných údajích a na ně navazující ustanovení o pokutách za porušení stanovených povinností se vztahují jen na periodický tisk na území České republiky vydávaný. Zákon o neperiodických publikacích upravuje vztahy související s vydáváním a šířením neperiodických publikací, zejména shrnuje znaky neperiodické publikace, stanoví údaje, které musí každá neperiodická publikace obsahovat, a stanoví povinnosti a odpovědnost vydavatelů i dalších osob, které se na vydávání podílejí.

V ustanovení § 3 tiskového zákona jsou vymezeny stěžejní pojmy, s nimiž tiskový zákon pracuje. Periodický tisk je definován jako noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce. Vydavatelem se rozumí fyzická nebo právnická osoba, která

periodický tisk vydává, přičemž vydáváním periodického tisku je podle tiskového zákona činnost vydavatele, při které na svůj účet a na svou odpovědnost zajišťuje obsah periodického tisku, jeho vydání a veřejné šíření. Veřejným šířením periodického tisku je zpřístupnění předem individuálně neurčenému okruhu osob nebo i osob předem individuálně určených, pokud překračují okruh členů rodiny vydavatele jako fyzické osoby a okruh jeho osobních přátel.

Z tiskového zákona plynou pro vydavatele periodického tisku tyto **povinnosti**:

- **evidovat** periodický tisk na Ministerstvu kultury (MK)
- uvádět na periodickém tisku **povinné údaje** stanovené tiskovým zákonem
 - a) *název periodického tisku,*
 - b) *označení periodický tisk územního samosprávného celku, jde-li o periodický tisk územního samosprávného celku,*
 - c) *četnost (periodicita) jeho vydávání,*
 - d) *označení regionální mutace, je-li periodický tisk vydáván v regionálních mutacích,*
 - e) *místo vydávání,*
 - f) *číslo a den vydání,*
 - g) *evidenční číslo periodického tisku přidělené ministerstvem,*
 - h) *název, sídlo a identifikační číslo vydavatele, je-li vydavatel právnickou osobou, anebo jméno, příjmení a bydliště vydavatele, je-li vydavatel fyzickou osobou; je-li vydavatel fyzickou osobou, která vydává tisk na základě živnostenského oprávnění, také jeho obchodní jméno, identifikační číslo a adresa místa podnikání, liší-li se od bydliště*
- ohlašovat změny v těchto údajích na MK
- zasílat **povinné výtisky** na zákonem stanovená místa
 - a) *2 povinné výtisky Národní knihovně České republiky,*
 - b) *1 povinný výtisk Moravské zemské knihovně v Brně,*
 - c) *1 povinný výtisk knihovně Národního muzea v Praze,*
 - d) *1 povinný výtisk ministerstvu,*
 - e) *1 povinný výtisk Parlamentní knihovně,*
 - f) *1 povinný výtisk každé krajské knihovně,*
 - g) *1 povinný výtisk Městské knihovně v Praze,*
 - h) *1 povinný výtisk periodického tisku, který je vydavatelem určen pro nevidomé nebo slabozraké, Knihovně a tiskárně pro nevidomé K. E. Macana v Praze.*

Pokud vydavatel některou z těchto povinností poruší, dopustí se přestupku, za nějž mu příslušný krajský úřad (podle sídla vydavatele, resp. jeho bydliště) může uložit pokutu až do výše 200 000 Kč.

Za **obsah** periodického tisku odpovídá vydavatel, neodpovídá však za pravdivost údajů v reklamě a inzerci, pokud ovšem nejde o reklamu či inzerci samotného vydavatele. Jak už bylo řečeno výše, obsah periodického tisku je regulován minimálně, zejména ve vztahu k ochraně práv třetích osob, a to uložením povinností vydavateli:

• **uveřejnit v periodickém tisku oznámení v naléhavém veřejném zájmu (§ 6)**

V naléhavém veřejném zájmu je vydavatel povinen uveřejnit v periodickém tisku důležité a neodkladné oznámení státního orgánu a orgánu územní samosprávy, zejména je povinen uveřejnit rozhodnutí o nouzovém stavu, o stavu ohrožení státu nebo o válečném stavu. Toto oznámení musí být uveřejněno v nejbližším vydání periodického tisku následujícím po doručení jeho textu vydavateli způsobem graficky jej zvýrazňujícím a odlišujícím od ostatního obsahu periodického tisku.

• **uveřejnit odpověď (§10)**

Jestliže bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění odpovědi. Vydavatel je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit.

• **uveřejnit dodatečné sdělení (§ 11)**

Jestliže bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení o trestním řízení nebo o řízení ve věcech přestupků vedeném proti osobě, kterou lze podle tohoto sdělení ztotožnit, a toto řízení nebylo ukončeno pravomocným rozhodnutím, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění informace o konečném výsledku řízení jako dodatečného sdělení. Vydavatel je povinen na žádost této osoby informaci o pravomocném rozhodnutí jako dodatečné sdělení uveřejnit.

Právo na odpověď a dodatečné sdělení v případě úmrtí přecházejí na manžela a děti, resp. rodiče. Pokud vydavatel žádosti o zveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení nevyhoví, může o jejím uveřejnění rozhodnout na žádost dotčené osoby soud.

Ochrana práv třetích osob je také zakotvena v ustanovení **§ 16 o ochraně zdroje a obsahu informací**, podle něhož *fyzická osoba nebo právnická osoba, která se podílela na získávání nebo zpracování informací pro uveřejnění nebo uveřejněných v periodickém tisku, má právo odepřít soudu, jinému státnímu orgánu nebo orgánu veřejné správy poskytnutí informace o původu či obsahu těchto informací.*

Tiskový zákon obsahuje speciální úpravu ohledně vydávání **periodického tisku územní samosprávného celku**. Dle ustanovení § 4a *je vydavatel periodického tisku územního samosprávného celku povinen poskytovat objektivní a vyvážené informace o územním samosprávném celku a poskytnout přiměřený prostor pro uveřejnění sdělení, které vyjadřuje názory členů zastupitelstva územního samosprávného celku, týkající se tohoto územního samosprávného celku.*

Cílem této úpravy je odstranění diskriminace ve zveřejňování informací, posílení zájmu na poskytování vyvážených informací, zamezení zneužívání těchto periodik jednou politickou stranou nebo jiným uskupením majícím většinu v zastupitelstvu a následně posílení názorové plurality ve veřejné diskuzi v dané obci.

Důvodová zpráva k novele tiskového zákona, která úpravu tisku územního samosprávného celku v roce 2013 zavedla, k tomu uvádí:

„Povinnost vydavatele poskytnout objektivní a vyvážené informace o územním samosprávném celku stejně tak jako přiměřený prostor pro sdělení posilující názorovou pluralitu daného

územního samosprávného celku, resp. jeho části má své meze a měla by být uplatňována přiměřeně. Je třeba respektovat právo vydavatele na redakční úpravu jím vydávaného periodického tisku. Stanovení těchto povinností neznamena automatické otisknutí celého sdělení, které požaduje uveřejnit člen zastupitelstva územního samosprávného celku. Toto ustanovení nastoluje rovnováhu mezi zájmem na posílení práva na vyjádření všech členů zastupitelstva, zejména zájmem na ochranu jejich práva projevu, a rolí vydavatele, který je zodpovědný za obsah periodického tisku. Požadavek na vyváženost obsahu a rovný přístup do veřejnoprávních médií stanovil již NSS ve svém rozsudku čj.Vol 15/2006-20: „Vyváženost a rovný přístup do veřejnoprávních médií nelze chápat mechanicky jako absolutní rovnost kandidujících subjektů, nýbrž pohledem tzv. odstupňované rovnosti. To znamená, že jednak musí každý kandidující subjekt dostat alespoň určitou minimální šanci ke své prezentaci tak, aby byl naplněn požadavek jejich plurality; nad tuto minimální úroveň musí být zastoupení kandidujících subjektů ve vysílání, zejména v pořadech zpravodajských či v publicistických debatách, přiměřené jejich politickému a společenskému významu.“ Navrhované ustanovení vychází z principů obsažených v citovaném rozsudku a současně respektuje režim tiskového zákona, kdy za obsah periodika odpovídá vydavatel, a ten by tudíž měl přiměřený a vyvážený prostor nejprve zhodnotit.“

Jak vyplývá z citované důvodové zprávy, vždy je třeba respektovat právo vydavatele radničního periodika, tj. ve většině případů obce, na finální podobu periodického tisku, které vyplývá ze zákonné povinnosti vydavatele za obsah periodického tisku (§ 4 tiskového zákona). Co se týče kritéria přiměřenosti a vyváženosti, zákonná úprava byla konstruována tak, aby vydavatel měl možnost s rozsahem příspěvku pracovat, naopak zastupitel má možnost se bránit uplatněním tzv. doplňující informace, tj. otištěním další části článku či doplňujících informací, které nebyly zahrnuty do původního článku a jsou pro srozumitelnost a výpovědní hodnotu nezbytné. Pokud nedojde k dohodě mezi zastupitelem a vydavatelem radničního periodika, může o uveřejnění doplňující informace na žádost zastupitele rozhodnout soud.

V době tvorby tohoto textu dochází k zásadní změně tiskového zákona (doposud vztaženého pouze na tištěná periodika) v podobě úpravy tzv. elektronického povinného tisku, resp. elektronického povinného výtisku. Úprava zákona se tak rozšiřuje též na segment elektronicky vydávaného periodického tisku, byť pouze s ohledem na zajištění uchování jeho elektronických výtisků určenými knihovnami.

11. Institut práva na odpověď a dodatečné sdělení

Právo na odpověď a dodatečné sdělení jsou instituty evropského mediálního práva a v našem právním řádu jsou zakotveny v zákonu tiskovém (zákon č. 46/2000 Sb.) a v zákonu č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Konkretizují některé aspekty práv na informace a nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, které garantuje Listina základních práv a svobod.

Institut práva na odpověď poskytuje ochranu fyzickým a právnickým osobám, které utrpěly újmu tím, že v periodickém tisku či rozhlasovém nebo televizním vysílání bylo zveřejněno sdělení, jež se dotýkalo cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby. Taková osoba má právo na vydavateli, resp. provozovateli vysílání požadovat, aby uveřejnil její odpověď na toto tvrzení.

V důvodové zprávě k tiskovému zákonu se uvádí, že *„účelem navržené úpravy je zajistit v nezbytném rozsahu odpovídající opravu nepravdivých nebo pravdu zkreslujících údajů, uveřejněných v periodickém tisku o osobě, ať již fyzické nebo právnické, která je z uveřejněného sdělení určitelná.“*

Vydavatel, resp. provozovatel vysílání je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit. Odpověď musí splňovat kritéria stanovená zákonem – musí se omezit na skutkové tvrzení, které uvádí na pravou míru neúplné nebo zkreslující informace, jež byly uveřejněny. Odpověď musí být rozsahem přiměřená napadenému sdělení a musí z ní být patrné, kdo ji činí. Není možno požadovat uveřejnění další odpovědi na tuto odpověď. Právo na uveřejnění odpovědi náleží po smrti dotčené fyzické osoby jejímu manželovi, dětem, nebo není-li jich, tak rodičům této osoby. Předmětem práva na odpověď mohou být tvrzení nepravdivá, kdy odpověď taková tvrzení uvede na pravou míru, tvrzení neúplná, která budou odpovědi doplněna, nebo tvrzení zkreslující, která pak odpověď zpřesní. Právo na odpověď se tedy vztahuje zejména na nepravdivá skutková tvrzení, nejsou však vyloučena ani pravdivá skutková tvrzení, pokud jsou neúplná nebo pravdu zkreslující. Tato tvrzení musí být zároveň objektivně způsobila působit difamačně, tj. dotýkat se cti, důstojnosti nebo soukromí, resp. jména nebo dobré pověsti dotčené osoby, avšak úmysl působit difamačně nemusí být prokázán. Uplatnění práva na odpověď podle zákona č. 46/2000 Sb. a 231/2001 Sb. nevylučuje uplatnění práva na ochranu osobnosti podle občanského zákoníku.

Dodatečným sdělením se rozumí uveřejnění informace o konečném výsledku trestního nebo správního řízení poté, co v době, kdy řízení ještě nebylo pravomocně skončeno, bylo publikováno sdělení, že takové řízení probíhá, případně bylo referováno o jeho průběhu.

Podle důvodové zprávy k tiskovému zákonu se *„jedná o právní institut, který je s přihlédnutím k praktičnosti a opodstatněnosti jim poskytované ochrany užíván a respektován v řadě evropských zemí. U práva požadovat uveřejnění dodatečného sdělení jde o institut navazující na zásadu presumpce nevinny. Posiluje ochranu práv třetích osob.“*

Bylo-li v tisku či rozhlasovém nebo televizním vysílání uveřejněno sdělení o trestním řízení nebo o řízení ve věcech přestupku vedeném proti fyzické osobě, kterou lze podle tohoto sdělení identifikovat, a toto řízení nebylo ukončeno pravomocným rozhodnutím, má tato osoba právo požadovat na vydavateli, resp. provozovateli vysílání uveřejnění informace o konečném výsledku řízení. Osobě je tedy dáno právo na dodatečné sdělení. Vydavatel, resp. provozovatel vysílání je povinen na žádost této osoby informaci o pravomocném rozhodnutí jako dodatečné sdělení uveřejnit. Také zde je po smrti fyzické osoby dáno právo na dodatečné sdělení jejímu manželu a dětem, není-li jich pak jejím rodičům.

Podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení

Jak žádost o uveřejnění odpovědi, tak žádost o uveřejnění dodatečného sdělení musí mít písemnou formu a musí z ní být zřejmé, v čem se skutkové tvrzení, obsažené v uveřejněném sdělení, dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti právnické osoby. V žádosti by měl být uveden též návrh znění odpovědi nebo dodatečného sdělení. Zákon stanoví lhůty, ve kterých lze žádost podat. Žádost o uveřejnění odpovědi musí být vydavateli, resp. provozovateli vysílání doručena nejpozději do 30 dnů ode dne uveřejnění napadeného sdělení v periodickém tisku, resp. rozhlasovém nebo televizním vysílání, jinak právo na uveřejnění odpovědi zaniká. Žádost o uveřejnění dodatečného sdělení musí být vydavateli, resp. provozovateli vysílání doručena nejpozději do 30 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým bylo řízení pravomocně skončeno, jinak právo na uveřejnění dodatečného sdělení zaniká.

Vydavatel je povinen uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení: ve stejném periodickém tisku, v němž bylo uveřejněno napadené sdělení, a to takovým způsobem, aby nové sdělení bylo umístěním a formou rovnocenné a rozsahem přiměřené napadenému sdělení, s výslovným označením "odpověď" nebo "dodatečné sdělení", na vlastní náklady, v témže jazyce, ve kterém bylo uveřejněno napadené sdělení, s uvedením jména a příjmení nebo názvu osoby, která o uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení žádá. Vydavatel musí uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení do 8 dnů ode dne doručení žádosti o takovéto uveřejnění.

Provozovatel vysílání je povinen uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení: ve stejném pořadu, v němž bylo uveřejněno napadené sdělení, a nebude-li to možné, ve stejně hodnotném vysílacím čase, v jakém bylo uveřejněno napadené sdělení, a to takovým způsobem, aby nové sdělení bylo formou rovnocenné a rozsahem přiměřené napadenému sdělení, s výslovným označením "odpověď" nebo "dodatečné sdělení", na vlastní náklady, v témže jazyce, ve kterém bylo uveřejněno napadené sdělení, s uvedením jména a příjmení nebo názvu osoby, která o uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení žádá, jestliže osoba takový požadavek uplatnila.

Poruší-li vydavatel, resp. provozovatel vysílání svou povinnost a neuveřejní odpověď nebo dodatečné sdělení, nebo nedodrží výše uvedené podmínky, rozhodne o povinnosti uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení na návrh osoby, která o jejich uveřejnění žádala, soud. Návrh musí být podán u soudu do 15 dnů po uplynutí lhůty stanovené pro zveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení.

Zákony vymezují **výjimky z povinnosti uveřejnit odpověď a dodatečné sdělení**. Jedná se o situace, kdy by byl uveřejněním navrženého textu spáchán trestný čin nebo přešůpek, nebo by bylo uveřejnění navrženého textu v rozporu s dobrými mravy, či by napadené sdělení, popřípadě jeho napadená část, byla citací sdělení třetí osoby určeného pro veřejnost nebo jeho pravdivou interpretací a jako takové bylo označeno nebo prezentováno. Vydavatel, resp. provozovatel vysílání není dále povinen uveřejnit odpověď, jestliže žádost o její uveřejnění směřuje vůči sdělení uveřejněnému na základě prokazatelného předchozího souhlasu osoby, která žádost podala, a není povinen uveřejnit dodatečné sdělení, jestliže ještě předtím, než mu byla žádost o jeho uveřejnění doručena, uveřejnil sdělení odpovídající dodatečnému sdělení z vlastního podnětu a dodržel přitom podmínky stanovené tímto zákonem.

12. Základní povinnosti provozovatelů vysílání

Primární povinností provozovatele vysílání je provozovat vysílání vlastním jménem, na vlastní účet a na vlastní odpovědnost a nést odpovědnost za obsah vysílání. Zároveň je povinen dodržovat licenční podmínky, které jsou stanoveny v rozhodnutí o udělení licence (k udělování licencí viz kapitola č. 17). Dále mu zákon ukládá povinnost poskytovat objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vytváření názorů, přičemž názory a hodnotící komentáře musí být odděleny od informací zpravodajského charakteru. Provozovatel vysílání je dále povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivnosti a vyváženosti, a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.

Povinnosti nezařazovat do vysílání vymezený závadný obsah

Ustanovení § 32 zákona o vysílání následně upravuje další povinnosti provozovatele vysílání. V první řadě toto ustanovení přináší normativní výčet obsahu, který provozovatel nesmí do vysílání zařadit. Jedná se např. o zákaz vysílat pořady propagující válku, pořady podněcující k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení, či pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických, náboženských nebo rasových menšin. Provozovatel má též zakázáno vysílat pořady obsahující podprahová sdělení a pořady, které bezdůvodně zobrazují osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost.

Povinnosti vztahující se k ochraně dětí a mladistvých

Další povinnosti obsahuje toto ustanovení ve vztahu k ochraně dětí a mladistvých. V první řadě zakazuje provozovatelům zařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých zejména tím, že obsahují pornografii a hrubé samoučelné násilí, ustanovení dále zakazuje zařazovat v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých. V době od 22.00 hodin do 6.00 hodin provozovatel takovéto pořady zařadit do vysílání může, je ale povinen zajistit, aby takovýmto pořadům předcházelo slovní upozornění na nevhodnost pořadu pro děti a mladistvé a aby takovýto pořad byl označen v případě televizního vysílání obrazovým symbolem upozorňujícím na jeho nevhodnost pro děti a mladistvé po celou dobu vysílání. Zákon o vysílání provozovateli zakazuje odvysílat pořady a reklamy, které obsahují vulgarismy a nadávky, kromě uměleckých děl, v nichž je to z hlediska líčeného kontextu nutné. Provozovatel může takováto umělecká díla vysílat pouze v době od 22.00 hodin do 06.00 hodin druhého dne.

Změny v ochraně dětí a mladistvých přinese implementace Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/1808, kterou se mění Směrnice o audiovizuálních mediálních službách. Tato směrnice ještě nicméně není do českého právního řádu implementována a provozovatelům z ní tudíž dosud neplynou povinnosti. Po její implementaci bude pravděpodobně provozovatel vysílání povinen označit v televizním vysílání pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit děti a mladistvé, po celou dobu jejich trvání grafickým znakem „18+“ určujícím jejich nevhodnost pro nezletilé osoby, a též piktogramy, které označují kategorie závadného obsahu vyskytující se v pořadu nebo upoutávce.

Povinnosti ve vztahu k osobám s postižením

Specifické povinnosti mají provozovatelé k osobám se sluchovým či zrakovým postižením. Provozovatel celoplošného televizního vysílání je povinen opatřit alespoň 15 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro osoby se sluchovým postižením a alespoň 2 % vysílaných pořadů zpřístupnit pro osoby se zrakovým postižením. Česká televize je pak povinna opatřit alespoň 70 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky a alespoň 2 % vysílaných pořadů vyrobit v českém znakovém jazyce nebo simultánně tlumočit do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a též zpřístupnit alespoň 10 % vysílaných pořadů pro osoby se zrakovým postižením. Nové povinnosti v tomto směru přináší provozovatelům již výše uvedená Směrnice 2018/1808; nebyla nicméně ještě implementována do českého právního řádu.

Povinnosti týkající se podpory evropské tvorby

Provozovatel televizního vysílání má oproti provozovateli rozhlasového vysílání navíc povinnosti vztahující se k podpoře evropské tvorby a evropské nezávislé tvorby. Tam, kde je to proveditelné, musí vyhradit pro evropská díla nadpoloviční podíl celkového vysílacího času každého svého programu. Dále musí vyhradit alespoň 10 % celkového vysílacího času každého svého programu pro evropská díla vyrobená nezávislými výrobci, přičemž alespoň 10 % evropských děl vyrobených nezávislými výrobci by nemělo být starší 5 let. (tato povinnost se považuje za splněnou, pokud provozovatel televizního vysílání vynakládá alespoň 10 % svého programového rozpočtu na výrobu nebo nákup takovýchto děl).

Výše uvedené povinnosti se nevztahují na provozovatele místního vysílání, který není účastníkem celoplošné televizní sítě, na provozovatele programu vysílaného výhradně v jiném než českém jazyce nebo v jiném než v některém z jazyků členských států Evropských společenství, a též na provozovatele televizního vysílání určeného výlučně pro příjem mimo území České republiky, jakož i mimo území členských států Evropských společenství, které není přímo nebo nepřímě přijímáno veřejností v České republice anebo v některém z členských států Evropských společenství.

Další aktivní povinnosti provozovatelů

Mezi další povinnosti provozovatelů patří mj. o povinnost uvádět označení televizního programu (logo) v televizním vysílání a identifikovat program nejméně jedenkrát za hodinu v rozhlasovém vysílání, oznamovat Radě pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen

„RRTV“), že došlo k technickým překážkám vysílání, které mu brání ve vysílání, či poskytnout v naléhavém veřejném zájmu státním orgánům a orgánům územní samosprávy na jejich žádost nezbytný vysílací čas pro důležitá a neodkladná oznámení v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu. Povinností provozovatele je též uchovávat záznamy všech odvysílaných pořadů včetně dalších částí vysílání po dobu 30 dnů od jejich odvysílání; tyto záznamy je provozovatel povinen na písemnou výzvu poskytnout RRTV. Takovýto poskytnutý záznam pak RRTV využít v rámci kontroly vysílání v rámci své kompetence. V případě, kdy je v důsledku odvysílání pořadu zahájeno správní řízení ze strany RRTV, je provozovatel povinen uchovávat záznam až do pravomocného rozhodnutí ve věci.

Specifické povinnosti ukládá zákon o vysílání provozovatelům ve vztahu k událostem značného společenského významu, když nesmí využívat výhradní práva k vysílání události značného společenského významu způsobem, který by podstatnou část veřejnosti v České republice zbavoval možnosti sledovat tuto událost v přímém přenosu nebo ze záznamu.

Povinnosti plynoucí z institutů práva na odpověď a dodatečného sdělení

Provozovatel rozhlasového či televizního vysílání má též povinnosti vyplývající z institutu dodatečného sdělení a práva na odpověď. Tyto instituty jsou v oblasti rozhlasového a televizního vysílání obdobné jako v tiskovém zákoně. Osoba, o níž bylo ve vysílání uveřejněno sdělení, které se dotýkalo cti, důstojnosti nebo soukromí, má právo požadovat na provozovateli vysílání uveřejnění odpovědi. Práva na odpověď se může domáhat i právnická osoba, pokud bylo uveřejněno sdělení dotýkající se jejího jména nebo dobré pověsti. Obdobně v případě, kdy bylo ve vysílání uveřejněno sdělení o trestním řízení nebo o řízení ve věcech přestupků vedeném proti fyzické, právnické nebo podnikající fyzické osobě, a toto řízení nebylo ukončeno pravomocným rozhodnutím, má tato osoba právo požadovat na provozovateli vysílání uveřejnění informace o výsledku tohoto řízení jako dodatečného sdělení. Provozovatel je povinen odpověď či dodatečné sdělení uveřejnit do 8 dnů od doručení žádosti, a to ve stejném pořadu, v němž bylo uveřejněno napadené sdělení, a nebude-li to možné, ve stejně hodnotném vysílacím čase.

Provozovatelé vysílání ze zákona

Provozovatelé vysílání ze zákona (tj. Český rozhlas a Česká televize) musí dodržovat všechny povinnosti, které zákon ukládá provozovatelům vysílání s licencí. Povinnost výlučnou pro provozovatele vysílání ze zákona přináší ustanovení § 31 odst. 4 zákona o vysílání., podle kterého je provozovatel vysílání ze zákona povinen sestavovat programovou skladbu tak, aby ve svém vysílání poskytoval vyváženou nabídku pro všechny obyvatele se zřetelem na jejich věk, pohlaví, barvu pleti, víru, náboženství, politické či jiné smýšlení, národnostní, etnický nebo sociální původ a příslušnost k menšině. Tuto další povinnost zákon ukládá zejména kvůli tomu, aby provozovatelé vysílání ze zákona naplňovali úlohu médií veřejné služby.

Povinnosti provozovatelů převzatého vysílání

Převzatým vysíláním se dle zákona o vysílání rozumí příjem vysílání původních rozhlasových a televizních programů a jejich současné, úplné a nezměněné šíření pro veřejnost

prostřednictvím sítí elektronických komunikací, přičemž ale provozovatel takového vysílání obsah daných programů nevytváří a pouze rozhoduje o skladbě programů. Zákon o vysílání tudíž provozovateli převzatého vysílání ukládá méně povinností než provozovatelům vysílání s licenci nebo ze zákona. Provozovatel převzatého vysílání je primárně povinen chránit děti a mladistvé; může šířit program obsahující pořady nebo další části vysílání, které by mohly ohrozit jejich fyzický, psychický nebo mravní vývoj, pouze za podmínek stanovených v odstavci 1 písm. g); tj. na základě písemné smlouvy uzavřené s osobou starší 18 let a v případě, kdy je k vysílání poskytnuto technické opatření, které této osobě umožňuje omezit přístup k vysílání dětem a mladistvým; zároveň do nejnižší programové nabídky nesmí být zařazen program obsahující převážně pořady, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých. Provozovatel převzatého vysílání též není oprávněn šířit program, který by obsahoval propagaci války líčení krutého nebo jinak nelidského jednání, který by podněcoval k nenávisti, obsahoval pornografii a hrubé samoučelné násilí či bezdůvodně zobrazoval osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení (viz ustanovení § 32 odstavec 1 písm. b), c), e) a f) zákona o vysílání v příložené tabulce).

Povinnosti poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání

Pro úplnost zde ještě uvedeme povinnosti poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání; ty ale neupravuje zákon č. 231/2001 Sb., ale zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání. Podle tohoto zákona má poskytovatel služeb povinnost umožnit příjemcům služby snadný, přímý a trvalý přístup k základním údajům o poskytovateli, k údajům, které umožňují rychlé, přímé a účinné navázání kontaktu s poskytovatelem služeb, a k informaci o tom, že orgánem dohledu nad poskytováním audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání je RRTV.

Poskytovatel služeb je dále povinen zajistit, aby služba neobsahovala podprahové sdělení a aby nepodněcovala k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. V případě, kdy by obsah služby mohl vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých zejména tím, že obsahuje pornografii a hrubé samoučelné násilí, je poskytovatel povinen zajistit, aby služba byla dostupná pouze tak, aby děti a mladiství neměli běžně možnost obsah této audiovizuální mediální služby na vyžádání vidět nebo slyšet.

Obdobně jako v případě provozovatelů vysílání je poskytovatel služeb povinen tam, kde je to účelné, poskytnout k pořadu otevřenou titulku nebo skrytá titulky nebo tlumočení do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a zvukovou stopu určenou pro osoby se zrakovým postižením, má-li je k dispozici, nebo jinak zajistit, aby některé pořady poskytované v rámci služby byly přístupné osobám se sluchovým postižením a osobám se zrakovým postižením. Poskytovatel služeb je též povinen uchovávat záznamy všech pořadů a audiovizuálních obchodních sdělení alespoň po dobu 30 dnů ode dne ukončení poskytování pořadu či ode dne ukončení šíření audiovizuálního obchodního sdělení a na písemnou výzvu je zapůjčit RRTV.

Obdobně jako zákon č. 231/2001 Sb., i zákon č. 132/2010 Sb. obsahuje povinnosti vztahující se k podpoře evropské tvorby. Poskytovatel je povinen tam, kde je to proveditelné, vyhradit pro evropská díla alespoň 10 % z celkového počtu pořadů nabízených v katalogu pořadů. Tuto povinnost může splnit tím, že alespoň 1 % celkových výnosů z poskytované služby vynaloží na tvorbu evropských děl, nebo na nabývání práv k takovýmto dílům.

Další povinnosti zákon č. 132/2010 Sb. ukládá poskytovatelům služeb ve vztahu k audiovizuálním obchodním sdělením. Poskytovatel je povinen zajistit, aby audiovizuální obchodní sdělení obsažená v rámci jím poskytované služby byla snadno rozpoznatelná, nenarušovala lidskou důstojnost, neobsahovala nebo nepodporovala diskriminaci, nepodporovala chování ohrožující zdraví nebo bezpečnost a nepodporovala chování vážně ohrožující ochranu životního prostředí. Zakázána jsou skrytá sdělení, sdělení týkající se cigaret (též jiných tabákových výrobků a elektronických cigaret), sdělení týkající se léčivých přípravků nebo léčebných postupů vázaných na lékařský předpis a sdělení naznačující, že země původu potravin je Česká republika (pokud nejsou splněny požadavky stanovené zákonem o potravinách a tabákových výrobcích). Sdělení týkající se alkoholických nápojů nesmějí být zaměřena na děti a mladistvé a nesmějí podporovat nestřídmou konzumaci těchto nápojů. Audiovizuální obchodní sdělení dále nesmějí fyzicky nebo mravně ohrožovat děti a mladistvé tím, že přímo nabádají děti a mladistvé ke koupi nebo pronájmu určitého výrobku nebo služby s využitím jejich nezkušenosti nebo důvěřivosti, tím, že nabádají děti a mladistvé, aby přemlouvali své rodiče nebo jiné osoby ke koupi nabízeného zboží nebo služeb, tím, že využívají zvláštní důvěru dětí a mladistvých ke svým rodičům, učitelům nebo k jiným osobám, anebo tím, že bezdůvodně ukazují děti a mladistvé v nebezpečných situacích. Zákon č. 132/2010 Sb. dále ukládá poskytovatelům služeb povinnosti vztahující se ke sponzorovaným pořadům (ustanovení § 9 zákona č. 132/2010 Sb.) a k umístění produktu (ustanovení § 10 zákona č. 132/2010 Sb.).

I v oblasti povinností poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání přinese změny implementace Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/1808, kterou se mění Směrnice o audiovizuálních mediálních službách; jak již nicméně bylo uvedeno výše, k implementaci této směrnice do českého právního řádu ještě nedošlo.

Kontrola dodržování povinností provozovatelů vysílání

To, zda provozovatel vysílání dodržuje výše uvedené povinnosti vyplývající se zákona č. 231/2001 Sb. kontroluje RRTV. V tomto ohledu může využít toho, že provozovatelé vysílání jsou povinni zapůjčit jí záznamy všech pořadů včetně dalších částí vysílání alespoň po dobu 30 dnů ode dne jejich odvysílání; kromě takto získaných záznamů nicméně RRTV využívá vlastních elektronických systémů sloužících k vytváření a uchovávání záznamů odvysílaných úseků vysílání. V případě porušení zákona o vysílání může RRTV ukládat sankce vyplývající z tohoto zákona. V první řadě se jedná o upozornění na porušení zákona. Tento institut se uplatňuje v situaci, kdy se ze strany provozovatele vysílání jedná o první porušení konkrétního ustanovení zákona. RRTV v takovémto případě provozovatele na porušení zákona upozorní a stanoví mu lhůtu k nápravě, která musí být přiměřená charakteru porušené povinnosti. Vzhledem k tomu, že RRTV v zásadě provádí až následnou kontrolu vysílání, tak

v mnoha případech není náprava fakticky možná (například když již byl inkriminovaný pořad odvysílán); v některých případech nicméně je náprava možná je (např. v případě, kdy provozovatel opomněl RRTV dodat data o naplňování podpory evropské tvorby, tak je možná náprava v podobě dodatečného dodání dat) a v některých případech je možná náprava alespoň do budoucna (provozovatel např. může odstranit překážku ve vysílání, vyhradí stanovený podíl vysílacího času pro evropská díla apod.) Zákon č. 231/2001 Sb. zároveň obsahuje seznam přestupků, kterých se provozovatel může dopustit, a tresty, které provozovateli mohou být uloženy (§ 60 zákona č. 231/2001Sb.). Primárním trestem, který RRTV může uložit dle zákona o vysílání, je pokuta. O přestupcích rozhoduje RRTV ve správním řízení, přičemž nejpozději do 270 dnů ode dne zahájení řízení musí vydat rozhodnutí o přestupku. Rozhodnutí o přestupku se může obviněný napadnout správní žalobou u Městského soudu v Praze.

Tabulka č. 1 - Základní povinnosti provozovatelů vysílání a provozovatelů převzatého vysílání (výňatek z ustanovení § 32 zákona č. 231/2001 Sb.)

(1) Provozovatel vysílání je povinen

- a) provozovat vysílání vlastním jménem, na vlastní účet a na vlastní odpovědnost a nést odpovědnost za obsah vysílání,
- b) zajistit, aby vysílané pořady nepropagovaly válku nebo nelíčily krutá nebo jinak nelidská jednání takovým způsobem, který je jejich zlehčováním, omlouváním nebo schvalováním,
- c) zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení,
- d) zajistit, aby vysílané pořady neobsahovaly podprahová sdělení,
- e) nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých zejména tím, že obsahují pornografii a hrubé samoučelné násilí,
- f) bezdůvodně nezobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost,
- g) nezařazovat v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých; tato povinnost se na provozovatele vysílání nevztahuje, je-li vysílání koncovému uživateli dostupné na základě písemné smlouvy uzavřené s osobou starší 18 let a je k němu poskytnuto technické opatření, které této osobě umožňuje omezit přístup k vysílání dětem a mladistvým,
- h) zajistit, aby rozhlasovému a televiznímu vysílání pořadů, na které se vztahuje omezení podle písmene g), bezprostředně předcházelo slovní upozornění na nevhodnost pořadu pro děti a mladistvé a aby pořad, který by mohl ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, byl označen v případě televizního vysílání obrazovým symbolem upozorňujícím na jeho nevhodnost pro děti a mladistvé po celou dobu vysílání,
- i) nezařazovat do programů pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických, náboženských nebo rasových menšin,
- j) nezařazovat do programů pořady a reklamy, které obsahují vulgarismy a nadávky, kromě uměleckých děl, v nichž je to z hlediska líčeného kontextu nutné; taková díla je však možné

vysílat pouze v době od 22.00 hodin do 06.00 hodin druhého dne,

k) poskytnout v naléhavém veřejném zájmu státním orgánům a orgánům územní samosprávy na jejich žádost nezbytný vysílací čas pro důležitá a neodkladná oznámení v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu, stavu ohrožení státu, válečného stavu, stavu kybernetického nebezpečí, nebo opatření na ochranu veřejného zdraví; odpovědnost za obsah těchto oznámení má osoba, které byl vysílací čas poskytnut,

l) uchovávat v odvysílané podobě a v náležitě technické kvalitě záznamy všech pořadů včetně dalších částí vysílání alespoň po dobu 30 dnů ode dne jejich vysílání a na písemnou výzvu je zapůjčit Radě; provozovatel vysílání má vůči Radě právo na náhradu nutných nákladů spojených se zapůjčením záznamů pořadů a dalších částí vysílání,

m) bylo-li v důsledku vysílání určitého pořadu nebo dalších částí vysílání zahájeno řízení před orgánem veřejné moci, je provozovatel vysílání povinen na písemnou výzvu příslušného orgánu veřejné moci uchovávat záznam pořadu nebo dalších částí vysílání v odvysílané podobě a v náležitě technické kvalitě, až do pravomocného rozhodnutí ve věci,

n) uvádět označení televizního programu (logo) v televizním vysílání, s výjimkou vysílání reklamy a teleshoppingu,

o) identifikovat rozhlasový program alespoň jedenkrát za hodinu, nenaruší-li tím celistvost vysílaného pořadu,

p) oznamovat Radě, že došlo k technickým překážkám vysílání, které mu brání ve vysílání,

r) požádat Radu o předchozí souhlas s každým přerušením vysílání z jiných důvodů než uvedených v písmenu p),

s) oznamovat Radě zahájení nebo ukončení vysílání programu a každé služby přímo související s programem a dále síť elektronických komunikací 1a), jejímž prostřednictvím vysílá program digitálně, a to nejpozději v den, kdy zahájil nebo ukončil vysílání; tyto informace zveřejňuje Rada způsobem umožňujícím dálkový přístup.

13. Ochrana dítěte jako konzumenta audiovizuálního a rozhlasového obsahu

Ochrana dítěte dle zákona č. 231/2001 Sb.

Důležitou součástí ochrany dětí coby konzumentů mediálního obsahu je jejich ochrana před obsahem, který by mohl narušit jejich vývoj. Mezi takovýto potenciálně nebezpečný obsah může patřit násilí, erotický obsah, vulgarity a nadávky. Zákon č. 231/2001 Sb. se tudíž snaží regulovat přístup dětí k takovému obsahu tím, že provozovatelům ukládá omezení při vysílání pořadů a dalších částí vysílání, které by mohly zahrnovat takovýto problematický obsah. Z tohoto důvodu ustanovení § 32 tohoto zákona zakazuje zařazovat v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých. V době od 22.00 hodin do 6.00 hodin provozovatel takového pořady zařadit do vysílání může, je ale povinen zajistit, aby takovýto pořadům předcházelo slovní upozornění na nevhodnost pořadu pro děti a mladistvé a aby takovýto pořad byl označen v případě televizního vysílání obrazovým symbolem upozorňujícím na jeho nevhodnost pro děti a mladistvé po celou dobu vysílání. Zákon o vysílání provozovateli zakazuje odvysílat pořady a reklamy, které obsahují vulgarismy a nadávky, kromě uměleckých děl, v nichž je to z hlediska líčeného kontextu nutné. Provozovatel může takováto umělecká díla vysílat pouze v době od 22.00 hodin do 06.00 hodin druhého dne.

Změny v ochraně dětí a mladistvých přinese Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/1808, kterou se mění Směrnice o audiovizuálních mediálních službách. Tato nová směrnice ještě nicméně není do českého právního řádu implementována (provozovatelům z ní tudíž neplynou povinnosti). Po její implementaci bude zřejmě provozovatel vysílání povinen označit v televizním vysílání pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit děti a mladistvé, po celou dobu jejich trvání grafickým znakem „18+“ určujícím jejich nevhodnost pro nezletilé osoby, a též piktogramy, které označují kategorie závadného obsahu vyskytující se v pořadu nebo upoutávce. Někteří provozovatelé vysílání (např. Česká televize jako provozovatel vysílání ze zákona) již piktogramy využívají; vzhledem k tomu, že výše uvedená směrnice ještě nebyla do českého právního řádu implementována, jedná se nicméně ze strany takovýchto provozovatelů o v podstatě dobrovolnou aktivitu v rámci samoregulace.

Zákon č. 231/2001 Sb. též ve snaze chránit děti a mladistvé přináší četná omezení reklamy. Dle ustanovení § 48 odst. 2 zákona č. 231/2001 Sb. obchodní sdělení nesmějí fyzicky nebo mravně ohrožovat děti a mladistvé tím, že by nabádal děti a mladistvé ke koupi výrobku nebo služby s využitím jejich nezkušenosti nebo důvěřivosti, nabádáním k tomu, aby přemlouvali své rodiče nebo jiné osoby ke koupi, využíváním zvláštní důvěry dětí a mladistvých ke svým rodičům, učitelům nebo k jiným osobám, nebo bezdůvodně ukazovat děti a mladistvé v nebezpečných situacích. V rámci zařazování obchodních sdělení do vysílání je dále provozovatel povinen zajistit, aby obchodní sdělení týkající se erotických služeb, erotických výrobků a humánních léčivých přípravků nebo doplňků stravy na podporu sexuální výkonnosti nebyly zařazovány do vysílání v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin. Vysílání

pořadů pro děti nesmí být přerušováno reklamami častěji než jednou za 30 minut, a to pouze pokud celková délka pořadu těchto 30 minut přesahuje; při vysílání pořadu pro děti nelze reklamu uvádět na dělené obrazovce a není možné zařazovat teleshoppingové šoty. Zákon č. 231/2001 Sb. zároveň v pořadech pro děti zakazuje umístění produktu (product placement).

Ochrana dítěte v rámci zákona č. 40/1995 Sb.

Vedle zákona o vysílání upravuje ochranu dětí před možným negativním vlivem komerční komunikace rovněž zákon o regulaci reklamy. Tento zákon reguluje reklamu obecně, včetně tisku, letáků, billboardů, bannerů na internetu, reklamy na prodejnách apod. Zároveň upravuje i reklamu v rámci rozhlasového a televizního vysílání.

Zákon č. 40/1995 Sb. přináší v ustanovení § 2c obecná omezení pro reklamu, jejichž účelem je ochrana dětí jako konzumentů mediálního obsahu. Podle tohoto ustanovení Reklama nesmí, pokud jde o osoby mladší 18 let, podporovat chování ohrožující jejich zdraví, psychický nebo morální vývoj, využívat jejich zvláštní důvěry vůči jejich rodičům nebo zákonným zástupcům nebo jiným osobám či ukazovat osoby mladí 18 let nevhodným způsobem v nebezpečných situacích. Takováto obecná regulace je obsahově v zásadě totožná s obecným omezením obchodních sdělení v zákoně č. 231/2001 Sb.

V konkrétní rovině tento zákon chrání děti regulací reklamy na alkoholické nápoje. Podle ustanovení § 4 písm. b) reklama na alkoholické nápoje nesmí být zaměřena na osoby mladší 18 let, zejména nesmí tyto osoby ani osoby, které jako mladší 18 let vyhlížejí, zobrazovat při spotřebě alkoholických nápojů nebo nesmí využívat prvky, prostředky nebo akce, které osoby mladší 18 let oslovují. Obdobně je regulována i reklama na humánní léčivé přípravky zaměřená na širokou veřejnost, takováto reklama nesmí být zaměřena výhradně na osoby mladší 15 let.

Děti chrání tento zákon i regulací reklamy na hazardní hry. Podle ustanovení § 5j reklama na hazardní hru nesmí být zaměřena na osoby mladší 18 let, a to zejména v podobě zobrazení těchto osob nebo užitím prvků, prostředků nebo akcí, které takové osoby převážně oslovují, a naopak musí obsahovat sdělení o zákazu účasti osob mladších 18 let na hazardní hře a viditelné a zřetelné varování tohoto znění: "Ministerstvo financí varuje: Účastí na hazardní hře může vzniknout závislost!".

Ochrana dítěte v rámci zákona č. 132/2010 Sb.

Poskytovatel služby je povinen zajistit, aby audiovizuální mediální služba na vyžádání, jejíž obsah může vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých zejména tím, že obsahuje pornografii a hrubé samoučelné násilí, byla dostupná pouze tak, aby děti a mladiství neměli běžně možnost obsah této audiovizuální mediální služby na vyžádání vidět nebo slyšet. Zákon přitom nedefinuje, jakým způsobem má poskytovatel splnění této povinnosti zajistit. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „RRTV“) tudíž vydala k této otázce právní stanovisko, podle kterého poskytovatel služeb splní povinnost stanovenou zákona č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání, použitím tzv. kvalifikovaného disclaimeru. Dle tohoto stanoviska RRTV musí kvalifikovaný disclaimer

obsahovat obecné upozornění o potenciální škodlivosti obsahu a další zabezpečení nad obsaženou informační hodnotu tak, aby děti a mladiství nemohli škodlivý obsah obsažený v audiovizuální mediální službě na vyžádání běžně vidět a slyšet. Takové další zabezpečení může být realizováno technickým prostředkem vhodně doplňujícím informaci disclaimeru. V praxi se v tomto ohledu používá tzv. rodičovský zámek, kdy je možný škodlivý obsah chráněn heslem.

Ochrana dětí a mladistvých v zákoně č. 132/2010 Sb. je ve vztahu k obchodním sdělením v zásadě obdobná jako v zásadě č. 231/2001 Sb. Audiovizuální obchodní sdělení týkající se alkoholických nápojů nesmějí být zaměřena na děti a mladistvé a nesmějí podporovat nestřídmou konzumaci těchto nápojů. Stejně jako v případě televizního vysílání audiovizuální obchodní sdělení nesmí přímo nabádat děti a mladistvé ke koupi výrobku nebo služby s využitím jejich nezkušenosti nebo důvěřivosti, nabádat děti a mladistvé, aby přemlouvali své rodiče nebo jiné osoby ke koupi, využívat zvláštní důvěru dětí a mladistvých ke svým rodičům, učitelům nebo k jiným osobám, nebo bezdůvodně ukazovat děti a mladistvé v nebezpečných situacích. Stejně jako v případě televizního vysílání není přípustné umístění produktu (product placement) v pořadech pro děti.

Správní dozor a působení Rady pro rozhlasové a televizní vysílání

Orgánem, který má na starost ochranu dítěte jako konzumenta audiovizuálního a rozhlasového obsahu, je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „RRTV“). RRTV především provádí kontrolu obsahu vysílání a audiovizuálních mediálních služeb a v případě, kdy došlo k porušení zákona č. 231/2001 Sb., č. 132/2010 Sb. nebo č. 40/1995 Sb., vede případné řízení o přestupku dle zákona č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Ochrana dětí coby konzumentů mediálního obsahu patří mezi dlouhodobé priority RRTV. Každý rok se tato priorita definuje nově, tak aby pojala další mediální obsahy. V minulých letech se RRTV soustředila např. na analytickou kontrolu pořadů s kriminální tematikou, a to nejen dramatických děl, ale rovněž pořadů zpravodajských a publicistických, které informují o násilných činech, včetně kriminálních seriálů v odpoledních hodinách, či na aktivní vyhledávání opakovaného odvysílání pořadů, které byly již v minulosti předmětem uložené sankce a které byly znovu zařazeny v chráněném časovém rozmezí mezi 6. a 22. hodinou. RRTV se v minulosti prioritně zabývala též monitoringem a vyhodnocováním upoutávek na pořady, k jejichž samotnému odvysílání dochází až po 22. hodině, kdy provozovatelé v průběhu dne prostřednictvím upoutávek zvou diváky k nočním pořadům, které samy o sobě jsou způsobily ohrozit psychický, fyzický či mravní vývoj dětí a mladistvých. Dalším okruhem mediálních obsahů, na který se v rámci priorit RRTV pravidelně soustřeďuje, jsou reklamy a jiné formy obchodních sdělení. RRTV se věnuje jak obchodním sdělením, která přispívají ke vzniku negativního konzumerismu u dětí, tak se zaměřuje i na reklamy, jež přispívají k epidemii dětské obezity a s ní souvisejících zdravotních komplikací. Reklamy propagující tučné, sladké a slané produkty, mimo jiné sladké nápoje, produkty řetězců rychlého občerstvení, sladkosti prezentované jako zdravé (pro vysoký obsah mléka či vitamínů) jsou pro děti potenciálně velmi nebezpečné.

Kromě regulace se RRTV též aktivně podílí na ochraně dětí v rámci svého působení v oblasti mediální gramotnosti. Mediální gramotnost byla definována směrnicí č. 2010/13/EU o audiovizuálních mediálních službách, jejíž předchůdkyní byla směrnice o „televizi bez hranic“ (č. 89/552/ES), a byla přidána mezi kompetence RRTV novelou zákona č. 231/2001 Sb. účinnou od 1. června 2010. Součástí těchto aktivit je i zřízení webu Děti a média, který slouží jako platforma pro prezentaci a výměnu odborných názorů a zároveň si klade za cíl nabídnout pomoc a informace rodičům, kteří chtějí eliminovat rizika negativního působení médií na děti.

14. Pravidla obsahové a kvantitativní regulace obchodních sdělení

Kvantitativní regulace obchodních sdělení

Zákon č. 231/2001 Sb. přináší provozovatelům vysílání několik omezení ve vztahu k vysílání obchodních sdělení. Čas vyhrazený reklamě a teleshoppingu nesmí přesáhnout v televizním vysílání v průběhu 1 vysílací hodiny 12 minut, v rozhlasovém vysílání 25 % denního vysílacího času; časové omezení je tedy podle stávající úpravy v rozhlasovém vysílání pružnější než v televizním, když provozovatel může soustředit reklamní spoty do určitých hodin, kdy je to pro něj ekonomicky výhodnější. V rozhlasovém ani v televizním vysílání pak provozovatel nemůže reklamní čas, který nezužitoval na některém ze svých programů, využít k vysílání reklamy nad rámec časových omezení na jiném svém programu. Provozovatel televizního vysílání s licencí nicméně může vysílat souvislé teleshoppingové bloky nad rámec výše uvedených časových omezení; teleshoppingový blok přitom musí souvisle trvat alespoň 15 minut. Do těchto časových omezení se též nezapočítává vysílání teletextu, a rovněž sem nespadá sponzoring programů nebo pořadů či umístění produktu.

Změnu v tomto ohledu přinese Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/1808, kterou se mění Směrnice o audiovizuálních mediálních službách; tato nová směrnice nicméně ještě není implementována do českého právního řádu a provozovatelům z ní tudíž neplynou v současné době povinnosti. Po implementaci této směrnice zřejmě čas vyhrazený reklamě a teleshoppingovým šotům v televizním vysílání nesmí přesáhnout v době od 06.00 do 18.00 hodin 20 % této doby (144 minut) a v době od 18.00 do 24.00 hodin 20 % této doby (72 minut). Kvantitativní regulace obchodních sdělení v rozhlasovém vysílání se ani po implementaci směrnicí nijak nezmění, neboť směrnice oblasti rozhlasového vysílání v zásadě neupravuje.

Obchodní sdělení ve vysílání provozovatelů vysílání ze zákona

V rámci úzce vymezených podmínek mohou být obchodní sdělení přítomna i ve vysílání provozovatelů vysílání ze zákona, tj. Českého rozhlasu a České televize. Přítomnost reklamy ve vysílání České televize umožňuje zákon o vysílání i zákon č. 483/1991 Sb. o České televizi. Čas vyhrazený reklamě v rámci vysílání České televize na programech ČT 2 a ČT 4 nesmí přesáhnout 0,5 % denního vysílacího času na každém z těchto programů, přičemž vysílání reklam nesmí v době od 19.00 hodin do 22.00 hodin překročit 6 minut v průběhu jedné vysílací hodiny na žádném z těchto programů. Česká televize nesmí do vysílání na ostatních programech zařazovat reklamu s výjimkou reklamy zařazované do vysílání programu v přímém spojení s vysíláním kulturní či sportovní události, je-li vysílání takové reklamy nezbytnou podmínkou k získání práv k televiznímu vysílání sportovní či kulturní události. Česká televize kromě toho nesmí do svého vysílání na žádném ze svých programů zařazovat teleshopping. Výnos z reklam vysílaných na programu ČT 2 Česká televize čtvrtletně převádí výnos Státnímu fondu kultury České republiky; výnos z reklam vysílaných na programu ČT 4 použije Česká televize na výrobu a vysílání pořadů se sportovní tematikou.

Obdobně mohou být obchodní sdělení i součástí vysílání Českého rozhlasu jakožto provozovatele rozhlasového vysílání ze zákona. Čas vyhrazený reklamě a teleshoppingu nesmí u vysílání Českého rozhlasu přesáhnout na celoplošném vysílacím okruhu 3 minuty denního vysílacího času a na místním (regionálním) okruhu 5 minut denního vysílacího času. Český rozhlas dále nesmí obchodní sdělení zařazovat do programu zaměřeného výlučně na zpravodajství, publicistiku a vzdělávací pořady (tj. např. do programu Český rozhlas Plus) s výjimkou obchodních sdělení zařazovaných do vysílání programu v přímém spojení s vysíláním kulturní nebo sportovní události, je-li vysílání takového obchodního sdělení nezbytnou podmínkou k získání práv k rozhlasovému vysílání kulturní nebo sportovní události. Příjem z reklamy musí Český rozhlas dle zákona č. 484/1991 Sb. využívat pouze k plnění svých úkolů veřejnoprávního média.

Povinnosti při zařazování obchodních sdělení do vysílání

Primární povinností provozovatele při zařazování reklamy a teleshoppingu je zajistit, aby byly snadno rozeznatelné; u provozovatele rozhlasového vysílání zřetelně zvukově a u provozovatele televizního vysílání zřetelně zvukově, obrazově nebo zvukově-obrazově nebo prostorovými prostředky oddělené od ostatních částí vysílání. K tomuto v praxi slouží v rozhlasovém vysílání zvukové reklamní znělky (tzv. jingly), v televizním vysílání se jedná o reklamní znělky kombinující zvukovou i obrazovou složku.

V rámci zařazování obchodních sdělení do vysílání je dále provozovatel povinen zajistit, aby obchodní sdělení týkající se erotických služeb, erotických výrobků a humánních léčivých přípravků nebo doplňků stravy na podporu sexuální výkonnosti nebyly zařazovány do vysílání v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin a též aby reklamy a teleshopping nebyly zařazovány bezprostředně před vysíláním bohoslužeb ani bezprostředně po jejich vysílání. Vysílání filmů děl a zpravodajských pořadů nesmí být přerušeno obchodními sděleními častěji než jednou za 30 minut. To samé omezení platí i vůči vysílání pořadů pro děti; ani ty nesmí být přerušovány reklamami častěji než jednou za 30 minut, a to pouze pokud celková délka pořadu těchto 30 minut přesahuje. Toto omezení se nicméně nevztahuje na filmy, dokumentární pořady nebo samostatné části seriálů nebo cyklů pořadů, pokud jsou vyrobeny pro televizní vysílání (tato výjimka by měla být zachována i po implementaci nové směrnice 2018/1808. U televizního vysílání pořadu pro děti nelze reklamu uvádět na dělené obrazovce a není možné zařazovat teleshoppingové šoty.

Obsahová regulace obchodních sdělení

Zákon o vysílání dále stanovuje pro provozovatele vysílání řadu zákazů týkajících se obchodních sdělení; tato omezení jsou velmi často analogická s obecnými omezeními ve vysílání, která jsou popsána v otázce „Povinnosti provozovatelů vysílání“. V první řadě se jedná o výčet obchodních sdělení, která provozovatel nesmí zařazovat do vysílání (celý obsah příslušného ustanovení zákona o vysílání je obsažen v příložené tabulce č. 2). Jedná se mj. o obchodní sdělení, která nejsou snadno rozpoznatelná, snižují lidskou důstojnost, obsahují podprahová sdělení či diskriminaci (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/1808 by

po implementaci do českého právního řádu v tomto směru měla rozšířit výčet typů diskriminace). Zakázána jsou též veškerá skrytá obchodní sdělení, obchodní sdělení politických stran a hnutí, náboženská či ateistická obchodní sdělení či obchodní sdělení týkající se cigaret a obdobných výrobků (včetně elektronických cigaret a náplní). Též není možné odvysílat reklamy na léčivé přípravky nebo postupy, které jsou vázané na lékařský předpis.

Zvláštní zájem je v zákoně o vysílání věnován ochraně dětí a mladistvých ve vztahu k obchodním sdělením. Dle ustanovení § 48 odst. 2 zákona č. 231/2001 Sb. obchodní sdělení nesmějí fyzicky nebo mravně ohrožovat děti a mladistvé tím nabádáním dětí a mladistvé ke koupi výrobku nebo služby s využitím jejich nezkušenosti nebo důvěřivosti, nabádáním k tomu, aby přemlouvali své rodiče nebo jiné osoby ke koupi, využíváním zvláštní důvěry dětí a mladistvých ke svým rodičům, učitelům nebo k jiným osobám, nebo bezdůvodně ukazovat děti a mladistvé v nebezpečných situacích. Dosud neproběhlá implementace Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/1808 pak zřejmě přinese změnu v názvosloví chráněných osob (místo termínu „děti a mladiství“ zřejmě zavede termín „nezletilé osoby“).

Další omezení nad rámec obecných povinností jsou vystaveny reklamy na alkoholické výrobky. Takovéto reklamy nesmí být zaměřeny speciálně na děti a mladistvé, zobrazovat děti a mladistvé konzumující alkoholické nápoje, spojovat spotřebu alkoholických nápojů se společenským úspěchem, léčebnými či uklidňujícími účinky, podporovat nestřídmou spotřebu nebo pozitivně zdůrazňovat obsah alkoholu v nápoji (celý obsah příslušného ustanovení zákona o vysílání je obsažen v příložené tabulce č. 2).

Obchodní sdělení nepodléhají pouze zákonu č. 231/2001 Sb., ale též zákonu č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy. Tento zákon zakládá kompetenci Rady pro rozhlasové vysílání v oblasti dozoru nad dodržováním zákona pro reklamu šířenou v rozhlasovém a televizním vysílání a v audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a pro sponzorování v rozhlasovém a televizním vysílání a v audiovizuálních mediálních službách na vyžádání. RRTV tudíž vede správní řízení i v případě, kdy odvysílání reklamy dojde k porušení zákona č. 40/1995 Sb. o regulaci reklamy.

Co se týče odpovědnosti za pravdivost údajů obsažených v obchodním sdělení, odpovídá za ni zadavatel obchodního sdělení; pokud zadavatele obchodního sdělení nelze určit, odpovídá provozovatel vysílání. Zadavatelem obchodního sdělení se rozumí právnická nebo fyzická osoba, která objednala u jiné právnické nebo fyzické osoby obchodní sdělení; v praxi se jedná o osobu, která si objednala odvysílání reklamy u provozovatele vysílání konkrétního rozhlasového nebo televizního programu. Definici zadavatele reklamy pak dále upravuje zákon č. 40/1995 Sb. o regulaci reklamy.

Sponzoring

S problematikou reklamy v oblasti rozhlasového a televizního vysílání úzce souvisí též sponzoring. Sponzorováním se dle zákona č. 231/2001 Sb. rozumí jakýkoliv příspěvek od osoby, která neprovozuje rozhlasové nebo televizní vysílání, neposkytuje audiovizuální mediální služby na vyžádání ani nevyrábí audiovizuální díla, poskytnutý k přímému nebo

nepřímému financování rozhlasového nebo televizního programu nebo pořadu s cílem propagovat své jméno nebo název, ochrannou známku, výrobky, služby, činnosti nebo obraz na veřejnosti.

Sponzorované rozhlasové nebo televizní programy a pořady nesmí přímo nabádat k nákupu nebo pronájmu zboží nebo služeb. Rozhlasové a televizní programy a pořady též nesmí být sponzorovány osobami, jejichž hlavním předmětem činnosti je obchod s cigaretami a dalšími tabákovými výrobky. Je nicméně možné, aby v rámci sponzoringu byly propagovány alkoholické nápoje. Prostřednictvím sponzoringu nelze propagovat léčivé přípravky nebo léčebné postupy vázané na lékařský předpis (lze pouze propagovat jméno nebo název sponzora – výrobce takového přípravku). Provozovatel vysílání je povinen vždy na začátku a dále v průběhu nebo na konci zřetelně označit sponzora (jménem, logem apod.) Sponzorovat nelze zpravodajské a politicko-publicistické pořady. Sponzoring není započítáván do času, který mohou provozovatelé věnovat vysílání reklam a teleshoppingu, a není nijak omezen ani ve vztahu k provozovatelům vysílání ze zákona (Českému rozhlasu a České televizi).

Umístění produktu (product placement)

Umístění produktu (product placement) zákon č. 231/2001 Sb. definuje jako jakoukoli podobu začlenění výrobku, služby, ochranné známky, která se k výrobku nebo službě váže, nebo zmínky o výrobku a službě do pořadu za úplatu nebo obdobnou protihodnotu. V praxi se jedná např. o situaci, kdy je v pořadu používán či zachycen určitý výrobek, přičemž je pro diváka rozpoznatelné, o jakou konkrétní značku výrobku se jedná.

Pořady obsahující umístění produktu nesmí přímo nabádat k nákupu nebo pronájmu zboží nebo služeb a nesmějí nepatřičně zdůrazňovat umístěný produkt (pojem nepatřičného zdůrazňování je dále upraven související judikaturou). Obdobně jako v případě sponzoringu není možné aplikovat umístění produktů v případě cigaret a dalších tabákových výrobků a také léčivých přípravků nebo postupů vázaných na lékařský předpis.; je nicméně povoleno umístění alkoholických nápojů. Umístění produktu není přípustné u pořadů pro děti. Pořady obsahující umístění produktu musejí být na začátku, na konci a po případné reklamní pauze označeny jako pořady obsahující umístění produktu. RRTV přijala doporučení určené provozovatelům televizního vysílání, podle kterého by měl být každý pořad, obsahující umístění produktu, označen piktogramem, sestávajícím z písmenné zkratky PP, a to v provedení bílých písmen na černém podkladu; piktogram by měl být umístěn po dobu minimálně 5 sekund u pravého dolního rohu obrazovky a měl by zabírat minimálně 15% obrazovky.

Tabulka č. 1 - Povinnosti provozovatelů vysílání při vysílání obchodních sdělení (výňatek)

§ 48

(1) Provozovatelé vysílání nesmějí zařazovat do vysílání

- a) obchodní sdělení, která nejsou snadno rozpoznatelná,
- b) obchodní sdělení, která podporují chování ohrožující zdraví nebo bezpečnost nebo chování, které hrubě ohrožuje ochranu životního prostředí,
- c) obchodní sdělení, v nichž účinkují hlasatelé, moderátoři a redaktoři zpravodajských a politicko-publicistických pořadů,
- d) náboženská a ateistická obchodní sdělení,
- e) obchodní sdělení politických stran a hnutí a obchodní sdělení nezávislých kandidátů na poslance, senátory, prezidenta republiky nebo členy zastupitelstva územního samosprávného celku, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak,
- f) obchodní sdělení týkající se léčivých přípravků nebo léčebných postupů, které jsou v České republice dostupné pouze na lékařský předpis, teleshopping týkající se léčivých přípravků, které vyžadují registraci podle zvláštního právního předpisu, a teleshopping týkající se léčebných postupů,
- g) obchodní sdělení týkající se cigaret, jiných tabákových výrobků, elektronických cigaret nebo náhradních náplní do nich,
- h) skrytá obchodní sdělení,
- i) obchodní sdělení obsahující podprahové sdělení,
- j) obchodní sdělení, která snižují lidskou důstojnost,
- k) obchodní sdělení útočící na víru nebo náboženství nebo na politické nebo jiné smýšlení,
- l) obchodní sdělení obsahující diskriminaci na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu, zdravotního postižení, věku, sexuální orientace nebo jiného postavení,
- m) obchodní sdělení naznačující, že země původu potraviny je Česká republika, pokud nejsou splněny požadavky stanovené zákonem o potravinách a tabákových výrobcích.

(2) Obchodní sdělení nesmějí fyzicky nebo mravně ohrožovat děti a mladistvé tím, že

- a) přímo nabádají děti a mladistvé ke koupi nebo pronájmu určitého výrobku nebo služby s využitím jejich nezkušenosti nebo důvěřivosti,
- b) přímo nabádají děti a mladistvé, aby přemlouvali své rodiče nebo jiné osoby ke koupi nabízeného zboží nebo služeb,
- c) využívají zvláštní důvěru dětí a mladistvých ke svým rodičům, učitelům nebo k jiným osobám, nebo
- d) bezdůvodně ukazují děti a mladistvé v nebezpečných situacích.

Tabulka č. 2 - Zvláštní ustanovení o obchodních sděleních týkajících se alkoholických nápojů

§ 52

Obchodní sdělení týkající se alkoholických nápojů nesmějí

- a) být zaměřeny speciálně na děti a mladistvé nebo zobrazovat děti a mladistvé konzumující

alkoholické nápoje,

b) spojovat spotřebu alkoholických nápojů se zvýšenými tělesnými výkony nebo řízením vozidla,

c) vytvářet dojem, že spotřeba alkoholických nápojů přispívá ke společenskému nebo sexuálnímu úspěchu,

d) tvrdit, že alkoholické nápoje mají léčebné, stimulační nebo uklidňující účinky nebo že jsou prostředkem řešení osobních konfliktů,

e) podporovat nestřídmou spotřebu alkoholických nápojů nebo ukazovat abstinenci nebo umírněnost v požívání alkoholických nápojů v nepříznivém světle,

f) zdůrazňovat vysoký obsah alkoholu jako pozitivní kvalitu alkoholického nápoje.

15. Regulace reklamy na specifické komodity - potraviny, humánní léčivé přípravky, alkohol a tabák

Některé produkty, na které se mohou vyskytovat reklamy, jsou chápány jako více problematické a rizikové než jiné. Jsou to převážně produkty, které mohou negativně působit na lidské zdraví, popřípadě produkty, které mají či mají mít léčivé účinky. Zákon proto zavádí pro reklamy na takovéto produkty přísnější omezení, než jaká vyplývají z obecné regulace reklamy dle zákona č. 40/1995 Sb. či dalších zákonů.

Regulace reklamy na tabákové výrobky

Zákon č. 40/1995 Sb. nedefinuje, co je tabákovým výrobkem, ale odkazuje na ustanovení §2 zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Podle ustanovení §2, odst. 1, zákona o potravinách se tabákovým výrobkem rozumí výrobkem výrobek, který může být užíván a obsahuje neupravený nebo zcela či z části geneticky upravený tabák, přičemž tabákem se rozumí listy a jiné přírodní, zpracované nebo nezpracované části rostlin tabáku, včetně expandovaného a rekonstituovaného tabáku (v podstatě totožná definice tabákového výrobku jako v zákoně o potravinách je i v zákoně č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek).

Zákon č. 40/1995 Sb. reklamu na tabákové povoluje pouze za přísně vymezených podmínek. Je povolena reklama v periodickém tisku, neperiodických publikacích na letácích, plakátech apod., které jsou ale určeny výlučně profesionálům v oblasti obchodu s tabákovými výrobky; za stejné podmínky je povolena i reklama šířená prostřednictvím služeb informační společnosti. Je povolena též reklama ve specializovaných prodejnách tabákových výrobků (včetně jejich výkladních skříní a označení prodejen), provozovnách, ve kterých se prodává nebo poskytuje široký sortiment zboží nebo služeb, jedná-li se o reklamu umístěnou v té části provozovny, která je určena k prodeji tabákových výrobků, provozovnách, ve kterých se prodává nebo poskytuje široký sortiment zboží nebo služeb, jedná-li se o reklamu umístěnou v té části provozovny, která je určena k prodeji tabákových výrobků. Je povoleno i sponzorování motoristických soutěží a sponzorskou komunikaci v místě konání. Takováto povolena reklama musí nicméně obsahovat zřetelné varování tohoto znění: "Ministerstvo zdravotnictví varuje: kouření způsobuje rakovinu", a to v rozsahu nejméně 20% reklamního sdělení. Velkou pozornost zákon věnuje ochraně dětí a mladistvých. Výše povolená reklama nesmí být zaměřena na osoby mladší 18 let, zejména zobrazením těchto osob nebo užitím prvků, prostředků nebo akcí, které takové osoby převážně oslovují. Dále povolená reklama nesmí nabádat ke kouření slovy nebo například tím, že zobrazuje scény s otevřenými krabičkami cigaret nebo scény, kde lidé kouří nebo drží cigarety a tabákové výrobky obecně. Úplně zakázáno je pak bezplatné dodávání vzorků tabákových výrobků široké veřejnosti, mající za cíl propagaci tabákového výrobku.

Reklama na tabákové výrobky je v rozhlasovém a televizním vysílání zakázána, což vyplývá ze zákona č. 40/1995 Sb. i zákona č. 231/2001 Sb. Dle tohoto zákona provozovatelé vysílání nesmí zařazovat do vysílání obchodní sdělení týkající se cigaret, jiných tabákových výrobků,

elektronických cigaret nebo náhradních náplní do nich. Zároveň není možné v rámci vysílání propagovat cigarety a jiné tabákové výrobky v rámci sponzoringu, neboť rozhlasové a televizní programy a pořady též nesmí být sponzorovány osobami, jejichž hlavním předmětem činnosti je obchod s cigaretami a dalšími tabákovými výrobky. Stejně omezení pak platí i pro umístění produktu (pořady nesmějí obsahovat umístění produktu, pokud se jedná o cigarety a další tabákové výrobky, elektronických cigaret nebo náhradních náplní do nich, ani umístění produktu osoby, jejímž hlavním předmětem činnosti je výroba takového zboží).

Stejně jako v případě rozhlasového a televizního vysílání, i u audiovizuálních mediálních službách na vyžádání je jakákoli reklama na tabákové výrobky zakázána; zákon č. 132/2010 Sb. zakazuje audiovizuální obchodní sdělení týkající se cigaret, jiných tabákových výrobků, elektronických cigaret nebo náhradních náplní do nich. Tak jako v případě rozhlasového a televizního vysílání, i v případě audiovizuálních mediálních služb na vyžádání je zakázáno, aby audiovizuální mediální služby a pořady byly sponzorovány osobami, jejichž hlavním předmětem činnosti je výroba nebo prodej cigaret, jiných tabákových výrobků, elektronických cigaret nebo náhradních náplní do nich. Obdobně nemohou být cigarety, jiné tabákové výrobky, elektronické cigarety a náhradní náplně do nich propagovány ani v rámci umístění produktu v pořadech audiovizuálních mediálních služb; není možné ani umístění produktu osoby, jejímž hlavním předmětem činnosti je výroba takového zboží.

Zákon č. 40/1995 Sb. zakazuje reklamu na elektronické cigarety a náhradní náplně do nich ve zvláštním ustanovení § 3a, které je odděleno od ustanovení o reklamě na tabákové výrobky; elektronickou cigaretou se dle zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, rozumí výrobek, který lze použít pro užívání výparů obsahujících nikotin nebo jiných výparů prostřednictvím náustku nebo jakákoli součást tohoto výrobku (totožná definice je v zákoně č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek). Takováto reklama nesmí být šířena prostřednictvím služb informační společnost, v periodickém tisku, neperiodických publikacích ani na letácích, plakátech nebo jiných tiskovinách. Povolena je pouze v rámci publikací, které jsou určeny výlučně profesionálům v obchodě s elektronickými cigaretami a náhradními náplněmi do nich, a v publikacích, které jsou tištěny a zveřejněny ve třetích zemích a nejsou určeny pro evropský trh. Zákon č. 231/2001 Sb. a zákon č. 132/2010 Sb. pak zcela zakazují reklamu na elektronické cigarety a náhradní náplně do nich a nepovolují ani jejich propagaci ani v rámci sponzoringu či umístění produktu.

Regulace reklamy na alkoholické nápoje

Reklama na alkoholické nápoje je regulována ve všech zákonech, které regulují reklamu obecně i v oblasti vysílání a audiovizuálních mediálních služb na vyžádání. Jedním z hlavních cílů všech těchto zákonných úprav je zabraňovat nemírné spotřebě, zamezit vytvoření si závislosti na těchto nápojích a též snažit se o prevenci řízení pod vlivem alkoholu. Důležitým cílem všech relevantních zákonných úprav je i ochrana dětí a mladistvých před tím, aby na ně reklamy na alkoholické nápoje cílily.

Definice alkoholického nápoje je stanovena v zákoně č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Podle tohoto zákona je alkoholickým nápojem nápoj obsahující více než 0,5 % objemových etanolu.

Dle zákona č. 40/1995 Sb. reklama na alkoholické nápoje nesmí nabádat k nestřídmému užívání alkoholických nápojů anebo záporně či ironicky hodnotit abstinenci nebo zdrženlivost, být zaměřena na osoby mladší 18 let, zejména nesmí tyto osoby ani osoby, které jako mladší 18 let vyhlížejí, zobrazovat při spotřebě alkoholických nápojů nebo nesmí využívat prvky, prostředky nebo akce, které osoby mladší 18 let oslovují, spojovat spotřebu alkoholu se zvýšenými výkony nebo být užita v souvislosti s řízením vozidla, vytvářet dojem, že spotřeba alkoholu přispívá ke společenskému nebo sexuálnímu úspěchu, tvrdit, že alkohol v nápoji má léčebné vlastnosti nebo povzbuzující nebo uklidňující účinek anebo že je prostředkem řešení osobních problémů, a též nesmí zdůrazňovat obsah alkoholu jako kladnou vlastnost nápoje.

Regulace obchodních sdělení na alkoholické nápoje dle zákona č. 231/2001 Sb. je v zásadě obdobná; jediný rozdíl je v obecnější úpravě zákazu reklamy cílené na osoby mladší 18 let (možnost srovnání je v tabulce č. 1).

Zjednodušenou regulaci obchodních sdělení na alkoholické nápoje obsahuje zákon č. 132/2010 Sb., regulující audiovizuální mediální služby na vyžádání. Podle tohoto zákona audiovizuální obchodní sdělení týkající se alkoholických nápojů nesmějí být zaměřena na děti a mládež a nesmějí podporovat nestřídmou konzumaci těchto nápojů.

Regulace reklamy na humánní léčivé přípravky

Definice humánního léčivého přípravku vyplývá ze zákona č. 79/1997 Sb. o léčivech. Podle tohoto zákona je léčivým přípravkem jakákoli látka nebo kombinace látek určená k léčení nebo předcházení nemoci u lidí nebo zvířat; za léčivý přípravek se rovněž považuje jakákoli látka nebo kombinace látek, které lze podat lidem nebo zvířatům za účelem stanovení lékařské diagnózy nebo k obnově, úpravě či ovlivnění jejich fyziologických funkcí. Humánním léčivým přípravkem se pak rozumí léčivý přípravek, který je určen k podání lidem.

Zákon č. 40/1995 Sb. primárně rozlišuje mezi reklamou zaměřenou na odborníky a reklamou zaměřenou na širokou veřejnost. Reklama na širokou veřejnost je v zásadě regulována přísněji, neboť veřejnost nemá nutně lékařské vzdělání a dostatečné informace a je zde tedy větší riziko toho, že by takovíto spotřebitelé mohli být uvedeni reklamou v omyl. Je zakázáno, aby předmětem takovéto reklamy byly humánní léčivé přípravky, jejichž výdej je vázán pouze na lékařský předpis (zákaz se nevztahuje na vakcinační akce schválené Ministerstvem zdravotnictví); takovouto reklamu zakazuje i zákon č. 231/2001 Sb. a zákon č. 132/2010 Sb. Je zakázána též reklama na humánní léčivé přípravky obsahující omamné nebo psychotropní látky. Předmětem reklamy na humánní léčivý přípravek reklamy pak může být pouze přípravek registrovaný podle zákona o léčivech.

Zákon č. 40/1995 Sb. dále obsahuje výčet podmínek, které reklama na humánní léčivé

přípravky naopak splňovat musí. Musí z ní být patrné, že výrobek je humánním léčivým přípravkem, obsahovat název přípravku dle rozhodnutí o registraci, informace nezbytné pro správné použití humánního léčivého přípravku a také zřetelnou výzvu k pečlivému pročetí příbalové informace.

Konečně pak zákon č. 40/1995 Sb. obsahuje výčet toho, co reklama obsahovat nesmí. Nesmí mj. vyvolávat dojem, že porada s lékařem, lékařský zákrok nebo léčba nejsou potřebné, naznačovat, že účinky podávání humánního léčivého přípravku jsou zaručené, naznačovat, že používáním humánního léčivého přípravku se zlepší zdraví toho, kdo jej užívá a naopak že nepoužitím humánního léčivého přípravku může být zdravotní stav nepříznivě ovlivněn, poukazovat nevhodným, přehnaným nebo zavádějícím způsobem na možnost uzdravení nebo nevhodným, přehnaným či zavádějícím způsobem používat vyobrazení změn na lidském těle způsobených nemocí či úrazem (kompletní výčet je uveden v tabulce č. 2). Reklama na humánní léčivý přípravek též nesmí být zaměřena výhradně na osoby mladší 15 let.

Propagace humánních léčivých přípravků je omezena i v rámci sponzoringu programů a pořadů dle zákona č. 231/2001 Sb. Pokud osoby, jejichž předmět činnosti zahrnuje výrobu nebo distribuci léčivých přípravků nebo léčebné postupy, sponzorují rozhlasové či televizní programy a pořady, tak je možné propagovat jméno nebo název sponzora nebo jeho obraz na veřejnosti, ale ne léčivé přípravky nebo postupy vázané na lékařský předpis. Stejná omezení zavádí i zákon č. 132/ 2010 Sb. pro sponzorování audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání.

Prakticky stejná omezení jako u sponzoringu platí i u umístění produktu. Dle zákona č. 231/2001 Sb. a dle zákona č. 132/ 2010 Sb. nesmějí pořady obsahovat umístění produktu, pokud se jedná o léčivé přípravky nebo postupy vázané na lékařský předpis.

Co se týče reklamy na humánní léčivé přípravky, která je zaměřena na odborníky, tak je upravena v zákoně č. 40/1995 Sb. Takováto reklama nicméně může být šířena pouze prostřednictvím komunikačních prostředků určených převážně pro tyto odborníky (například odborných neperiodických publikací, odborného periodického tisku, odborných audiovizuálních pořadů); další podmínky pak obsahuje ustanovení §5b zákona (viz výtah v tabulce č. 2). V rozhlasovém a televizním vysílání se tedy takováto reklama objevit nemůže.

Regulace reklamy na potraviny a kojeneckou výživu

V rámci regulace reklamy na potraviny zákon č. 40/1995 Sb. v první řadě stanovuje, že v takovéto reklamě mohou být uvedena výživová nebo zdravotní tvrzení pouze za podmínek přímo použitelného předpisu Evropské unie, tj. nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1924/2006 ze dne 20. prosince 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin Podle tohoto nařízení se zdravotním tvrzením rozumí “každé tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že existuje souvislost mezi kategorií potravin, potravinou nebo některou z jejích složek a zdravím“. Dle nařízení je možné uvádět pouze taková zdravotní tvrzení, která byla schválena Evropskou komisí a zařazena na seznam povolených zdravotních tvrzení. Reklama na potraviny též musí splňovat požadavky stanovené zákonem o potravinách a tabákových výrobcích (toto se týká především při uvedení informace

naznačující, že země původu potraviny je Česká republika) a nařízeními Evropského parlamentu a Rady EU stanovujícími pravidla pro použití označení původu, zeměpisných označení a tradičních výrazů. V neposlední řadě pak reklama na potraviny nesmí vzbuzovat dojem, že potravina má léčebné nebo preventivní účinky.

Toto ustanovení upravuje i reklamu na doplňky stravy. Doplněk stravy definuje zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích jako potravinu, jejímž účelem je doplňovat běžnou stravu a která je koncentrovaným zdrojem vitaminů a minerálních látek nebo dalších látek s nutričním nebo fyziologickým účinkem, obsažených v potravině samostatně nebo v kombinaci, určená k přímé spotřebě v malých odměřených množstvích. Dle ustanovení § 5d odst. 3 zákona č. 40/1995 Sb. reklama na takovýto doplněk stravy musí obsahovat zřetelný, v případě tištěné reklamy dobře čitelný, text "doplněk stravy". Obdobná podmínka platí i pro potraviny pro zvláštní výživu, kdy reklama na ně musí obsahovat zřetelný text "potravina pro zvláštní výživu" (tyto potraviny upravuje vyhláška č. 54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a způsobu jejich použití).

Co se týče regulace reklamy na počáteční kojeneckou výživu (počáteční kojenecká výživa je definována též ve vyhlášce č. 54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a způsobu jejich použití), zákon č. 40/1995 Sb. stanoví, že taková reklama musí obsahovat pouze vědecké a věcně správné údaje, může být uváděna pouze v publikacích zaměřených na péči o kojence a ve vědeckých publikacích a nesmí vést k závěru, že počáteční kojenecká výživa je rovnocenná mateřskému mléku nebo je lepší. Je též zakázáno např. rozdávání vzorků v prodejnách či předávání výrobků, vzorků nebo darů na podporu prodeje.

Regulace reklamy na hazardní hry

Zákon č. 40/1995 Sb. reguluje též reklamy na hazardní hry. Hazardní hry obecně upravuje zákon č. 186/2016 Sb. o hazardních hrách; podle tohoto zákona se hazardní hrou rozumí hra, sázka nebo los, do nichž sázející vloží sázku, jejíž návratnost se nezaručuje, a v nichž o výhře nebo prohře rozhoduje zcela nebo zčásti náhoda nebo neznámá okolnost. Reklamy na hazardní hry nesmí obsahovat sdělení, z něhož lze nabýt dojmu, že účast na hazardní hře může být zdrojem finančních prostředků podobně jako reálná výdělečná činnost. Reklama též nesmí být zaměřena na osoby mladší 18 let, nesmí zobrazovat takovéto osoby nebo užívat prvků, prostředky nebo akce, které takové osoby převážně oslovují. Zákon naopak přikazuje, aby takováto reklama obsahovala sdělení o zákazu účasti osob mladších 18 let na hazardní hře a viditelné a zřetelné varování ve znění: "Ministerstvo financí varuje: Účastí na hazardní hře může vzniknout závislost!". Zákon č. 231/2001 Sb. ani zákon č. 132/2010 Sb. už dále otázku reklamy na hazardní hry neřeší.

Správní dozor v oblasti reklamy na specifické komodity

Orgánem správního dozoru nad reklamou v rozhlasovém a televizním vysílání a v audiovizuálních mediálních službách na vyžádání je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „RRTV“). Toto platí i v případě reklam na specifické komodity, jako je tabák, alkohol, potraviny, humánní léčivé přípravky a doplňky stravy. Kompetence RRTV je pak dána i na základě zákona č. 40/1995 Sb., podle kterého je příslušným orgánem pro reklamu

šířenou v rozhlasovém a televizním vysílání a v audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a pro sponzorování v rozhlasovém a televizním vysílání a v audiovizuálních mediálních službách na vyžádání. Příslušnost RRTV je zakotvena i v rámci zákona č. 231/2001 Sb., podle kterého RRTV dohlíží na dodržování předpisů v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a monitoruje jeho obsah, tak v rámci zákona č. 132/2010 Sb., dle kterého monitoruje obsah audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání a ukládá sankce podle tohoto zákona. RRTV v rámci této své zákonné kompetence pravidelně monitoruje reklamu přítomnou ve vysílání a v audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a též se zabývá podněty jak ze strany spotřebitelů, tak dalších státních i soukromých institucí. V rámci své pravomoci může ukládat též správní tresty včetně pokut, které jsou příjmem státního rozpočtu. Kromě RRTV existují i další orgány státního dozoru nad dodržováním zákona č. 40/1995 Sb. Jejich kompletní výčet obsahuje ustanovení § 7 tohoto zákona, které je uvedeno v tabulce č. 3.

Tabulka č. 1 – Regulace reklamy na alkoholické nápoje

Dle zákona č. 40/1995 Sb. (§ 4)	Dle zákona č. 231/2001 Sb. (§ 52)
<p>Reklama na alkoholické nápoje nesmí:</p> <p>a) nabádat k nestřídmému užívání alkoholických nápojů anebo záporně či ironicky hodnotit abstinenci nebo zdrženlivost,</p> <p>b) být zaměřena na osoby mladší 18 let, zejména nesmí tyto osoby ani osoby, které jako mladší 18 let vyhlížejí, zobrazovat při spotřebě alkoholických nápojů nebo nesmí využívat prvky, prostředky nebo akce, které osoby mladší 18 let oslovují,</p> <p>c) spojovat spotřebu alkoholu se zvýšenými výkony nebo být užitá v souvislosti s řízením vozidla,</p> <p>d) vytvářet dojem, že spotřeba alkoholu přispívá ke společenskému nebo sexuálnímu úspěchu,</p> <p>e) tvrdit, že alkohol v nápoji má léčebné vlastnosti nebo povzbuzující nebo uklidňující účinek anebo že je prostředkem řešení osobních problémů,</p> <p>f) zdůrazňovat obsah alkoholu jako kladnou vlastnost nápoje.</p>	<p>Obchodní sdělení týkající se alkoholických nápojů nesmějí</p> <p>a) být zaměřeny speciálně na děti a mladistvé nebo zobrazovat děti a mladistvé konzumující alkoholické nápoje,</p> <p>b) spojovat spotřebu alkoholických nápojů se zvýšenými tělesnými výkony nebo řízením vozidla,</p> <p>c) vytvářet dojem, že spotřeba alkoholických nápojů přispívá ke společenskému nebo sexuálnímu úspěchu,</p> <p>d) tvrdit, že alkoholické nápoje mají léčebné, stimulační nebo uklidňující účinky nebo že jsou prostředkem řešení osobních konfliktů,</p> <p>e) podporovat nestřídmou spotřebu alkoholických nápojů nebo ukazovat abstinenci nebo umírněnost v požívání alkoholických nápojů v nepříznivém světle,</p> <p>f) zdůrazňovat vysoký obsah alkoholu jako pozitivní kvalitu alkoholického nápoje.</p>

Tabulka č. 2 – Regulace reklamy na humánní léčivé přípravky zaměřená na širokou veřejnost a na odborníky dle zákona č. 40/1995 Sb.

Reklama zaměřená na širokou veřejnost (§ 5a)	Reklama zaměřená na odborníky (§ 5b)
<p>(1) Předmětem reklamy určené široké veřejnosti mohou být humánní léčivé přípravky, které jsou podle svého složení a účelu uzpůsobeny a koncipovány tak, že mohou být použity bez stanovení diagnózy, předpisu nebo léčení praktickým lékařem, popřípadě na radu lékárníka.</p> <p>(2) Předmětem reklamy zaměřené na širokou</p>	<p>(1) Reklama na humánní léčivé přípravky zaměřená na odborníky může být šířena pouze prostřednictvím komunikačních prostředků určených převážně pro tyto odborníky (například odborných neperiodických publikací, odborného periodického tisku, odborných audiovizuálních pořadů).</p>

<p>veřejnost nesmí být</p> <p>a) humánní léčivé přípravky, jejichž výdej je vázán pouze na lékařský předpis,</p> <p>b) humánní léčivé přípravky obsahující omamné nebo psychotropní látky.</p> <p>(3) Ustanovení odstavce 2 se nevztahuje na humánní léčivé přípravky použité v rámci vakcinační akce schválené Ministerstvem zdravotnictví.</p> <p>(4) Zakazuje se poskytování vzorků humánních léčivých přípravků široké veřejnosti.</p> <p>(5) Reklama zaměřená na širokou veřejnost musí</p> <p>(a) být formulována tak, aby bylo zřejmé, že výrobek je humánním léčivým přípravkem,</p> <p>(b) obsahovat název humánního léčivého přípravku tak, jak je uveden v rozhodnutí o registraci. Pokud humánní léčivý přípravek obsahuje jen jednu léčivou látku, musí reklama obsahovat i běžný název tohoto humánního léčivého přípravku,</p> <p>(c) obsahovat informace nezbytné pro správné použití humánního léčivého přípravku,</p> <p>(d) obsahovat zřetelnou, v případě tištěné reklamy dobře čitelnou, výzvu k pečlivému pročení příbalové informace.</p> <p>(6) Reklama na humánní léčivé přípravky, u kterých nebyla v rámci registračního řízení posuzována účinnost 15a), může obsahovat pouze údaje uváděné na obalu či v příbalové informaci těchto humánních léčivých přípravků podle zvláštních právních předpisů.</p> <p>(7) Reklama zaměřená na širokou veřejnost nesmí</p> <p>a) vyvolávat dojem, že porada s lékařem, lékařský zákrok nebo léčba nejsou potřebné, zvláště nabídkou stanovení diagnózy nebo nabídkou léčby na dálku,</p> <p>b) naznačovat, že účinky podávání humánního léčivého přípravku jsou zaručené, nejsou spojeny s nežádoucími účinky nebo jsou lepší či rovnocenné účinkům jiné léčby nebo jiného humánního léčivého přípravku,</p>	<p>(2) Reklama podle odstavce 1 musí obsahovat</p> <p>a) přesné, aktuální, prokazatelné a dostatečně úplné údaje umožňující odborníkům vytvořit si vlastní názor o terapeutické hodnotě humánního léčivého přípravku. Údaje převzaté z odborných publikací nebo z odborného tisku musí být přesně reprodukovány a musí být uveden jejich zdroj,</p> <p>b) základní informace podle schváleného souhrnu údajů o přípravku, včetně data schválení nebo poslední revize,</p> <p>c) informaci o způsobu výdeje humánního léčivého přípravku podle rozhodnutí o registraci,</p> <p>d) informaci o způsobu hrazení z prostředků veřejného zdravotního pojištění.</p> <p>Ustanovení tohoto odstavce neplatí pro reklamu na humánní léčivé přípravky, u kterých nebyla v rámci registračního řízení posuzována účinnost 15a). Pro obsah reklamy zaměřené na odborníky na tyto přípravky platí § 5a odst. 6.</p> <p>(3) Obchodní zástupce musí při každé návštěvě provedené za účelem reklamy humánního léčivého přípravku předat navštívenému odborníkovi souhrn údajů o každém humánním léčivém přípravku, který je předmětem reklamy, a informaci o způsobu hrazení těchto humánních léčivých přípravků. Obchodní zástupce je povinen bez zbytečného odkladu předávat příslušnému držiteli rozhodnutí o registraci 17a) informace o významných skutečnostech, o kterých se při výkonu své činnosti dozví, týkajících se použití léčivého přípravku, pro který provádí reklamu, a to zejména o všech nežádoucích účincích jemu ohlášených navštívenými osobami.</p> <p>(4) V souvislosti s reklamou na humánní léčivé přípravky zaměřenou na odborníky se zakazuje jim nabízet, slibovat nebo poskytovat dary nebo jiný prospěch, ledaže jsou nepatrné hodnoty a mají vztah k jimi vykonávané odborné činnosti.</p> <p>(5) Rozsah bezplatně poskytovaného</p>
--	--

<p>c) naznačovat, že používáním humánního léčivého přípravku se zlepšil zdravotní stav toho, kdo jej užívá,</p> <p>d) naznačovat, že nepoužitím humánního léčivého přípravku může být nepříznivě ovlivněn zdravotní stav osob, s výjimkou vakcinačních akcí schválených Ministerstvem zdravotnictví,</p> <p>e) být zaměřena výhradně na osoby mladší 15 let,</p> <p>f) doporučovat humánní léčivý přípravek s odvoláním na doporučení vědců, zdravotnických odborníků nebo osob, které jimi nejsou, ale které by díky svému skutečnému nebo předpokládanému společenskému postavení mohly podpořit spotřebu humánních léčivých přípravků,</p> <p>g) naznačovat, že humánní léčivý přípravek je potravinou nebo kosmetickým přípravkem nebo jiným spotřebním zbožím,</p> <p>h) naznačovat, že bezpečnost či účinnost humánního léčivého přípravku je zaručena pouze tím, že je přírodního původu,</p> <p>i) popisem nebo podrobným vylíčením konkrétního průběhu určitého případu vést k možnému chybnému stanovění vlastní diagnózy,</p> <p>j) poukazovat nevhodným, přehnaným nebo zavádějícím způsobem na možnost uzdravení,</p> <p>k) používat nevhodným, přehnaným nebo zavádějícím způsobem vyobrazení změn na lidském těle způsobených nemocí či úrazem nebo působení humánního léčivého přípravku na lidské tělo nebo jeho části.</p> <p>(8) Jestliže je reklama zaměřená na širokou veřejnost zamýšlena jako připomínka humánního léčivého přípravku, nesmí obsahovat jiné údaje než název humánního léčivého přípravku tak, jak je uveden v rozhodnutí o registraci, nebo jeho mezinárodní nechráněný název, jestliže takový existuje, popřípadě ochrannou známku.</p>	<p>pohoštění a ubytování</p> <p>a) při setkání navštěvovaném odborníky konaném za účelem podpory předepisování, prodeje, výdeje nebo spotřeby humánních léčivých přípravků, nebo</p> <p>b) při setkání odborníků konaném za odborným nebo vědeckým účelem, musí být přiměřený, s ohledem na hlavní účel setkání vedlejší, a nesmí být rozšířen na jiné osoby než odborníky; v takovém případě pro rozsah poskytovaného pohoštění a ubytování neplatí zákaz podle odstavce 4.</p> <p>(6) Odborníci nesmí v souvislosti s reklamou humánních léčivých přípravků vyžadovat ani přijímat výhody zakázané podle odstavce 4 nebo které jsou v rozporu s odstavcem 5.</p> <p>(7) Vzorky humánních léčivých přípravků mohou být poskytnuty pouze výjimečně osobám oprávněným je předepisovat, a to v omezeném počtu nejvýše pro jeden kalendářní rok, každý vzorek musí odpovídat nejmenšímu balení humánního léčivého přípravku uvedenému na trh a musí být označen nápisem "Neprodejný vzorek" nebo "Bezplatný vzorek". Přípravky obsahující omamné a psychotropní látky 16) se nesmí poskytovat. Vzorky humánních léčivých přípravků lze poskytovat pouze na písemnou žádost osoby oprávněné je předepisovat, která je podepsaná a je na ní datum vystavení.</p> <p>(8) Jestliže je reklama zaměřená na odborníky zamýšlena jako připomínka humánního léčivého přípravku, nesmí obsahovat jiné údaje než název humánního léčivého přípravku tak, jak je uveden v rozhodnutí o registraci, nebo jeho mezinárodní nechráněný název, jestliže takový existuje, popřípadě ochrannou známku.</p>
---	--

Tabulka č. 3 – Orgány příslušné k doзору nad dodržováním zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy (§ 7 zákona)

Orgány příslušnými k výkonu dozoru nad dodržováním tohoto zákona (dále jen "orgán dozoru") jsou

a) Rada pro rozhlasové a televizní vysílání pro reklamu šířenou v rozhlasovém a televizním vysílání a v audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a pro sponzorování v rozhlasovém a televizním vysílání a v audiovizuálních mediálních službách na vyžádání,

b) Státní ústav pro kontrolu léčiv pro reklamu na humánní léčivé přípravky, na lidské tkáň a buňky a sponzorování v této oblasti, s výjimkou působnosti podle písmena a),

c) Ministerstvo zdravotnictví pro reklamu na zdravotní služby a sponzorování v této oblasti, s výjimkou působnosti podle písmena a),

d) Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský pro reklamu na přípravky na ochranu rostlin a pomocné prostředky, s výjimkou působnosti podle písmena a),

e) Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv pro reklamu na veterinární léčivé přípravky, s výjimkou působnosti podle písmena a),

f) Úřad pro ochranu osobních údajů pro nevyžádanou reklamu šířenou elektronickými prostředky podle zvláštního právního předpisu, je-li způsob šíření této reklamy nekalou obchodní praktikou,

g) Státní zemědělská a potravinářská inspekce pro požadavky stanovené zákonem o potravinách a tabákových výrobcích, zejména pokud jde o uvedení informace naznačující, že země původu potraviny je Česká republika, pro výživové nebo zdravotní tvrzení podle přímo použitelného předpisu Evropské unie o výživových a zdravotních tvrzeních, pro zavádějící informaci užitou v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o poskytování informací o potravinách spotřebitelům a pro údaje použité v rozporu s přímo použitelnými předpisy Evropské unie, které stanoví pravidla pro použití označení původu, zeměpisných označení a tradičních výrazů v reklamě na potraviny, včetně sponzorování, s výjimkou působnosti podle písmena a),

h) celní úřady pro reklamu, propagaci nebo podporu hazardních her zakázaných podle zákona upravujícího hazardní hry, a sponzorování v této oblasti, s výjimkou působnosti podle písmene a),

i) krajské živnostenské úřady v ostatních případech.

16. Mediální gramotnost a role koregulace a samoregulace v médiích

Mediální gramotnost

Pojem mediální gramotnost

Mediální gramotnost je obvykle chápána jako kompetence zahrnující několik schopností, mezi které patří schopnost vyhledávat informace a obsahy, porozumět jejich významům, schopnost analyzovat sdělení a porovnávat s dosavadními zkušenostmi a schopnost kriticky hodnotit. Mediálně gramotný jedinec by tudíž měl být schopen orientovat se v současném mediálním prostředí a ve sděleních, která jsou mu médii nabízena. Potřeba mediální gramotnosti je v tomto ohledu často zmiňována v souvislosti s rostoucím jevem medializace. Medializací se rozumí skutečnost, že stále více společensky významných, konstitutivních komunikačních aktivit (ekonomické, politické i kulturní povahy) se odehrává prostřednictvím těchto médií, a tedy s jejich aktivní účastí; jedná se tedy o sociální změnu, jejíž podstatou je nebyvalé rozšíření komunikačních médií a jejich stále zřetelnější podíl na životě společnosti.

Neustále se zvětšuje vliv médií jak na veřejný život, kde se promítá mj. do obsahu a formy veřejné diskuse, tak na schopnost obyvatel fungovat v současném světě. Důsledkem mediální gramotnosti obyvatel (či naopak její absence) je jejich schopnost orientovat se v informacích, které jsou jim prostřednictvím médií poskytovány, vyhodnocovat tyto informace a dávat je do souvislostí. Tato schopnost je klíčová k tomu, aby se občan orientoval v rámci veřejné debaty o společenských otázkách a byl schopen činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Takovýto informovaný občan je pak nutnou podmínkou pro fungující demokratický systém jakožto účastník veřejné debaty i účastník politického života. K tomu, aby jedinec získal kompetence, které jsou součástí mediální gramotnosti, by měla sloužit mediální výchova; ta je dnes mj. i součástí českého vzdělávacího systému na základních i středních školách (viz níže).

Ohledně širšího rámce pojmu mediální gramotnosti je možné odkázat na stále se rozvíjející odbornou literaturu, která se mediální gramotností zabývá z hlediska sociologie či mediálních studií; zde je možné zmínit např. práce prof. PhDr. Jana Jiráka, Ph.D. (viz např. publikace „Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání“ kolektivu autorů pod vedením Jan Jiráka a Radima Woláka, vydaná v Praze v roce 2007 vydavatelstvím Českého rozhlasu *Radioservis*).

Z hlediska právní úpravy byla mediální gramotnost definována směrnicí č. 2010/13/EU o audiovizuálních mediálních službách, jejíž předchůdkyní byla směrnice o „televizi bez hranic“ (č. 89/552/ES). Směrnice přináší tuto definici: „*Mediální gramotnost se týká dovedností, znalostí a porozumění, které spotřebitelům umožňují efektivní a bezpečné využívání médií. Mediálně gramotní lidé by měli být schopni provádět informovanou volbu, chápat povahu obsahu a služeb a být schopni využívat celé šíře příležitostí, které nabízejí nové komunikační technologie. Měli by být schopni lépe chránit sebe a své rodiny před škodlivým nebo urážlivým obsahem. Proto je třeba rozvoj mediální gramotnosti ve všech oblastech společnosti podporovat a pečlivě sledovat její pokrok.*“ Český právní řád předtím pojem mediální gramotnost neznal a mediální gramotnost byla do zákona č. 231/2001 Sb. a

mezi kompetence Rady pro rozhlasové a televizní vysílání přidána až novelou zákona č. 231/2001 Sb. účinnou od 1. června 2010.

Postavení Rady pro rozhlasové a televizní vysílání

Zákon č. 231/2001 Sb. nyní Radě pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „RRTV“) dává několik kompetencí pro rozvoj mediální gramotnosti v ČR- RRTV se v první řadě podílí se svými stanovisky a návrhy na vytváření zásad státní politiky České republiky ve vztahu k vysílání a koncepci jeho rozvoje a ve vztahu ke zvyšování úrovně mediální gramotnosti. RRTV dle zákona č. 231/2001 Sb. také spolupracuje se samoregulační orgány, je-li spolupráce samoregulačním orgánem písemně vyžádána, při zavádění opatření na podporu mediální gramotnosti.

Ze zákona č. 231/2001 Sb. RRTV vyplývá též povinnost předkládat Poslanecké sněmovně každoročně výroční zprávu o své činnosti, přičemž tato zpráva musí obsahovat též informaci o úrovni mediální gramotnosti ve vztahu k novým komunikačním technologiím a o opatřeních přijímaných na podporu mediální gramotnosti ze strany provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání, provozovatelů převzatého vysílání, poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání a samoregulačních orgánů. Provozovatelé jsou v tomto směru povinni na písemnou výzvu poskytnout RRTV vyjádření a informace o opatřeních, které přijali na podporu mediální gramotnosti. Zákon č. 231/2001 Sb. přitom neukládá provozovatelům povinnost opatření na podporu mediální gramotnosti přijmout. Provozovatelé jsou tudíž povinni RRTV informovat o přijatých opatřeních, a to i v případě, že žádná taková opatření nepřijali. Kromě takto získaných informací RRTV též např. v roce 2010 zadala zpracování výzkumu úrovně mediální gramotnosti v České republice. V rámci studie byla v první fázi zkoumána mediální gramotnost populace starší 15 let a ve druhé fázi osob mladších 15 let. Po pěti letech pak RRTV zadala další studii za účelem zhodnocení aktuálního stavu mediální gramotnosti a vývoje od doby provedení první studie; tato studie byla zpracována v roce 2016. V tomto roce RRTV zadala studii „Mediální gramotnost ohrožených skupin“, v rámci této studie byla zkoumána mediální gramotnost seniorů a etnických a národnostních menšin. Následně pak v roce 2018 RRTV zadala studii „Děti a rozhlasové vysílání“, jejímž cílem bylo zjistit, jaký vztah mají k rádiu současné děti a dospívající, a studii „HbbTV a jeho uživatelé“ o zastoupení nejnovějších technologií v oblasti televizního vysílání v domácnostech a o míře jejich využívání diváky. Závěry všech těchto studií byly zveřejněny způsobem umožňujícím dálkový přístup.

RRTV se kromě výše zmíněných povinností věnuje též řadě dalších aktivit, které přispívají k rozvoji mediální gramotnosti v České republice. RRTV každoročně pořádá konferenci Mediální reflexe, která si klade za cíl vytvořit prostor pro setkávání a diskusi mezi mediálními odborníky, profesionály z oboru i širokou veřejností. V rámci Zlínského filmového festivalu též pořádá konferenci „Média dětem, média s dětmi“, která se prostřednictvím různých témat zabývá vztahem dětí a dospívajících k současným médiím a dopady médií na ně. RRTV též pořádá další mediálně vzdělávací přednášky na témata související s její činností. Součástí aktivit RRTV v rámci mediální gramotnosti je i zřízení webu Děti a média, který slouží jako platforma pro prezentaci a výměnu odborných názorů a zároveň si klade za cíl nabídnout

pomoc a informace rodičům, kteří chtějí eliminovat rizika negativního působení médií na děti. RRTV také realizovala televizní kampaň „Vaše dítě, vaše televize, vaše zodpovědnost“, která byla vysílána v České televizi, na Nově, Primě a Televizi Barrandov. RRTV konečně přispívá k mediální gramotnosti i sdílením zkušeností z oblasti své působnosti s nejširším okruhem veřejnosti a kontinuálním zveřejňováním všech dokumentů majících souvislost s činností RRTV, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup na její internetové stránce <http://www.rrtv.cz>.

Vzdělávací systém a další subjekty působící na poli mediální gramotnosti

Od roku 2005 téma mediální výchovy reflektuje český školský systém, který v Rámcových vzdělávacích programech vyžaduje po všech základních a středních školách vytvoření Školních vzdělávacích programů, které musí zahrnovat mediální výchovu. V rámci základních škol má škola mediální výchovu realizovat na prvním i druhém stupni. Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se má jednat o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními; dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Oblastí mediální gramotnosti se zabývá i mnoho organizací v neziskovém sektoru. Je možné zmínit např. organizaci Člověk v tísni. Mediální gramotnost je součástí vzdělávacího programu Jeden svět na školách, který Člověk v tísni organizuje již od roku 2001. V rámci tohoto programu uspořádala organizace též reprezentativní výzkum s názvem Mediální gramotnost středoškoláků a jejich postoje k médiím. Z výzkumu vyplynuly dvě závěrečné zprávy, jedna zachycující výsledky pro celou ČR a druhá zaměřená na výsledky v rámci Prahy. Organizace Člověk v tísni též založila neformální společenství organizací a subjektů podílejících se na mediálním vzdělávání pod názvem Platforma pro mediální vzdělávání; mezi tyto organizace patří mj. Národní ústav pro kybernetickou bezpečnost. Mezi další organizace, které se zabývají rozvojem mediální gramotnosti, patří např. think-tank Evropské hodnoty, projekt Demagog.cz a též internetová vzdělávací platforma Svět médií (svetmedii.info)

Koregulace a samoregulace v médiích

Koregulace

Koregulace obecně znamená stav, kdy je určitá oblast regulována kombinací státního dozoru a samoregulačních mechanismů. Státní orgány by v takovém případě mohly předávat část svých kompetencí na samoregulační sdružení nebo orgány, které by v rámci takto předaných kompetencí zajišťovaly regulaci dané oblasti (v tomto případě médií).

Režim koregulace je řešen v rámci Směrnice EP a Rady 2018/1808 (dále jen „směrnice“), kterou se mění směrnice 2010/13/EU. Tato směrnice mj. uvádí, že koregulace ve své

minimální podobě poskytuje v souladu s právními tradicemi členských států právní vazbu mezi samoregulací a vnitrostátním zákonodárcem, přičemž v rámci koregulace sdílejí regulativní úlohu zúčastněné strany a vláda nebo vnitrostátní regulační orgány nebo subjekty. Dle směrnice úloha příslušných veřejných orgánů zahrnuje uznání režimu koregulace, audit jeho procesů a financování tohoto režimu, přičemž koregulace by měla ponechávat možnost, aby stát zasáhl v případě, že cíle nejsou plněny.

Směrnice dále stanoví požadavky na případné koregulační kodexy, přijaté členskými státy. Podle směrnice členské státy podporují využívání koregulace a napomáhají rozvoji samoregulace prostřednictvím kodexů chování přijatých na vnitrostátní úrovni v oblastech koordinovaných touto směrnicí v rozsahu, v jakém to dovolují jejich právní řády, přičemž tyto kodexy musí být takové, že je přijímají hlavní zúčastněné subjekty v dotčených členských státech, stanovit jasně a jednoznačně své cíle, zajišťovat pravidelné, transparentní a nezávislé sledování a vyhodnocování toho, jak je dosahováno vytyčených cílů, a zajišťovat účinné prosazování včetně účinných a přiměřených sankcí.

Je nicméně potřeba zdůraznit, že směrnice se nesnaží členské státy zavazovat k zavedení režimu samoregulace ani režimu koregulace, či omezovat stávající iniciativy týkající se koregulace, které již v členských státech existují a účinně fungují. Členské státy (a tudíž ani Česká republika) tudíž nejsou povinny koregulační režimy zavádět. Je potřeba též připomenout, že směrnice dosud nebyla do českého právního řádu transponována. V rámci současné podoby českého právního řádu je nicméně zakotvena určitá míra spolupráce mezi Radou pro rozhlasové a televizní vysílání a samoregulačními subjekty.

Samoregulace

V rámci samoregulace si subjekty působící v určité oblasti samy nastavují určitá pravidla, která se zavazují dodržovat. Teoreticky by mohl existovat stav absolutní samoregulace, kdy by takováto pravidla byla tím jediným, co chování subjektů reguluje. V rámci českého mediálního prostředí ale takovýto stav není možný, neboť existuje zákonná regulace médií. Samoregulace zde tudíž nemůže mít za cíl nahrazovat zákonnou úpravu, ale často se snaží doplnit k ní další roviny, které by subjekty působící v dané oblasti měly dodržovat. Typicky se jedná např. o požadavek na zachovávání etických standardů v oboru (v tomto ohledu je možno zmínit např. Etický kodex novináře, viz níže).

Významu a postavení samoregulace se věnuje do českého právního řádu zatím netransponovaná Směrnice EP a Rady 2018/1808. (stejně jako v případě koregulace výše). Podle této směrnice „samoregulace je typem dobrovolné iniciativy umožňující hospodářským subjektům, sociálním partnerům a nevládním organizacím a sdružením přijímat společné pokyny pro sebe samotné“. Podle směrnice by členské státy měly uznat úlohu, kterou může hrát účinná samoregulace jako doplněk právních předpisů a zavedených legislativních, soudních a správních mechanismů. Podle směrnice by ale samoregulace neměla nahrazovat povinnosti vnitrostátního zákonodávce

Spolupráce mezi Radou pro rozhlasové a televizní vysílání a samoregulačními subjekty

V rámci současné právní úpravy je zakotvena určitá míra spolupráce mezi RRTV a vymezenými subjekty samoregulace. Podle zákona č. 231/2001 Sb. RRTV spolupracuje v rozsahu své působnosti se samoregulačními orgány, je-li spolupráce samoregulačním orgánem písemně vyžádána, a to zejména při vytváření účinných samoregulačních systémů a při zavádění opatření na podporu mediální gramotnosti. Samoregulační orgány jsou definovány jako právnické osoby, jejichž předmět činnosti zahrnuje samoregulaci v některé z oblastí upravených tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem a na této samoregulaci se aktivně podílejí provozovatelé vysílání, provozovatelé převzatého vysílání nebo poskytovatelé audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání RRTV seznam spolupracujících samoregulačních orgánů zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup. Takovými samoregulačními orgány jsou Asociace televizních organizací a Sdružení pro internetový rozvoj v České republice (viz níže).

Spolupráce RRTV se samoregulačními orgány je součástí i zákona č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání. Dle ustanovení § 13 tohoto zákona má RRTV při určení druhu a výměry správního trestu přihlídnout také ke stanovisku věcně příslušného samoregulačního orgánu uvedeného v seznamu spolupracujících samoregulačních orgánů (v tomto případě se jedná opět o Sdružení pro internetový rozvoj v České republice).

Subjekty samoregulace v České republice

V rámci této podkapitoly jsou uvedeny nejvýznamnější příklady samoregulačních subjektů, které působí v oblasti médií. Velká část těchto sdružení v rámci samoregulace vydala i vnitřní předpisy, které jsou její členové povinni plnit a které jsou doplněním existující zákonné úpravy. Na závěr je též uveden specifický příklad samoregulace, kterým jsou etické kodexy provozovatelů vysílání ze zákona (tj. Českého rozhlasu a České televize).

- Sdružení pro internetový rozvoj v České republice (SPIR)

Sdružení pro internetový rozvoj v České republice bylo založeno v roce 2000; v současnosti má 46 členů. V rámci své činnosti mj. realizuje výzkum návštěvnosti a sociodemografického profilu návštěvníků internetu a projekt monitoringu internetové reklamy. SPIR je samoregulátorem v oblasti obsahu na internetu a v oblasti nativní reklamy (takovouto reklamou se rozumí placené umístění obsahu ve stejném formátu a designu jako redakční obsah se všemi shodnými náležitostmi); za tímto účelem byla v rámci SPIR zřízena pro samoregulaci obsahu na internetu, jejímž cílem je mj. tvorba kodexů a stanovisek pro oblast tvorby a přebírání obsahu, vyřizování stížností, spolupráce na tvorbě právních norem v této oblasti a spolupráce s RRTV v rámci regulace a samoregulace v oblasti obsahu na internetu. V rámci této samoregulace Komise vydala dokumenty „Etický kodex přebírání a využívání cizího obsahu na internetu“ a „Pravidla pro nativní reklamu“. SPIR byl stejně jako ATO zařazen RRTV do Seznamu spolupracujících samoregulačních orgánů.

- Asociace televizních organizací (ATO)

Asociace televizních organizací byla založena v roce 1997 jako zájmové sdružení právnických osob. Mezi členy ATO patří Česká televize (coby provozovatel televizního vysílání ze zákona), FTV Prima spol. s r.o., TV Nova s.r.o., Asociace mediálních agentur, Atmedia Czech s.r.o. (jedná se o obchodní zastupitelství tematických televizních stanic, např. Eurosport či Filmbox) a společnost Stanice O, a.s. Přidruženými členy jsou Barrandov Televizní Studio, a.s., Asociace producentů v audiovizí, Seznam.cz TV a AMC Networks, obchodními partnery jsou pak Šlágr TV, spol. s r.o. a Regionální televize CZ, s.r.o. ATO tudíž sdružuje většinu významných provozovatelů televizního vysílání v ČR. Mezi cíle ATO patří vytváření systému etické regulace v oblasti výroby a vysílání zpravodajských a publicistických pořadů členů ATO a systému samoregulace ve všech oblastech upravených zákonem 231/2001 Sb. nebo jiným zvláštním předpisem upravujícím oblast televizního vysílání. V rámci tohoto cíle asociace přijala „Etický kodex redaktorů zpravodajských, politicko-publicistických a ostatních publicistických pořadů“ a „Kodex pravidel pro umístění produktu v televizním vysílání“. ATO jako samoregulační orgán vydává též svá stanoviska při ukládání pokut RRTV a podílí se na jednání v rámci legislativy v oblasti rozhlasového a televizního vysílání. RRTV zařadila ATO do Seznamu spolupracujících samoregulačních orgánů.

- Asociace komerčních televizí (AKTV)

Od ATO je třeba odlišit Asociaci komerčních televizí, jejímiž členy jsou FTV Prima spol. s r.o., TV Nova s.r.o. a Stanice O, a.s. AKTV je sdružením provozovatelů pozemního televizního vysílání, jehož cílem je hájit, podporovat a prosazovat společné zájmy komerčních vysílatelů v České republice. V rámci naplňování tohoto cíle se AKTV snaží mj. iniciovat tvorbu příslušné legislativy ve vztahu ke komerčnímu televiznímu vysílání a též podílet se na vytvoření funkčního systému samoregulace či koregulace v klíčových oblastech, které ovlivňují televizní vysílání. Na rozdíl od ATO není AKTV zařazena RRTV do Seznamu spolupracujících samoregulačních orgánů.

- Asociace provozovatelů soukromého vysílání (APSV)

Asociace provozovatelů soukromého vysílání má za cíl sdružovat soukromoprávní provozovatele rozhlasového vysílání s licenci; byla založena již v roce 1992 a funguje jako sdružení právnických osob s dobrovolným členstvím. V současné době má cca 25 členů, mezi něž patří velká většina provozovatelů rozhlasového vysílání s licenci. Mezi cíle asociace patří mj. zasazovat se o prosazování nezávislého šíření informací a o nezávislost rozhlasového vysílání, předkládat návrhy a jednat se státními orgány a dalšími organizacemi a též usilovat o vytváření potřebných legislativních podmínek k provozování soukromého rozhlasového vysílání v České republice. Asociace se podílí mj. na jednáních v rámci tvorby nové zákonné úpravy v oblasti rozhlasového vysílání či na jednáních o dalším průběhu digitalizace rozhlasového vysílání. Informace o asociaci je možné najít mj. i na jejích internetových stránkách www.apsv.cz.

- Rada pro reklamu

Dalším příkladem samoregulačního orgánu je Rada pro reklamu, která byla založena v roce 1994 zadavateli, agenturami a médii. Jejím cílem je samoregulace v oblasti reklamy a péče o etiku reklamy. V rámci tohoto cíle Rada pro reklamu vydává etické kodexy reklamní činnosti, vyřizuje stížnosti v oblasti reklamní etiky, provádí expertní činnost a též spolupracuje se státními orgány, soudy a jinými subjekty. Rada pro reklamu zřídila Arbitrážní komisi; jedná se o 13členný nezávislý expertní tým, který posuzuje stížnosti na neetické reklamy. Rada pro reklamu v rámci své samoregulační činnosti také vydala Kodex reklamy. Tento dokument nenahrazuje právní regulaci reklamy, nýbrž na ni má navazovat doplněním o etické zásady, přičemž má být určen všem subjektům působícím v oblasti reklamy a stanoví jim pravidla profesionálního chování. Všechny subjekty, které se řídí Kodexem reklamy, se tudíž musí v první řadě řídit zákonnou regulací reklamy (v oblasti médií tedy především zákonem č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, zákonem č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, a zákonem č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání). Na základě Kodexu reklamy je možné podávat stížnosti na možné neetické reklamy, které projednává výše uvedená Arbitrážní komise. Ta stížnosti posuzuje a vydává arbitrážní nálezy, v rámci kterých určuje, zda napadená reklama odporuje Kodexu reklamy; v takovém případě může Arbitrážní komise doporučit stažení reklamy či její úpravu. Nemůže ale za porušení Kodexu reklamy udělit sankci. Další informace týkající se Rady pro reklamu je možné najít na jejích internetových stránkách www.rpr.cz.

- Syndikát novinářů ČR

Příkladem profesní novinářské organizace je Syndikát novinářů ČR, který byl založen již v roce 1989 jako dobrovolné profesní sdružení novinářů a jehož členy se mohou stát aktivní novináři i studenti žurnalistiky. Mezi cíle syndikátu patří mj. hájit principy svobody tisku a dalších sdělovacích prostředků a též udržovat profesionální standardy novinářů a zlepšovat je. V rámci samoregulační působnosti vydal syndikát Etický kodex novináře, který jsou všichni členové povinni dodržovat (kromě toho syndikát vyzval všechny novináře bez ohledu na členství k dodržování tohoto kodexu).

- Samoregulace provozovatelů vysílání ze zákona – etické kodexy

Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, zařadil mezi působnosti Rady Českého rozhlasu předkládat Poslanecké sněmovně ke schválení Kodex Českého rozhlasu, který stanoví zásady naplňování veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání. Obdobně zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, zařadil mezi působnosti Rady České televize předkládat Poslanecké sněmovně ke schválení Kodex České televize, který stanoví zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání.

Provozovatelům vysílání ze zákona tudíž byla dána povinnost vytvořit si vlastní vnitřní dokument, který je fakticky určitým typem samoregulace, neboť si v rámci něj provozovatelé stanovují podmínky, které následně musí dodržovat. Od klasické samoregulace se nicméně oba kodexy odlišuje nejen to, že jejich vytvoření plyne ze zákona, ale i to, že jsou předkládány ke schválení Poslanecké sněmovně. Specifikem

je zde i to, že porušení těchto kodexů je kvalifikováno jako porušení pracovní kázně dle zákoníku práce; porušení má tudíž nejen etické aspekty, ale i důsledky právní.

Kodex Českého rozhlasu byl v současné podobě schválen Poslaneckou sněmovnou v roce 2004; stanovuje základní principy a zásady fungování Českého rozhlasu a též definuje práva a povinnosti Českého rozhlasu a jeho zaměstnanců vzhledem k veřejnosti; mj. též řeší etické normy, které musí splňovat zpravodajství Českého rozhlasu, a zásady ochrany posluchačů jakožto konzumentů obsahu. Obdobně Kodex České televize, který byl schválen Poslaneckou sněmovnou v roce 2003, upravuje principy a zásady fungování České televize a podle své preambule si klade za cíl mj. přispět k rozvoji veřejné služby, kterou poskytuje Česká televize, a představovat závazek kvality daný divákům a veřejnosti. I zde též kodex stanovuje principy novinářské etiky svých zaměstnanců a ochranu a službu divákům.

17. Licenční řízení pro udělení licence k rozhlasovému a televiznímu vysílání a evidenci audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání

V rámci této kapitoly je pojednáno v první řadě o licenčním řízení podle zákona č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání, o registraci převzatého vysílání a konečně pak o evidenci audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání dle zákona č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání.

Licenční řízení

V rámci licenčního řízení provozovatelé žádají o udělení licence k rozhlasovému a televiznímu vysílání. Orgánem, který má kompetenci udělovat licence, je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „RRTV“), která podle ustanovení § 5 zákona č. 231/2001 Sb. uděluje, mění a odnímá licence k provozování rozhlasového a televizního vysílání a také vydává, mění a zrušuje rozhodnutí o registraci k provozování převzatého vysílání.

Licence je vždy nepřevoditelná na jinou osobu a uděluje se na dobu určitou, a to nejdéle na dobu 8 let k rozhlasovému vysílání a 12 let k televiznímu vysílání. Licence je nepřevoditelná na jinou osobu. Doby platnosti licence může RRTV jedenkrát prodloužit, a to u rozhlasového vysílání o dobu 8 let a u televizního vysílání o dobu 12 let. Licence nebude prodloužena v případě, kdy provozovatel zvláště závažným způsobem porušil některou z licenčních podmínek taxativně stanovených v § 12 zákona o vysílání nebo též pokud došlo ke změně plánu využití kmitočtového spektra.

Podmínky nutné k udělení licence

Zákon o vysílání v ustanovení 13 specifikuje podmínky, které musí splnit žadatelé o licenci bez ohledu na typ licence. Právnícká osoba, která chce získat licenci nebo registraci, musí splňovat podmínky stanovené pro podnikání v České republice stanovené obchodním zákoníkem a v případě, že se jedná o akciovou společnost, musí mít akce znějící na jméno. Fyzická osoba musí mít způsobilost k právním úkonům a musí též splňovat tytéž podmínky stanovené obchodním zákoníkem. Žadatel dále musí prokázat, že nemá v evidenci daní zachyceny daňové nedoplatky, nedoplatek pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pojistného na sociální zabezpečení nebo příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Dále nemůže žádat o licenci osoba, jíž byla v posledních 5 letech zrušena licence nebo registrace (pokud to nebylo na žádost provozovatele). Na základě zákona o střetu zájmů musí žadatel též doložit, že není veřejným funkcionářem, jemuž je podle zákona o střetu zájmů zakázáno provozovat rozhlasové nebo televizní vysílání, ani právnickou osobou, jejímž je takový veřejný funkcionář společníkem, členem nebo ovládající osobou. Žadatel též musí být bezúhonný (v případě právnické osoby se požadavek bezúhonnosti vztahuje na fyzické osoby, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jsou členy jejího statutárního nebo kontrolního orgánu).

Zákon o vysílání dále v ustanovení § 14 specifikuje náležitosti o licenci, kromě údajů sloužících k identifikaci žadatele musí žádost v případě právnické osoby obsahovat též údaje o všech společnících a osobách, které jsou statutárním orgánem nebo členem statutárního nebo kontrolního orgánu, a též údaje o výši základního kapitálu, o podílech na hlasovacích právech a vkladech společníků.

Licenční řízení k analogovému vysílání

Typy licenčního řízení můžeme rozdělit podle toho, o jaký typ vysílání se jedná. V první řadě je třeba pojednat o řízení o udělení licence k provozování rozhlasového a televizního vysílání šířeného prostřednictvím vysílačů, tj. k vysílání šířenému analogově. Fakticky se dnes takovéto licence udělují jen k provozování analogového rozhlasového vysílání, neboť analogové televizní vysílání již v České republice zaniklo a licence k analogovému vysílání se již neudělují. Řízení o udělení licence k takovému vysílání zahajuje RRTV, a to z vlastního podnětu nebo z podnětu uchazeče o licenci vyhlášením licenčního řízení; před zahájením řízení si RRTV musí vyžádat stanovisko Českého telekomunikačního úřadu vymezující územní rozsah vysílání. RRTV následně v rámci vyhlášení licenčního řízení stanoví časový a územní rozsah vysílání určený souborem technických parametrů.

Po vyhlášení licenčního řízení si jednotliví žadatelé mohou podávat žádosti o udělení licence; v případě více žádostí ve stejném licenčním řízení RRTV vede řízení společně. Podání žádosti je spojeno se zaplacením správního poplatku. Po obdržení žádostí RRTV nařídí veřejné slyšení, které se koná v sídle RRTV a je určeno k projednání otázek týkajících se programové skladby navrhované jednotlivými účastníky licenčního řízení; v rámci veřejného slyšení žadatelé představí své žádosti a parametry plánovaného programu, pro který žádají o udělení licence.

Po veřejném slyšení RRTV může přistoupit k vyhodnocení žádostí o udělení licence. V rámci toho vychází z ustanovení § 17 zákona o vysílání, které stanovuje skutečnosti významné pro rozhodování o žádostech o udělení licence. RRTV přitom není oprávněna stanovit nad rámec zákona ještě další kritéria, může si ale na základě svého správního uvážení stanovit dílčí kritéria v rámci kritérií určených zákonem. Pro zajištění přehlednosti a transparentnosti posuzování žádostí o udělení licence RRTV přijala vnitřní předpis, podle kterého provádí bodové vyhodnocení žádostí o licence v rámci jednotlivých kritérií či dílčích kritérií (jednotlivá kritéria jsou uvedena v příloze č. 1 tohoto textu). RRTV na základě tohoto vyhodnocení vybírá jednoho z žadatelů o licenci (bodové vyhodnocení žádosti se nicméně provádí i v případě, kdy se vede řízení s jediným žadatelem). O udělení licence RRTV následně rozhoduje na neveřejném zasedání hlasováním. Potřeba vybrat nejlepšího z žadatelů o licenci je dána tím, že analogové kmitočty jsou svou povahou vzácným statkem, a stát (respektive Rada jako správní orgán) má tedy povinnost nakládat s takovýmto statkem s péčí řádného hospodáře; povolení k nakládání s takovýmto vzácným statkem by tedy RRTV měla udělit tomu z uchazečů, který zajistí nejlepší využití statku a největší přínos pro budoucí posluchače.

Rozhodnutí o udělení licence obsahuje označení provozovatele vysílání a šířeného programu, dobu, na kterou byla licence udělena, územní a časový rozsah vysílání, základní programovou

specifikaci a další licenční podmínky. Rozhodnutí o udělení licence nabývá právní moci doručením posledního z účastníků řízení (tj. posledního z žadatelů o udělení licence). Proti rozhodnutí o neudělení licence může neúspěšný žadatel podat ve lhůtě do 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí správní žalobu, a to k Městskému soudu v Praze.

Licenční řízení k digitálnímu vysílání

O něco odlišný režim platí v případě licenčního řízení k vysílání šířeného prostřednictvím družic, kabelových systémů, k vysílání prostřednictvím zvláštních přenosových systémů a též k provozování digitálního pozemního vysílání. V takovémto licenčním řízení je jediným účastníkem řízení žadatel, přičemž řízení se zahajuje z jeho podnětu. Po obdržení žádosti je RRTV povinna nařídit ve lhůtě 30 dnů ústní jednání, v rámci kterého žadatel navrhuje programovou skladbu. Na udělení licence není právní nárok, nicméně RRTV může licenci neudělit pouze tehdy, pokud by žadatel nesplnil předpoklady k účasti v licenčním řízení dle ustanovení § 13 zákona o vysílání nebo pokud by navrhovaná programová skladba již dopředu porušovala povinnosti provozovatele vysílání stanovené v § 31 a § 32 odst. 1 zákona o vysílání (viz otázka č. 12 „Povinnosti provozovatelů vysílání“). RRTV tudíž v tomto případě neprovádí bodové vyhodnocení žádosti o udělení licence; pokud neshledá některý z výše uvedených důvodů pro neudělení, tak žadateli licenci udělí.

Změna licence

Provozovatel může za stanovených podmínek dosáhnout i změny již udělené licence. Tuto možnost mu dává ustanovení § 21 zákona o vysílání, podle kterého je provozovatel vysílání s licenci povinen předem požádat RRTV o písemný souhlas se změnou označení názvu programu, časového nebo územního rozsahu vysílání, licenčních podmínek, výše základního kapitálu, způsobu rozdělení hlasovacích práv, vkladu jednotlivých společníků (včetně obsahové specifikace a finančního ohodnocení nepeněžitých vkladů) nebo členů a výše jejich obchodních podílů, společenské nebo zakladatelské smlouvy, stanov a seznamu společníků nebo akcionářů. Změnu ostatních skutečností je provozovatel povinen RRTV pouze oznámit. V řízení o změně rozhlasové licence šířené prostřednictvím vysílačů (tj. „analogově“) jsou kromě samotného žadatele účastníky i žadatelé, jejichž žádosti o licenci k provozování rozhlasového vysílání s využitím totožného souboru technických parametrů byly zamítnuty. RRTV je povinna o žádosti o změnu licence rozhodnout ve lhůtě 60 dnů, přičemž souhlas neudělí pouze tehdy, pokud by změna vedla k neudělení licence na základě veřejného slyšení. Není přitom možné jakkoli měnit základní programovou specifikaci vysílaného programu.

Evidenci licencí udělených podle zákona č. 231/2001 Sb. vede RRTV, přičemž seznam držitelů licencí je dostupný na internetových stránkách RRTV.

Registrace převzatého vysílání

Převzatým vysíláním se dle zákona č. 231/2001 Sb. rozumí příjem vysílání původních rozhlasových a televizních programů nebo jejich podstatných částí, včetně služeb přímo souvisejících s programy nebo s podstatnými částmi programu, a jejich současné, úplné a nezměněné šíření pro veřejnost prostřednictvím sítí elektronických komunikací. Převzatým

vysíláním je mj. i to, když provozovatel šíří českou verzi televizního programu prvotně vysílaného v cizím jazyce. Jedná se tedy o vysílání, které není vytvářeno osobou, která žádá o registraci (t. provozovatelem vysílání). Provozovatelem převzatého vysílání je osoba, která rozhoduje o skladbě programů převzatého vysílání, včetně služeb přímo souvisejících, a která tyto programy a služby s nimi přímo související šíří. Provozovatel převzatého vysílání nevytváří a nevysílá vlastní původní obsah, ale přebírá obsah jiného provozovatele a šíří ho dále.

Orgánem, který rozhoduje o registraci převzatého vysílání, je RRTV. Řízení se zahajuje podáním přihlášky k registraci, přičemž žadatel je jediným účastníkem řízení. Přihláška má obdobné náležitosti jako žádost o udělení licence. V rámci řízení o registraci neprobíhá veřejné slyšení ani ústní jednání a RRTV musí rozhodnout o přihlášce k registraci do 30 dnů ode dne jejího doručení; v případě, kdy v této lhůtě nerozhodne, uplatňuje se pozitivní právní fikce, dle které platí, že přihlašovatel je registrován dnem následujícím po uplynutí lhůty. Na registraci je právní nárok, pokud přihláška k registraci splňuje náležitosti. Rada nicméně zamítne přihlášku k registraci, jestliže přihlašovatel byl odejmuto licence nebo zrušena registrace v předcházejících pěti letech z důvodu porušování zákona o vysílání, nebo pokud přihlašovatel není bezúhonný. Registrace vzniká dnem, kdy rozhodnutí RRTV nabylo právní moci, tj. dnem doručení rozhodnutí žadateli.

Evidence poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání

Audiovizuální mediální službou na vyžádání (v praxi je pro tyto služby často používána zkratka AVMSN) se rozumí služba, za kterou má redakční odpovědnost poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání, jejímž hlavním cílem je poskytování pořadů veřejnosti a která umožňuje sledování pořadů v okamžiku zvoleném uživatelem a na jeho individuální žádost na základě katalogu pořadů. Pořadem se zde rozumí pohyblivá obrazová sekvence se zvukem nebo bez zvuku, která představuje jednotlivou položku v katalogu pořadů a jejíž podoba a obsah jsou srovnatelné s podobou a obsahem televizního vysílání (jako je např. celovečerní film, záznam sportovní události či dokumentární pořad).

Na rozdíl od tzv. lineárního vysílání (což je rozhlasové, televizní i převzaté vysílání ve smyslu zákona č. 231/2001 Sb.) si v případě audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání uživatel může sám určit, kdy a jaký pořad bude v danou dobu sledovat (proto se o AVMSN také hovoří jako o nelineárním vysílání či nelineárních službách). Mezi tyto služby patří i tzv. služby videa na vyžádání (v angličtině video-on-demand, odtud obecně používaná zkratka VOD), tj. služby, kdy je platícím zákazníkům za předplatné zpřístupněna internetová videotéka. Mezi poskytovatele takovýchto služeb patří například společnosti Netflix či Amazon.

Poskytovatelem audiovizuální mediální služby na vyžádání je podnikající fyzická nebo právnická osoba, která určuje způsob organizace audiovizuální mediální služby na vyžádání a má za tuto službu redakční odpovědnost (dle literatury takováto osoba z hlediska faktické činnosti vykonává rozhodující vliv na výběr pořadů a jejich uspořádání v katalogu pořadů a určuje způsob organizace služby, viz např. publikace „Mediální právo. Komentář“, vydaná

v roce 2019 v Praze nakladatelstvím C. H. Beck). Podmínkou pro poskytování audiovizuální mediální služby na vyžádání je získání živnostenského oprávnění.

Evidenci poskytovatelů upravuje zákon č. 132/2010 Sb., kterým byla do českého právního řádu transponována Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU, o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání. Tato oblast tudíž není upravena zákonem č. 231/2001 Sb. Pro poskytování audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání je mj. specificky upravena jurisdikce, která vychází ze zásady země původu, tj. usazení (toto se týká i mimoevropských společností, jako je Netflix) poskytovatele; podle této zásady poskytovatel služby spadá pouze do pravomoci jednoho členského státu, ve kterém je usazen. V praxi tak může docházet k tomu, že si provozovatel pro své usazení vybere jurisdikci, která je pro něj nejvýhodnější – například se usadí v členské zemi Evropské unie, která má méně přísnou regulaci audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání) Správním úřadem příslušným k výkonu dohledu nad dodržováním zákona č. 132/2010 Sb. je RRTV.

Poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání je povinen doručit RRTV do 30 dnů ode dne vzniku živnostenského oprávnění písemné oznámení. Takovéto oznámení musí obsahovat název audiovizuální mediální služby na vyžádání, údaj o zápisu v obchodním rejstříku nebo jiné obdobné evidenci, identifikaci sítě elektronických komunikací a informaci o přístupu ke službě (primárně tedy internetovou adresu), a údaje, ke kterým je povinen umožnit přístup příjemcům služby (tj. zejména název společnosti nebo jméno, identifikační číslo, bylo-li přiděleno, adresa sídla a kontaktní údaje). RRTV zapíše tyto údaje do Evidence poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání do 30 dnů ode dne doručení oznámení a současně zašle osobě, která oznámení učinila, potvrzení o provedení tohoto zápisu. Pokud poskytovatel do jednoho roku ode dne zápisu nezačne poskytování služeb nebo poskytování přeruší na dobu delší než jeden rok, platí právní fikce, že poskytování služeb bylo ukončeno poslední den této lhůty. Pokud by byly audiovizuální mediální služby na vyžádání poskytovány osobou, která není zapsána do Evidence poskytovatelů dle výše uvedeného postupu, dopouští se takováto osoba přestupku.

V listopadu 2018 byla schválena Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/1808, kterou se reviduje výše uvedená směrnice 2010/13/EU. Tato nová směrnice nicméně ještě nebyla do českého právního řádu transponována; v rámci její budoucí transpozice pak dojde k novelizaci nejen zákona č. 132/2010 Sb., ale i zákona č. 231/2001 Sb. (k některým dopadům této nové směrnice na povinnosti provozovatelů viz kapitola č. 12).

Tabulka č. 1 - Kritéria, která Rada hodnotí u žádostí o udělení licence (u vysílání šířené prostřednictvím vysílačů):

§ 17

(1) Při rozhodování o udělení licence Rada hodnotí

- a) ekonomickou, organizační a technickou připravenost žadatele k zajištění vysílání, včetně výsledků dosavadního podnikání žadatele v oblasti rozhlasového vysílání, pokud v této oblasti podnikal,
- b) transparentnost vlastnických vztahů ve společnosti žadatele,
- c) přínos programové skladby navrhované žadatelem o licenci k rozmanitosti stávající nabídky programů rozhlasového vysílání na území, které by mělo být rozhlasovým vysíláním pokryto,
- e) přínos uchazeče pro rozvoj původní tvorby,
- g) přínos žadatele k zajištění rozvoje kultury národnostních, etnických a jiných menšin v České republice.

18. Základní důvody pro zánik, neprodloužení a odnětí oprávnění k vysílání

Zánik licence

Zákon č. 231/2001 obsahuje taxativní výčet důvodů pro zánik platnosti licence v ustanovení § 24. Prvním důvodem je uplynutí doby, na kterou byla licence udělena. Licence k provozování rozhlasového či televizního vysílání je vždy udělována na dobu určitou (udělení licence na dobu neurčitou zákon č. 231/2001 Sb. nepřipouští). Licence je udělována na dobu nejdéle 8 let k rozhlasovému vysílání a 12 let k televiznímu vysílání, přičemž na základě žádosti provozovatele Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „RRTV“) může licenci prodloužit (viz níže). Platnost licence dále zaniká s osobou, které byla licence udělena, tj. smrtí fyzické osoby nebo dnem zániku právnické osoby.

Specifickým důvodem pro zánik platnosti licence je zánik v důsledku odsouzení provozovatele v rámci trestního řízení. Tento důvod vyplývá z toho, že nutnou podmínkou pro žadatele o licenci dle zákona č. 231/2001 Sb. je to, že žadatel je bezúhonný. Důvodem pro zánik licence není jakékoli odsouzení v trestní věci, ale pouze rozsudek, kterým byl provozovatel vysílání s licencí odsouzen k trestu zrušení právnické osoby nebo trestu zákazu činnosti provozovatele rozhlasového a televizního vysílání. Platnost licence v takovémto případě zaniká dnem nabytí právní moci rozsudku.

License může zaniknout též v případě, kdy provozovatel vysílání s licencí požádá RRTV o ukončení vysílání; v takovémto případě platnost licence zaniká dnem, kdy provozovatel o ukončení vysílání požádal (v praxi to obvykle bude dnem doručení žádosti RRTV). O ukončení vysílání RRTV vydává provozovateli osvědčení.

Odnětí licence

Specifickým případem zániku platnosti licence je rozhodnutí RRTV o odejmutí licence z důvodů uvedených v ustanovení § 63 zákona č. 231/2001 Sb. Dle odst. 1 tohoto ustanovení RRTV odejme licenci provozovateli vysílání s licencí, pokud dosáhl jejího udělení na základě nepravdivých údajů uvedených v žádosti o licenci nebo porušil povinnost podle § 55, 55a a 56 (jedná se o ustanovení, jejichž cílem je zajistit pluralitu informací v rozhlasovém a televizním vysílání, viz otázka č. 20). Dalším důvodem pro odejmutí licence RRTV je to, že provozovatel zvláště závažným způsobem opakovaně porušuje povinnost stanovenou v § 32 odst. 1 písm. a), c), d) a e) a za takové porušení povinnosti mu byla uložena opakovaně pokuta (jedná se o povinnosti, které zákon provozovateli ukládá ve vztahu k vysílanému obsahu; prepis těchto povinností je uveden v příložené tabulce č. 1). RRTV licenci odejme též v případě, kdy provozovatel zvláště závažným způsobem opakovaně porušuje licenční podmínky.

Posledním obligatorním důvodem pro odejmutí licence RRTV je pak to, že se provozovatel stal veřejným funkcionářem, jemuž je podle zákona o střetu zájmů provozování rozhlasového nebo televizního vysílání zakázáno, anebo se takový veřejný funkcionář stal jeho společníkem, členem nebo ovládající osobou (k omezením vlastnictví médií ve vztahu k

veřejným funkcionářům viz poslední část kapitola č. 20). V tomto případě platí, že veřejný funkcionářem, je povinna ukončit provozování rozhlasového nebo televizního vysílání nebo ukončit svou účast nebo členství v právnické osobě, která je provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání, bez zbytečného odkladu poté, co začal vykonávat svou funkci, nejpozději však do 60 dnů ode dne zahájení výkonu funkce; pokud by to v této lhůtě neučinil, Rady by předmětnou licenci odejmula. V případě, kdy např. veřejný funkcionář např. svůj podíl ve společnosti, která je provozovatelem vysílání, prodá, tak licence udělená takovéto společnosti nezaniká.

Odst. 2 ustanovení § 63 pak vypočítává tzv. fakultativní důvody pro odejmutí licence RRTV. V případě, kdy takovéto důvody nastanou, je na správním uvážení RRTV, zda licenci odejme či nikoli (může se tedy stát, že k odejmutí licence nedojde; v případě, kdy nastanou důvody podle odst. 1, naopak RRTV licenci vždy musí odejmout). Mezi tyto důvody patří to, že provozovatel nezačal vysílání po nabytí právní moci rozhodnutí o udělení licence do 180 dnů u rozhlasového vysílání a do 360 dnů u televizního vysílání nebo v jiné zákonem stanovené lhůtě, po zahájení vysílání v průběhu kalendářního roku nevysílal celkem 30 dnů (do této doby se nezapočítává doba, po kterou vysílání bránily odůvodněné technické překážky; odůvodněnost těchto překážek posoudí RRTV právě v rámci svého správního uvážení), dále to, že na majetek provozovatele byl prohlášen konkurs, nebo to, že provozovatel byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin (pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen).

Zánik platnosti registrace a zrušení registrace

Hlavním rozdílem mezi zánikem platnosti licence a registrace je to, že přihlašovatel není registrován na dobu určitou, a tedy platnost registrace na rozdíl od platnosti licence nezaniká uplynutím předem stanovené doby. Další důvody pro zánik platnosti registrace jsou nicméně obdobné jako pro zánik platnosti licence. Registrace zaniká v případě smrti fyzické osoby, která byla registrována, popřípadě dnem zániku právnické osoby.

Obdobně jako v případě licence může platnost registrace zaniknout i v případě, kdy je provozovatel převzatého vysílání odsouzen k trestu zrušení právnické osoby nebo trestu zákazu činnosti provozovatele převzatého vysílání. V takovémto případě platnost registrace zaniká dnem nabytí právní moci daného rozsudku.

Platnost registrace zaniká i zrušením registrace na žádost provozovatele převzatého vysílání. O zániku registrace vydává RRTV provozovateli převzatého vysílání osvědčení.

Specifickým důvodem pro zánik platnosti registrace je případ, kdy provozovatel poruší povinnost vyplývající z ustanovení § 28a zákona č. 231/2001 Sb. Podle tohoto ustanovení je provozovatel převzatého vysílání provozovaného prostřednictvím vysílačů povinen uvolnit přenosovou kapacitu sítě elektronických komunikací, jejímž prostřednictvím převzaté vysílání šíří, pro provozovatele vysílání, který uzavřel s podnikatelem zajišťujícím tuto síť elektronických komunikací smlouvu o šíření svého vysílání prostřednictvím této sítě. Pokud provozovatel převzatého vysílání přenosovou kapacitu sítě elektronických komunikací

neuvolní do 3 dnů ode dne doručení písemné výzvy RRTV, jeho registrace uplynutím této lhůty zaniká.

Zrušení registrace

Registrace může zaniknout též rozhodnutím RRTV o zrušení registrace z důvodů uvedených v ustanovení § 64 zákona č. 231/2001 Sb. Podle tohoto ustanovení RRTV zruší registraci nebo její část, pokud provozovatel převzatého vysílání uvedl v přihlášce k registraci nepravdivé údaje nebo pokud opakovaně porušuje povinnosti uvedené v ustanovení § 32 odst. 3 a byla mu za to již udělena pokuta. Toto ustanovení ukládá provozovateli převzatého vysílání povinnost, aby program obsahující pořady nebo další části vysílání, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, šířil pouze za podmínek stanovených v odstavci 1 písm. g) (tj. aby bylo k vysílání poskytnuto technické opatření, které této osobě umožňuje omezit přístup k vysílání dětem a mladistvým). Podle tohoto ustanovení je provozovatel též povinen nezařazovat do nejnižší programové nabídky program obsahující převážně pořady, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých.

Odstavec 2 ustanovení § 64 pak uvádí fakultativní důvody pro zrušení registrace RRTV (RRTV tudíž v rámci správního uvážení rozhodne, zda registraci zruší či nikoli). Mezi tyto důvody patří to, že provozovatel závažným způsobem porušil tento zákon nebo mezinárodní dohodu, kterou je Česká republika vázána, že na majetek provozovatele byl prohlášen konkurs nebo to, že provozovatel byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin (pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen).

Neprodloužení licence

Dle ustanovení § 12 zákona č. 231/2001 Sb. může provozovatel vysílání s licencí RRTV požádat o prodloužení platnosti předmětné licence. Tuto možnost zákonodárce provozovateli dává proto, že licence je vždy udělována na dobu určitou a uplynutím této doby by její platnost zanikla (viz výše). Dobu platnosti licence může RRTV prodloužit pouze jedenkrát, u rozhlasového vysílání o dobu 8 let a u televizního vysílání o dobu 12 let. RRTV může licenci neprodloužit, a to pouze v taxativně stanovených případech. V první řadě se jedná o případ, kdy žadatel nesplňuje podmínky podle § 13 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb. (jedná se o podmínky, které musí splňovat žadatel o udělení nové licence; jejich kompletní přepis je uveden v tabulce č. 2).

Dalším důvodem je to, že v době od udělení předmětné licence došlo ke změně plánu využití kmitočtového spektra určeného pro rozhlasové či televizní vysílání z důvodu plnění mezinárodní smlouvy týkající se koordinace kmitočtů a tato změna by podstatným způsobem znemožnila vysílání provozovatele vysílání s licencí (z tohoto důvodu RRTV před rozhodnutím o prodloužení licence vždy vyžádá stanovisko Českého telekomunikačního úřadu, který má na starosti správu kmitočtového spektra). V případě, kdy by změna plánu využití kmitočtového spektra nebyla podstatná, RRTV platnost licence neprodlouží jen v té části, které se takováto změna týká.

Dalším důvodem pro neprodloužení doby platnosti licence je to, že provozovatel opakovaně závažně porušoval určité povinnosti, které mu vyplývají ze zákona č. 231/2001 Sb., a za takovéto závažné porušení mu byl opakovaně uložen správní trest. Primárně se jedná o porušení povinností, které provozovateli stanoví zákaz zařazovat vysílání určité typy pořadů či obsahu. Jedná se o případy, kdy provozovatel byl opakovaně trestán za to, že zařadil do vysílání pořady, které propagují válku nebo líčí krutá nebo jinak nelidská jednání, pořady, které podněcovaly k nenávisti k určitým skupinám osob, pořady, které bezdůvodně zobrazují osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení, podprahová sdělení či pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých tím, že obsahují pornografii a hrubé samoučelné násilí (kompletní znění je uvedeno v tabulce č. 3). Posledním porušením povinnosti, které zakládá důvod pro neprodloužení doby platnosti licence, je to, že provozovateli byl opakovaně uložen správní trest za to, že převedl bez předchozího souhlasu RRTV na třetí osoby podíl ve společnosti provozovatele vysílání s licencí (čímž porušil povinnost uvedenou v § 21 odst. 6 a 7, viz otázka č. 20).

V případě, kdy RRTV svým rozhodnutím dobu platnosti předmětné licence neprodlouží, zaniká doba její platnosti uplynutím doby, na kterou byla udělena. V případě, kdy by provozovatel dále vysílal i po uplynutí této doby, bude se jednat o vysílání bez platné licence a tedy o porušení zákona č. 231/2001 Sb. Provozovatel obecně může RRTV požádat o udělení nové licence; v tomto ohledu je nicméně nutno podotknout, že to, že provozovatel nesplňuje podmínky dle ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb. zakládá i důvod pro neudělení nové licence (k licenčnímu řízení viz kapitola č. 17).

Tabulka č. 1 – Povinnosti, jejichž porušení je důvodem k odnětí licence Radou (ustanovení § 32 odst. 1 písm. a), c), d) a e) zákona č. 231/2001 Sb.)

- (1) Provozovatel vysílání je povinen
- a) provozovat vysílání vlastním jménem, na vlastní účet a na vlastní odpovědnost a nést odpovědnost za obsah vysílání,
 - c) zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení,
 - d) zajistit, aby vysílané pořady neobsahovaly podprahová sdělení,
 - e) nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých zejména tím, že obsahují pornografii a hrubé samoučelné násilí,

Tabulka č. 2 – Podmínky pro žadatele o licenci a o prodloužení licence podle ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb.

- (3) Žadatel o licenci splňuje předpoklady pro účast v licenčním řízení, jestliže
- a) na jeho majetek nebylo vydáno rozhodnutí o úpadku anebo nevstoupil do likvidace,
 - b) prokáže, že nemá v evidenci daní zachyceny daňové nedoplatky,
 - c) prokáže, že nemá splatný nedoplatek pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pojistného na sociální zabezpečení nebo příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
 - d) mu nebyla v posledních 5 letech zrušena licence nebo registrace; tento předpoklad neplatí v případech, kdy licence nebo registrace byly zrušeny na žádost provozovatele,
 - e) je bezúhonný; za bezúhonného se nepovažuje žadatel, který byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen; je-li žadatelem o licenci právnická osoba, vztahuje se tato podmínka i na fyzické osoby, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jsou členy jejího statutárního nebo kontrolního orgánu,
 - f) není společníkem provozovatele vysílání ze zákona ani obchodních společností zřízených provozovatelem vysílání ze zákona,
 - g) není veřejným funkcionářem, jemuž je podle zákona o střetu zájmů zakázáno provozovat rozhlasové nebo televizní vysílání, ani právnickou osobou, jejímž je takový veřejný funkcionář společníkem, členem nebo ovládací osobou.

Tabulka č. 3 – Neprodloužení licence z důvodu porušení povinností provozovatele vysílání (ustanovení § 12 odst. 12 zákona č. 231/2001 Sb.)

- (12) Rada dále platnost licence neprodlouží v případě, že provozovateli vysílání s licencí byl opakovaně pravomocným rozhodnutím uložen správní trest za závažné porušení následujících povinností:
- a) zařadil do vysílání pořady, které propagují válku nebo líčí krutá nebo jinak nelidská jednání takovým způsobem, který je jejich zlehčováním, omlouváním nebo schvalováním,

- b) zařadil do vysílání pořady, které podněcovaly k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení,
- c) zařadil do vysílání pořady, které bezdůvodně zobrazují osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost,
- d) zařadil do vysílání podprahová sdělení,
- e) zařadil do vysílání pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých tím, že obsahují pornografii a hrubé samoučelné násilí,
- f) převedl bez předchozího souhlasu Rady na třetí osoby podíl ve společnosti provozovatele vysílání s licenci, a porušil tak povinnost uvedenou v § 21 odst. 6 a 7.

19. Základní členění programů podle zákonných kritérií – pokrytí, způsob šíření, obsah vysílání, oprávnění k vysílání

Kritéria, podle kterých je možné programy členit, v zásadě vyplývají ze zákona č. 231/2001 Sb. V první řadě se v této kapitole podíváme na rozlišení vysílaného obsahu z hlediska oprávnění k vysílání. Programy je dále možné členit na základě velikosti počtu obyvatel či území pokrytého vysíláním programu, způsobu šíření programu i podle vysílaného obsahu.

Členění podle oprávnění k vysílání

Podle toho, na základě jakého oprávnění vysílají, rozlišujeme dva základní typy provozovatelů. Jedná se o provozovatele vysílání ze zákona a o provozovatele vysílání na základě licence, tyto dva typy provozovatelů rozlišuje i zákon č. 231/2001 Sb. Systém, ve kterém vedle sebe fungují veřejnoprávní a soukromoprávní provozovatelé vysílání, se označuje jako tzv. duální systém vysílání (viz kapitola č. 5). Provozovatelé vysílání ze zákona získávají oprávnění k vysílání na základě konkrétní zákonné úpravy. Provozování vysílání s licenci získávají oprávnění k provozování rozhlasového či televizního vysílání udělením licence.

V závěru kapitoly budou ještě krátce zmíněni provozovatelé převzatého vysílání, kteří registrací získávají oprávnění k provozování převzatého vysílání. Pro úplnost ještě budou krátce zmíněni poskytovatelé audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání, poskytování těchto služeb nicméně není upraveno v zákoně č. 231/2001 Sb., ale v zákoně č. 132/2010 Sb.

Provozovatelé vysílání ze zákona

Tito provozovatelé jsou zřízeni státem na základě zvláštního zákona. Stát je zřizuje za účelem toho, aby v rámci své činnosti plnili úlohu tzv. médií veřejné služby. Mezi hlavní úlohy veřejné služby patří poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů, přispívání k právnímu vědomí obyvatel České republiky, vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel, rozvíjení kulturní identity obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin a též výroba a vysílání pořadů pro děti a mládež. Jedná se o úkoly, které jsou potřeba pro dostatečně fungující mediální prostředí a které jsou významné pro obyvatele ČR jakožto příjemce rozhlasového a televizního vysílání. Stát se tudíž zřízením těchto provozovatelů snaží docílit toho, aby tyto úkoly byly naplněny, neboť pouze ze strany soukromoprávních provozovatelů by k naplnění všech úloh veřejné služby nedošlo. Provozovatelé vysílání ze zákona jsou zřízeni státem, ale jsou na veřejné moci do velké míry nezávislí. K zachování této nezávislosti slouží mj. oddělení vedení médií veřejné služby od systému hierarchie státní správy a mechanismus veřejné kontroly, kterou nevykonává vláda, ale Poslanecká sněmovna (ta např. volí členy rad médií veřejné služby či schvaluje výroční zprávy). Součástí zajištění nezávislosti těchto provozovatelů slouží rámci financování a zdroje příjmů nezávislé na státním rozpočtu (viz kapitola č. 7).

Provozovateli vysílání ze zákona jsou Český rozhlas a Česká televize (viz kapitola č. 6); vysílání provozují na základě zvláštních právních předpisů, a to v případě Českého rozhlasu na základě zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, v případě České televize na základě zákona č. 483/1991 Sb. o České televizi. Tito provozovatelé musí plnit povinnosti, které jim stanovuje zákon č. 231/2001 Sb.; tento zákon jim pak v některých případech stanovuje povinnosti v širším rozsahu než provozovatelům vysílání s licenci (viz kapitola č. 12).

Český rozhlas by zřízen ke dni 1. ledna 1992 zákonem č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu. Úkolem Českého rozhlasu jakožto média veřejné služby je dle tohoto zákona poskytovat službu veřejnosti tvorbou a šířením rozhlasových programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb na celém území České republiky a do zahraničí. V rámci analogového vysílání provozuje Český rozhlas tři celoplošné programy (Radiožurnál, Dvojka, Vltava), program Plus (nejedná se o celoplošný program, je ale v analogovém vysílání zachytitelný na většině území ČR) a též síť regionálního vysílání ve všech krajích České republiky. V digitálním vysílání provozuje celoplošně celkem osm stanic - Radiožurnál, Dvojka, Vltava, Plus, Radio Wave, Rádio Junior, D-dur a Jazz (první čtyři programy jsou tudíž šířeny jak analogově, tak digitálně). Tyto programy navíc Český rozhlas šíří i v rámci internetového vysílání.

Česká televize byla zřízena ke dne 1. ledna 1992 zákonem č. 483/1991 Sb., o České televizi. Jejím úkolem je dle tohoto zákona tvorba a šíření televizních programů za účelem naplňování demokratických, sociálních a kulturních potřeb společnosti a potřeby zachovat mediální pluralitu. Česká televize v současnosti provozuje dva plnoformátové programy ČT1 a ČT2, zpravodajský program ČT 24, sportovní program ČT Sport, dětský program Děčko a program ČT Art zaměřený na umění.

Vysílání na základě licence

Vysílání, které je provozováno na základě licence, zákon č. 231/2001 Sb. definuje jako poskytování pořadů a dalších částí vysílání uspořádaných v rámci programu, včetně služeb přímo souvisejících s programem. Provozovatelem vysílání je osoba, která sestavuje program, včetně služeb přímo souvisejících s programem, určuje způsob organizace rozhlasového a televizního vysílání a má za toto vysílání redakční odpovědnost, a tento program (pod jedinečným zvukovým či obrazovým označením) prvotně šíří nebo nechává šířit.

Provozovatel vysílá svým jménem, na vlastní účet a na vlastní odpovědnost a je povinen nést odpovědnost za obsah vysílání. Je povinen dodržovat licenční podmínky programu a další podmínky, které stanoví zákon č. 231/2001 Sb. (viz kapitola č. 12). Licenci k vysílání uděluje svým rozhodnutím Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, a to na dobu určitou (k licenčnímu řízení viz kapitola č. 17).

Od licencovaných programů je tudíž třeba rozlišit přejímané programy, které provozovatel vysílá v rámci převzatého vysílání a které jsou šířeny na základě registrace. Pro úplnost o nich pojednáváme níže.

Převzaté vysílání na základě registrace

Převzaté vysílání je v zákoně č. 231/2001 Sb. definováno jako příjem vysílání původních rozhlasových a televizních programů nebo jejich podstatných částí a jejich současné, úplné a nezměněné šíření pro veřejnost prostřednictvím sítí elektronických komunikací. Převzatým vysíláním je i to, když provozovatel šíří českou verzi televizního programu prvotně vysílaného v cizím jazyce. Provozovatelem převzatého vysílání je osoba, která rozhoduje o skladbě programů převzatého vysílání, včetně služeb přímo souvisejících, a která tyto programy a služby s nimi přímo související šíří. Provozovatel převzatého vysílání tudíž nevytváří a nevysílá vlastní původní obsah, ale přebírá obsah jiného provozovatele a šíří ho dále. Vzhledem k tomu, že provozovatel převzatého vysílání šíří obsah, který sám nevytvořil, nemá nad obsahem převzatého vysílání takovou kontrolu jako provozovatel vysílání klasického (nepřevzatého). Proto zákon provozovatel převzatého vysílání stanoví méně povinností (viz kapitola č. 12). Oprávnění k šíření převzatého vysílání získává jeho provozovatel na základě registrace (viz kapitola č. 17); na rozdíl od licence není registrace na dobu určitou.

Poskytování audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání

Audiovizuální mediální služby na vyžádání jsou dle zákona č. 132/2010 Sb. služby, které umožňují sledování pořadů v okamžiku zvoleném uživatelem a na jeho individuální žádost na základě katalogu pořadů (více viz kapitola č. 17). Na rozdíl od tzv. lineárního vysílání (což je rozhlasové, televizní či převzaté vysílání ve smyslu zákona č. 231/2001 Sb.) si v případě audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání uživatel může sám určit, kdy a jaký pořad bude v danou dobu sledovat (proto se o AVMSN také hovoří jako o nelineárním vysílání či nelineárních službách). Poskytovatelem audiovizuální mediální služby na vyžádání je osoba, která určuje způsob organizace audiovizuální mediální služby na vyžádání a má za tuto službu redakční odpovědnost. Poskyvatelé audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání nešíří obsah na základě oprávnění k vysílání, neboť se o vysílání dle zákona č. 231/2001 Sb. nejedná. Jsou povinni být zapsáni v evidenci poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání; na základě jejich oznámení je do evidence zapisuje Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (viz kapitola č. 17).

Členění podle pokrytí

Počet obyvatel

V první řadě je možné programy rozlišit podle počtu obyvatel, kteří mohou daný program přijímat.

Podle počtu obyvatel rozeznáváme celoplošně vysílané programy, místní a regionální vysílání.

Celoplošně vysílaným zákonem se podle zákona č. 231/2001 Sb. rozumí takový program, který může přijímat v případě rozhlasového vysílání alespoň 80 % a v případě televizního vysílání alespoň 70 % obyvatel České republiky (počítáno podle údajů plynoucích z posledního aktuálního sčítání lidu). Zvláštní definice platí pro Český rozhlas a jím vysílané

programy podle zákona č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu (v tomto případě se celoplošným rozhlasovým programem rozumí rozhlasový program, jehož vysílání může přijímat alespoň 95 % obyvatel České republiky). Celoplošné vysílání tudíž může zasáhnout největší množství posluchačů.

Program, který je šířen v rámci regionálního rozhlasového nebo televizního vysílání, může ve vymezeném územním rozsahu přijímat v případě rozhlasového vysílání více než 1 % a méně než 80 % a v případě televizního vysílání více než 1 % a méně než 70 % obyvatel České republiky (opět počítáno na základě údajů z posledního sčítání lidu)

Dále mohou existovat programy šířené v rámci místního vysílání, které jsou určeny svým dosahem pro místně vymezenou oblast a jsou pro tuto oblast vytvářeny. Takováto místně vymezená územní oblast nesmí zahrnovat více než 1 % obyvatel České republiky (opět počítáno na základě údajů z posledního sčítání lidu)

Územní rozsah vysílání

V rámci tohoto kritéria se posuzuje, na jak velkém území je možno daný program přijímat. U celoplošně vysílaného programu je územním rozsahem vysílání celé území České republiky. U programů šířených v rámci regionálního nebo místního vysílání šířeného prostřednictvím vysílačů je to území stanovené v oprávnění k provozování rozhlasového a televizního vysílání ve shodě se stanoviskem Českého telekomunikačního úřadu. Toto území je přímo určeno v případě analogového vysílání souborem technických parametrů vysílání a v případě digitálního vysílání diagramem využití radiových kmitočtů. V případě vysílání šířeného prostřednictvím kabelových systémů se územní rozsah vysílání stanoví výčtem katastrálních území a okresů.

Územní rozsah vysílání je vždy stanoven v rozhodnutí RRTV o udělení licence, které je podmínkou pro to, aby mohl být program vysílán. Výjimkou je licence k provozování vysílání šířeného prostřednictvím družic nebo zvláštních přenosových systémů; u takového vysílání se územní rozsah vysílání v rozhodnutí o udělení licence neuvádí.

Členění podle typu vysílání

V rámci tohoto kritéria je možno rozlišovat, jakým způsobem je vysílání šířeno z hlediska technických prostředků a použitých technologií. Ze specifických znaků daných typů šíření pak vyplývají i další důsledky, např. odlišnosti v licenčním řízení pro různé typy vysílání.

Vysílání šířené prostřednictvím vysílačů

Prvním typem vysílání šířeného prostřednictvím vysílačů je analogové vysílání, které je historicky starší. V rámci této technologie jsou zvuk i obraz přenášeny elektromagnetickým vlněním, přičemž informace o obrazu a zvuku jsou získávány pomocí modulace spojitého analogového signálu. V rámci každé nosné televizní či rozhlasové frekvence je pak přenášén právě jeden konkrétní program.

Digitální vysílání šířené prostřednictvím vysílačů se od analogového liší použitou technologií přenosu. Při digitálním vysílání je na jedné frekvenci přenášeno v podobě multiplexu několik televizních či rozhlasových programů. Multiplex je soubor televizních či rozhlasových programů a doplňkových služeb, které jsou přenášeny v rámci jednoho datového kanálu. Tato umožňuje lépe a úsporněji využít přenosové pásmo než v případě analogového vysílání.

Vysílání pomocí vysílačů za využití analogové technologie dnes existuje pouze u rozhlasového vysílání. Analogové televizní vysílání již v České republice zaniklo (bylo vypnuto ke konci roku 2011) a licence k analogovému vysílání se již neudělují. Analogové rozhlasové vysílání by podle současné právní úpravy mělo zaniknout k 10. říjnu 2025 a rozhlasové vysílání by mělo být pouze analogové; ohledně přechodu rozhlasového vysílání na čistě digitální podobu nicméně ještě dále probíhají jednání.

Vysílání prostřednictvím družic a kabelových systémů

Vysílání prostřednictvím družic využívá signál, který je šířen z umělých družic obíhajících okolo Země. Signál je z pozemního studia odvysílán na družici, kde je zkonvertován a odeslán zpátky na Zemi, kde je přijímán zákazníky (posluchači či diváky) prostřednictvím venkovní parabolické antény. Družicové vysílání může mít z technologického hlediska analogovou i digitální formu, analogová již ale dnes není využívána a prostřednictvím družic je šířeno výhradně digitální vysílání.

Dalším typem vysílání je vysílání šířené prostřednictvím kabelových systémů. Kabelovým systémem se dle zákona č. 231/2001 Sb. rozumí síť elektronických komunikací, jejímž prostřednictvím provozovatel vysílání nebo provozovatel převzatého vysílání šíří uživatelům (čili předplatitelům) programy za sjednanou cenu (nutným znakem je zde vysílání či šíření za úplatu). Dle zákona kabelový systém zahrnuje síť kabelové televize, mikrovlnné systémy pro zemské rozhlasové a televizní vysílání či jiné technické prostředky vyjma zemských rádiových vysílacích zařízení. V praxi je vysílání zprostředkováno pomocí optických datových kabelů všem cílovým uživatelům v rámci dané skupiny z jedné společné antény, která slouží pro příjem signálu a od které je signál přenášen prostřednictvím kabelových rozvodů jednotlivým uživatelům.

Licenční řízení k vysílání šířeného prostřednictvím družic nebo kabelových systémů upravuje ustanovení § 25 a ustanovení následující zákona č. 231/2001 Sb. Jediným účastníkem řízení je zde žadatel o licenci. Licenci uděluje svým rozhodnutím RRTV (viz kapitola č. 17). V případě vysílání šířeného prostřednictvím družic musí žádost o udělení licence obsahovat informaci o tom, ve kterých státech lze program přijímat, a specifikaci družice; tyto údaje jsou pak i součástí rozhodnutí o udělení licence (v rozhodnutí se naopak neuvádí územní rozsah vysílání, viz výše).

Vysílání prostřednictvím zvláštních přenosových systémů

Zvláštní přenosové systémy jsou v zákoně č. 231/2001 Sb. definovány negativně. Ustanovení § 12 odst. 3 vypočítává prostředky k vysílání na základě licence; podle tohoto ustanovení je RRTV oprávněna vydat licenci k vysílání šířenému prostřednictvím vysílačů (písm. a) tohoto

ustanovení), družic a kabelových systémů (písm. b) tohoto ustanovení) a ostatních přenosových systémů neuvedených v písmenech a) a b). Za základní přenosový systém je možno považovat sítě elektronických komunikací dle § 2 písm. h) zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích (nesmí se ale jednat o přenos signálu prostřednictvím vysílačů, družic nebo kabelových systémů). V praxi se pod vysíláním prostřednictvím zvláštních přenosových systémů rozumí internetové vysílání.

Licenční řízení k vysílání šířeného prostřednictvím zvláštních přenosových systémů upravuje ustanovení § 25 a ustanovení následující zákona č. 231/2001 Sb. a má stejnou podobu jako pro vysílání šířené prostřednictvím družic nebo kabelových systémů. Jediným účastníkem řízení je zde opět žadatel o licenci. Licenci uděluje svým rozhodnutím RRTV (viz kapitola č. 17), přičemž v rozhodnutí se neuvádí územní rozsah vysílání.

Výše uvedené se nicméně týká pouze televizního vysílání. Rozhlasové vysílání šířené prostřednictvím zvláštních přenosových systémů není dle zákona č. 231/2001 Sb. Dle zákona č. 231/2001 Sb. se za rozhlasové vysílání a převzaté rozhlasové vysílání nepovažuje šíření rozhlasových programů prostřednictvím přenosového systému. Vzhledem k tomu, že takovéto rozhlasové vysílání tedy není vysíláním dle zákona č. 231/2001 Sb., nevztahuje se na něj regulace dle tohoto zákona a nespadá tedy do kompetence RRTV. K zahájení šíření takového vysílání tedy není potřeba licence udělená RRTV a ani jiný případný souhlas či registrace ze strany RRTV či jiného správního orgánu.

Členění podle obsahu

Za základní rozdělení programů je možno považovat rozdělení programů na plnoformátové a tematické (viz bod Ia). Dále jsou pak uvedeny další typy programů, které je možné považovat za specifické z hlediska jejich obsahu. Teoreticky by bylo možné vysílání členit podle obsahu na rozhlasové (tj. vysílání pouhého zvuku) a televizní (tj. kombinující zvuk i obraz); toto nicméně není součástí této otázky a bylo by nadbytečné.

Plnoformátové programy a tematické programy

Z hlediska obsahu je televizní programy možno rozlišit na plnoformátové a ostatní. Plnoformátový program je v zákoně č. 231/2001 Sb. definován jako televizní program obsahující pořady různého zaměření a témat, zejména pořady zpravodajské, filmové, dokumentární, hudební a vzdělávací, který není zaměřen pouze na určitou skupinu obyvatel se shodnými zájmy. Mezi takovéto programy tedy budou patřit hlavní televizní programy (kanály) vysílané v ČR tj. např. ČT 1, Nova nebo Prima.

Ostatní programy jsou pak programy tematickými, které jsou zaměřeny na konkrétní vymezený obsah (např. hudbu, dokumenty, sport). Mezi ostatní programy pak budou patřit například hudební programy (*Óčko*) či dokumentární programy (Prima Zoom, National Geographic), sportovní programy (ČT Sport, Eurosport) či dětské programy (Děčko).

V zájmu zachování plurality informací v televizním vysílání nesmí být dle zákona č. 231/2001 Sb. jedna osoba současně držitelem více než dvou licencí k provozování

celoplošného digitálního televizního vysílání opravňujících k šíření plnoformátových programů.

Výše uvedené rozlišení platí pouze pro televizní programy. U rozhlasového vysílání zákon č. 231/2001 Sb. rozlišování programů na plnoformátové a ostatní nestanoví.

Programy, které jsou součástí programové sítě

Specifickým typem programu z hlediska vysílaného programu jsou ty programy, které jsou součástí programové sítě. Programovou sítí se dle zákona č. 231/2001 Sb. rozumí společné sestavování programů nebo jejich podstatných částí nebo vzájemné přejímání programů nebo jejich podstatných částí nebo jejich současné šíření více provozovateli. Jedná se např. o situaci, kdy provozovatel šíří v zásadě obdobný program na základě většího množství licencí a na více vysílačích, nebo kdy jeden provozovatel vysílání přejímá program jiného provozovatele a tím svůj program zařazuje do programové sítě. Zákon č. 231/2001 Sb. omezuje rozsah pokrytí jednotlivými programovými sítěmi tím, že stanoví maximální pokrytí, kterého může daná programová síť dosáhnout. Míra pokrytí je určena podle počtu obyvatel, kteří mohou programy, které jsou součástí sítě, přijímat. Dle § 57 zákona č. 231/2001 Sb. programová síť nesmí pokrývat rozhlasovým vysíláním více než 80 % a televizním vysíláním více než 70% celkového počtu obyvatel České republiky; tyto údaje se vypočítávají na základě posledního sčítání lidu.

Programy s přejímaným obsahem

Z hlediska obsahu je možno též rozdělit rozhlasové programy na ty, které vysílají pouze vlastní originální obsah, a na programy, které přejímají program jiného provozovatele rozhlasového vysílání s licencí; je možné přejímat i celý program včetně jeho identifikace. K přejímáním programu jiného provozovatele nicméně musí udělit předběžný souhlas Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, neboť se jedná o změnu licenčních podmínek programu. Takovýto program také může být součástí programové sítě spolu s dalšími programy provozovatele, jehož obsah přebírá

Programy s regionálně odlišným obsahem

V rámci členění programů podle obsahu můžeme ještě nakonec zmínit programy, u kterých provozovatel do vysílání zařazuje pořady, programové prvky a další části vysílání, zejména reklamu a teleshopping, s regionálně odlišným obsahem. Tato možnost je nicméně omezena pro provozovatele celoplošného rozhlasového a televizního vysílání s licencí, který je povinen vysílat minimálně 85 % týdenního vysílacího času program bez takového regionálně odlišného obsahu (tj. bez pořadů a dalších částí vysílání, programových prvků a reklamy s regionálně odlišným obsahem).

20. Pluralita informací v rozhlasovém a televizním vysílání

Pro svobodné šíření informací, které je nezbytné jak pro zachování ústavně garantovaného práva svobody projevu, tak pro vytváření si svobodného názoru, je klíčová pluralita informací, které se dostávají k jejich potenciálním konzumentům (v případě rozhlasového vysílání se jedná o posluchače, v případě televizního vysílání o diváka). Teorie rozlišuje dva druhy plurality informací, a to pluralitu externí (v rámci které je třeba zkoumat koncentraci vlastnictví médií a jejich vzájemnou provázanost), a pluralitu interní (tj. zajištění toho, že v médiích je poskytován diverzifikovaný, objektivní a vyvážený obsah, ve kterém mohou zaznít různorodé názory a vyjádření); z tohoto rozlišování vychází i struktura této kapitoly, kdy je 1. částí pojednáno o externí pluralitě v rámci rozhlasového a televizního vysílání (v rámci této části bude krátce zmíněno i omezení vlastnictví médií veřejnými funkcionáři), a v 2. části o pluralitě interní.

Externí pluralita informací

K tomu, aby byla zachována pluralita informací v médiích, je klíčové omezovat možnost koncentrace vlastnictví médií. V případě, kdy by velkou část médií ovládl jeden subjekt či jedna zájmová skupina, mohlo by to výrazně negativně vliv na svobodný přístup k informacím i na jejich svobodné šíření. Vlastnictví médií a jejich kontrola, která z tohoto vlastnictví plyne, může ovlivnit podobu zpravodajství a publicistiky, které je předkládáno veřejnosti coby odběratelům mediálního obsahu. Nezanedbatelnou roli zde má i to, že média velmi často mohou ovlivnit nejen to, jak bude referováno o aktuálním dění, ale i to, o jakých tématech se vůbec bude ve společnosti hovořit; o tomto pojednává tzv. teorie nastolování agendy (v angličtině „agenda setting“).

V případě, kdy by vlastnictví významné části médií bylo koncentrováno v rukou určitého jednotlivce či skupiny (politické, ekonomické apod.), pak by takováto skupina mohla ovlivňovat. Jaká témata budou ve veřejné diskursu nastolována a jak bude referováno o určitých událostech nebo osobách. Vlastnictví médií je přitom jedním z možných nástrojů v politickém či ekonomickém soupeření (v českém prostředí se objevilo mj. i tvrzení o médiích jako „atomovém kufříku“, který je možné použít proti ekonomickým či politickým soupeřům). Pro zachování plurality informací v médiích a tedy i pro zachování demokratické veřejné diskuse je tedy zapotřebí, aby možnost koncentrovat vlastnictví médií byla omezena. Tuto potřebu pak musí naplnit i zákonná úprava.

Důležitou roli v zajištění plurality médií hrají veřejnoprávní média, tj. Český rozhlas a Česká televize, neboť jejich nezávislost je zajištěna v rámci jejich povahy provozovatele vysílání ze zákona, kdy se žádný subjekt nemůže stát vlastníkem některého z veřejnoprávních médií. Veřejnoprávní média jsou zřízena státem a vysílání provozují na základě zvláštních právních předpisů, a to v případě Českého rozhlasu na základě zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, v případě České televize na základě zákona č. 483/1991 Sb. o České televizi. Jsou na veřejné moci do velké míře nezávislí, v rámci čehož mají mj. ve výše uvedených zákonech stanoveno financování a zdroje příjmů nezávislé na státním rozpočtu (viz kapitola č. 7). Tato

nezávislost má sloužit jako garance objektivitu a nezávislosti vysílání, a to včetně zpravodajství a publicistiky týkající se politických otázek a veřejné moci.

Snaha zákonodárce zabezpečit pluralitu informací ve vysílání cílí na oblast soukromých médií, tj. na provozovatele vysílání s licencí. Proto je celá šestá část zákona č. 231/2001 Sb. věnována zajištění plurality informací v rozhlasovém a televizním vysílání. Cílem zákonodárce je zde co nejvíce omezit koncentraci vlastnictví médií a stanovit podmínky, kdy může dojít k propojení více subjektů, které jsou provozovateli vysílání. Orgánem, který zajišťuje dodržování této zákonné úpravy, je pak Rada pro rozhlasové a televizní vysílání.

Zajištění plurality informací v celoplošném vysílání

Primárně je potřeba připomenout rozlišení mezi celoplošným a regionálním vysíláním (viz kapitola č. 19). Celoplošně vysílaný program může přijímat v případě rozhlasového vysílání alespoň 80 % a v případě televizního vysílání alespoň 70 % obyvatel České republiky. Celoplošné vysílání tudíž může zasáhnout největší množství posluchačů, a tudíž je vlastnictví licencí k takovému vysílání nejvíce regulované. Jedna právnická osoba nebo jedna fyzická osoba proto nesmí být držitelem více než jedné licence k celoplošnému analogovému rozhlasovému vysílání a provozovatel celoplošného analogového rozhlasového vysílání se nesmí majetkově podílet na podnikání jiného provozovatele celoplošného analogového rozhlasového vysílání. Totéž omezení platí v případě analogového televizního vysílání (je nutno podotknout, že licence k analogovému televiznímu vysílání se v důsledku digitalizace již neudělují, a toto omezení je tudíž ve své podstatě nadbytečné). Zákon ohledně celoplošného vysílání omezuje i provozovatele vysílání ze zákona (tj. Český rozhlas a Českou televizi); tito provozovatelé se nesmí slučovat s provozovateli celoplošného vysílání s licencí tím způsobem, že by jejich statutární orgány nebo členové statutárních orgánů byly stejné osoby nebo osoby blízké nebo aby byly společníky ve stejné obchodní společnosti nebo osobami blízkými. Provozovatel celoplošného analogového televizního vysílání se nesmí slučovat s jiným provozovatelem takového vysílání; stejný zákaz existuje i v případě rozhlasu.

Snaha omezit vlastnictví licencí je patrná i u celoplošného digitálního vysílání. Jedna právnická nebo fyzická osoba nesmí být současně držitelem více než dvou licencí k provozování celoplošného digitálního televizního vysílání plnoformátového programu (k plnoformátovému programu viz kapitola č. 19) ani se nesmí majetkově podílet na podnikání jiného provozovatele celoplošného televizního vysílání. Stejná omezení platí i pro rozhlasové vysílání; v tomto případě nicméně není specifikováno, že se musí jednat o plnoformátové programy, neboť zákon č. 231/2001 Sb. ani pojem plnoformátový rozhlasový program nezná). Stejně jako u celoplošného analogového vysílání zákon počítá i s provozovateli vysílání ze zákona; ti se nesmí slučovat s provozovatelem celoplošného digitálního televizního vysílání (v případě České televize) nebo rozhlasového vysílání (v případě Českého rozhlasu), tím, že by jejich statutární orgány nebo členové statutárních orgánů byly stejné osoby nebo osoby blízké nebo by byli společníky ve stejné obchodní společnosti nebo byli osobami blízkými. Stejně jako v případě analogového vysílání se provozovatel televizního či rozhlasového vysílání nesmí slučovat s jiným provozovatelem takového vysílání. Pro úplnost je možno

dotat, že omezení týkající se zákazu majetkově se podílet na vysílání jiného provozovatele se nevztahuje na dohody provozovatelů digitálního televizního vysílání šířeného prostřednictvím vysílačů o společném provozování elektronického programového průvodce.

Zajištění plurality informací v místním a regionálním vysílání

Při zajišťování plurality v místním vysílání se zákon č. 231/2001 Sb. zaměřuje primárně na osoby, které jsou držiteli více licencí k provozování jiného než celoplošného vysílání. Pokud je takováto osoba držitelem více licencí k provozování televizního vysílání, nesmí pokrytí České republiky jejím vysíláním v celkovém součtu těchto licencí přesáhnout 70 % celkového počtu obyvatel České republiky, počítáno podle údajů vyplývajících z posledního sčítání lidu, když do celkového počtu obyvatel České republiky se započítává vždy každý pokrytý obyvatel pouze jednou. Omezení platí i v případě majetkového podílení se na podnikání dalších provozovatelů; Jedna osoba se může majetkově podílet na podnikání více provozovatelů jiného než celoplošného televizního vysílání pouze v případě, že celkové pokrytí obyvatel České republiky vysíláním všech provozovatelů jiného než celoplošného televizního vysílání, na jejichž podnikání se tato osoba podílí, nepřesáhne 70 % celkového počtu obyvatel ČR (počet se určuje stejnou metodikou výpočtu).

U rozhlasového vysílání platí, že pokud je jedna osoba držitelem více licencí k provozování jiného než celoplošného rozhlasového vysílání, nesmí pokrytí České republiky jejím vysíláním v celkovém součtu licencí přesáhnout 300 % celkového počtu obyvatel České republiky, počítáno podle údajů vyplývajících z posledního sčítání lidu. Rozdíl je zde v metodě výpočtu, kdy do celkového počtu obyvatel České republiky se započítává vždy každý pokrytý obyvatel tolikrát, kolik programů vysílaných na základě všech jí držených licencí k provozování jiného než celoplošného rozhlasového vysílání může přijímat; vzhledem k tomu, že jeden obyvatel může být takto započten vícekrát, pokrytí rozhlasovým vysíláním může přesáhnout úroveň 100%. Obdobně se jedna osoba může majetkově podílet na podnikání více provozovatelů jiného než celoplošného rozhlasového vysílání pouze v případě, že celkové pokrytí obyvatel České republiky vysíláním všech provozovatelů jiného než celoplošného rozhlasového vysílání, na jejichž podnikání se tato osoba podílí, nepřesáhne 300 % celkového počtu obyvatel České republiky (opět se stejnou metodou výpočtu). Tato omezení se nicméně v případě rozhlasového ani televizního vysílání nevztahují na rozhlasové a televizní vysílání šířené prostřednictvím kabelových systémů, družic a zvláštních přenosových systémů.

Samotný výpočet pokrytí provádí Český telekomunikační úřad; orgánem, který dohlíží na to, aby výše uvedená omezení byla dodržována, je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále je „RRTV“).

Slučování provozovatelů vysílání

Slučování provozovatelů vysílání či převzatého vysílání je konkrétně upraveno v §58 zákona č. 231/2001 Sb.; předchozí ustanovení na tuto definici vždy odkazují. Provozovatel vysílání a provozovatel převzatého vysílání je povinen oznámit RRTV, jestliže došlo ke vzájemnému sloučení provozovatelů rozhlasového či televizního vysílání formou sloučení právnických osob, prodeje podniku nebo tím, že jejich statutární orgány nebo členové statutárních nebo

jiných orgánů nebo zaměstnanci, kteří jsou v přímé řídicí působnosti statutárního orgánu nebo jeho člena anebo prokuristy, jsou stejné osoby nebo osoby blízké, společně podnikají na základě smlouvy o sdružení, nebo jsou osobami blízkými. Provozovatelé jsou povinni RRTV oznámit i to, že došlo k takovému sloučení provozovatelů rozhlasového či televizního vysílání, kdy jedna právnická nebo fyzická osoba má podstatný vliv na dva nebo více provozovatelů. Podstatný vliv je definován tak, že právnická nebo fyzická osoba má přímý nebo nepřímý podíl na hlasovacích právech vyšší než 34 %, přičemž nepřímým podílem se rozumí podíl držený zprostředkovaně prostřednictvím ovládané osoby, rozhoduje o většině jeho zaměstnanců, kteří jsou v přímé řídicí působnosti statutárního orgánu nebo jeho člena, má možnost vykonávat rozhodující vliv na řízení provozovatele vysílání na základě smlouvy, zvláštního ustanovení ve stanovách, společenské smlouvě nebo zakladatelské listině (podrobný výčet je možno nalézt v ustanovení § 58 odst. 2).

Regulace vytváření programových sítí

Programovou sítí se dle zákona č. 231/2001 Sb. rozumí společné sestavování programů nebo jejich podstatných částí nebo vzájemné přejímání programů nebo jejich podstatných částí nebo jejich současné šíření více provozovateli. V praxi můžeme takovéto programové sítě v rozhlasovém vysílání najít např. u programů Rádio Blaník, Evropa 2 nebo KISS. Jedná se např. o situaci, kdy provozovatel šíří v zásadě obdobný program na základě většího množství licencí a na více vysílačích, nebo kdy jeden provozovatel vysílání přejímá program jiného provozovatele a tím svůj program zařazuje do programové sítě. Programové sítě nicméně můžou existovat i v rámci televizního vysílání, i když v případě tohoto vysílání jsou v důsledku digitalizace v dnešní době televizní programy šířeny především celoplošně.

Zákon č. 231/2001 Sb. primárně omezuje rozsah pokrytí jednotlivými programovými sítěmi. Dle § 57 programová síť nesmí pokrývat rozhlasovým vysíláním více než 80 % a televizním vysíláním více než 70% celkového počtu obyvatel České republiky; tyto údaje se vypočítávají na základě posledního sčítání lidu. Zároveň zákon omezuje i případné změny programových sítí do budoucna, neboť provozovatelé vysílání, kteří šíří nebo šířili své vysílání v rámci programové sítě, nejsou oprávněni po dobu platnosti udělené nebo prodloužené licence změnit programovou síť nebo změnit provozovatele vysílání, od kterého přejímají program; toto omezení platí i pro právní nástupce provozovatelů vysílání.

Dohled nad vytvářením sítí vykonává opět RRTV. Ta mj. vydala i metodiku vyhodnocování programových sítí v rozhlasovém vysílání, která je dostupná na jejích webových stránkách. V případě programových sítí RRTV posuzuje shodu licenčních programových podmínek jednotlivých programů s programem vysílaným programovou sítí. Při vytváření programových sítí přejímáním programu jiného provozovatele včetně jeho identifikace je nutné požádat o předchozí souhlas RRTV, která posoudí, zda nedojde ke změně základní programové specifikace původního programu. Součástí této metodiky je i výklad neurčitého právního pojmu, kterým je podstatná část programu a doporučení provozovatelům, jak mají postupovat při začleňování vysílaných programů do programových sítí.

Zajišťování plurality informací ve vztahu k změně licenčních podmínek

Změny ve vlastnických strukturách provozovatelů vysílání jsou regulovány i v rámci zákonné úpravy změn již udělených licencí k provozování rozhlasového či televizního vysílání (viz kapitola č. 14). Provozovatel vysílání s licenci je povinen předem požádat RRTV o písemný souhlas se změnou mj. výše základního kapitálu, způsobu rozdělení hlasovacích práv, vkladu jednotlivých společníků (včetně obsahové specifikace a finančního ohodnocení nepeněžitých vkladů) nebo členů a výše jejich obchodních podílů, společenské nebo zakladatelské smlouvy, stanov a seznamu společníků nebo akcionářů.; souhlas RRTV je nutný též k tomu, aby zároveň provozovatel rozhlasového či televizního vysílání s licenci, který je právnickou osobou, nebo jeho společník mohl převádět na třetí osoby podíl ve společnosti provozovatele vysílání s licenci.

V případě, kdy dochází ke změně vlastnických poměrů ve společnosti, která je provozovatelem s licenci, RRTV musí k takovéto změně udělit předchozí souhlas. Při posuzování toho, zda takovýto souhlas udělí, pak vychází z toho, zda by takováto změna neznamenal porušení ustanovení zákona č. 231/2001 Sb., která mají za cíl ochranu plurality informací. Pokud by došlo k omezení plurality informací podle § 55 a 56, RRTV souhlas neudělí. Určité omezení přináší i ustanovení, podle kterého osobám, které byly společníky právnické osoby ke dni vydání rozhodnutí o udělení licence, musí být zachován alespoň 66% podíl nebo 66 % hlasovacích práv po dobu 5 roků od udělení licence.

Do změn licence, ke kterým je potřeba předchozí souhlas RRTV, patří i slučování více provozovatelů rozhlasového či televizního vysílání, jejichž společníkem se 100% majetkovou účastí je jedna fyzická či právnická osoba. Souhlas RRTV je nutný i v případě, kdy jeden provozovatel rozhlasového vysílání přejímá program jiného takového provozovatele (takovýto souhlas má pak přímý vztah s problematikou programových sítí).

Omezení ve vztahu k veřejným funkcionářům

Ačkoli tato oblast se spíše jen okrajově dotýká zajištění plurality informací ve vysílání, je možno ji zde uvést jako další příklad omezení ve vztahu k vlastnictví provozovatelů vysílání a tím i ve vztahu k držení licencí. Toto omezení přinesl zákon č. 14/2017, který vstoupil v platnost dne 1. září 2017 a kterým byl novelizován zákon č. 159/2006, zákon o střetu zájmů. Výčet osob, které jsou takovými veřejnými funkcionáři ve smyslu tohoto ustanovení, je uveden v ustanovení § 2 odst. 1 zákona o střetu zájmů. Patří mezi ně např. poslanec Poslanecké sněmovny, senátor, člen vlády, ale též starosta obce, městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města a též členové krajského či obecního zastupitelstva.

Takovýto veřejný funkcionář nesmí být provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydavatelem periodického tisku ani společníkem, členem nebo ovládající osobou právnické osoby, která je provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydavatelem periodického tisku. Veřejný funkcionář je též povinen ukončit provozování rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydávání periodického tisku nebo ukončit svou účast nebo členství v právnické osobě, která je provozovatelem rozhlasového nebo televizního

vysílání nebo vydavatelem periodického tisku, bez zbytečného odkladu poté, co začal vykonávat svou funkci, nejpozději však do 60 dnů ode dne zahájení výkonu funkce (tato povinnost platí pro případ, když veřejný funkcionář vykonával některou z těchto funkcí či aktivit ještě před svým zvolením). V opačném případě by se dopustil přestupku, za který by mu mohla být uložena pokuta od 5 000 Kč do 250 000 Kč.

Interní pluralita informací

Pro dosažení interní plurality informací je potřeba, aby ve vysílání zaznívaly různé a odlišné názory a aby žádný názor či subjekt nebyl ve vysílání zvýhodňován. Díky tomu je možné, aby posluchač či divák získal přehled o různých názorech na určitý problém, měl možnost vyslechnout argumenty více stran a měl díky tomu lepší vhled do dění kolem sebe. Takto nabyté znalosti jsou pak nutné pro svobodné a informované vytvoření si názoru, což je jedna z podmínek fungující demokracie. Zároveň je díky interní pluralitě informací možné, aby více osob a subjektů mělo prostor vyjádřit ve vysílání své názory, což přispívá k rozvoji hodnoty svobody projevu coby práva svobodného šíření názorů.

Zákon č. 231/2001 Sb. ukládá provozovatelům povinnosti, jejichž dodržování by mělo vést k lepšímu zajištění interní plurality informací v rozhlasovém a televizním vysílání. V první řadě mají všichni provozovatelé vysílání povinnost poskytovat objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vytváření názorů, přičemž názory a hodnotící komentáře musí být odděleny od informací zpravodajského charakteru. Povinností provozovatele je proto odlišit zpravodajské rubriky, jejichž cílem je přinášet nezabarvené, pravdivé a objektivní informace, od pořadů a úseků vysílání, ve kterých dochází k vyjádření určitých názorů a hodnotících soudů, vycházejících z určitého pohledu a názoru na konkrétní problém. V rámci zpravodajství může např. zaznít informace, jaký je plánovaný schodek státního rozpočtu pro příští rok; zhodnocení toho, jestli je schodek např. příliš vysoký, či jak efektivně jsou spravovány veřejné finance, už je ale hodnotící soud, který je vyjádřením názoru a nemá sám o sobě zpravodajství charakter (sice v něm zaznívá informace o výši schodku, ta je ale dále interpretována na základě určitého názoru).

Dále je provozovatel vysílání povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivity a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě. Cílem tohoto ustanovení je zajistit, aby se ve vysílání objevily různé náhledy na určitou problematiku a také zastánci různých názorů. Klasickým případem je zde např. zastoupení různých politických stran a hnutí ve vysílání, kdy je pro zachování objektivity a vyváženosti potřeba, aby ve vysílání zazněly např. názory jak vládních stran, tak stran opozičních. Ve vysílání je nicméně možné zohlednit reálné postavení subjektů, a tudíž pro zachování objektivity není samo o sobě nutné, aby např. ve vysílání dostaly prostor všechny existující politické strany včetně marginálních. Součástí kritéria objektivity a vyváženosti je i to, aby v případě, kdy je např. ve zpravodajství referováno o jednání určité osoby a jejich činech, dostala tato osoba coby protistrana

reportáže prostor pro vyjádření či aby ve vysílání alespoň zaznělo stanovisko protistrany k dané věci.

K interní pluralitě informací slouží do určité omezené míry též instituty práva na odpověď a práva na dodatečné sdělení (viz kapitola č. 11). Oba tyto instituty mohou přispívat k pluralitě informací tím, že dávají osobě, která by se mohla cítit poškozena odvysílanou informací, možnost uvést v rámci vysílání odpověď na takovýto obsah.

Povinnosti plynoucí ze zákona č. 231/2001 Sb., samozřejmě dopadají i na veřejnoprávní média coby provozovatele vysílání ze zákona. Jejich významná role v oblasti plurality informací vyplývá z jejich právní povahy (viz 1. část), tak z jejich poslání; stát je zřizuje za účelem toho, aby v rámci své činnosti plnili úlohu tzv. médií veřejné služby, mezi jejichž patří poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů; tato úloha je přímo stanovena ve zvláštních zákonech, kterými jsou Český rozhlas a Česká televize zřízeny (viz kapitola č. 6). V případě veřejnoprávních médií jsou požadavky na objektivitu, vyváženost a novinářskou etiku zakotveny i v Kodexu Českého rozhlasu a Kodexu České televize, přičemž porušení těchto kodexů je kvalifikováno jako porušení pracovní kázně dle zákoníku práce. Požadavky na objektivitu a vyváženost jsou v některých případech i součástí dokumentů, které další subjekty přijímají v rámci samoregulace (příkladem zde může být Etický kodex novináře, viz kapitola č. 16)

Na dodržování objektivitu a vyváženosti ve vysílání dohlíží, stejně jako na dodržování zákona č. 231/2001 Sb. obecně, RRTV, která na základě podnětů i ze své iniciativy provádí monitoring rozhlasového a televizního vysílání (viz kapitola č. 12) a to v podobě kontinuálního monitoringu i cílených analýzy např. na objektivitu a vyváženost předvolebních zpravodajství.